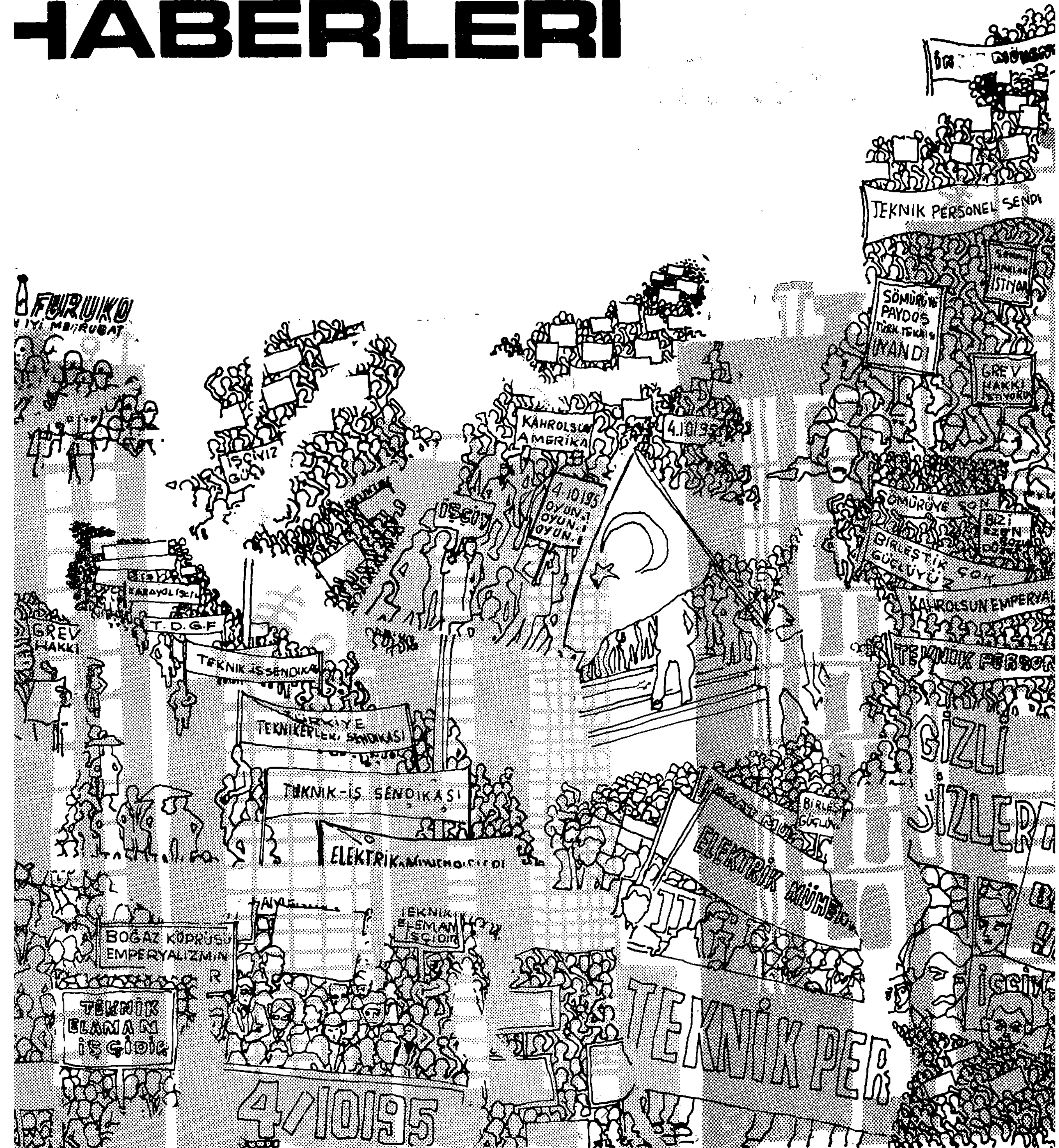
NŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

türkiye mühendislik haberleri

YIL : 16 CİLT : 16 SAYI : 182

Kurucusu : Orhan YAVUZ
Sahibi : İnşaat Mühendisleri Odası
Adına : Sedat ÖZKOL

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni :
İlkay İZER

←O→

Yönetim Yeri :
Selânik Cad. No: 19/1 Yenişehir/Ankara
Tel : 12 13 69 - 17 85 99

←O→

Dizilip Basıldığı Yer :
GİM Güzel İstanbul Matbaası
ANKARA

←O→

Abone Tarifesi :

Fiyatı : 5,00 lira, Yıllığı : 60,— lira olup, dış memleketler için 10,— ve 120,— liradır. Yıllık abone tutarına özel sayı bedelleri de dahildir. Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi İnşaat Mühendisleri Odası üyelerine bedelsiz gönderilir.

←O→

Telif Hakları Tarifesi :

Derginin beher standart sayfası, telif yazılar için 30 - 50 lira, tercüme yazılar için 20 lira; orijinal şekil ve resimler için 10 - 30 liradır. Orijinal karikatürlere 50,— liraya kadar telif hakkı ödenir. Gönderilen yazı ve resimler istenildiği takdirde iade olunur. ★ Yayın Komitesi gönderilen yazılar üzerinde gerekli düzeltmeyi yapmağa selâhiyetlidir. ★ Basılan tercüme yazılardan dolayı her türlü sorumluluk çevirene aittir. ★ Yayınlanan yazılardaki fikir ve teknik yazarlarına ait olup İnşaat Mühendisleri Odası'nı ve dergiyi ilzam etmez. ★ Dergideki yazılar kaynak gösterilmek şartıyla (müsaade alınarak) başka bir yayın aracında yayınlanabilir. İlânlardan sorumluluk kabul olunmaz. ★ Dergiye gönderilen çeviri ve fotoğrafların kaynaklarının gösterilmesi gerekir.

←O→

İLÂN TARİFESİ :

İç sahifeler santimi .... 15,— TL.
Dış sahifeler santimi ...... 20,— TL.
Dış kapak : Maktuen ...... 1000,— TL.
Devamlı ilânlar pazarlığa tâbi

İÇİNDEKİLER

DERGİMİZDEN

Dergimizin yeni öz ve biçimi ile ilk sayısını geçen ay çıkardık. Bu bir gelişimin başlangıcıdır ve dergimiz giderek en mükemmel şeklini alacaktır. Geçen sayıda eksiklerimizi, yanlışlarımızı görmek olanağına sahip olduk. Eleştirilerini söyleyen dostlarımız gözümüzden kaçan eksik ve yanlışları da bildirdiler. Yanlışlarımızı eksiklerimizi bilmek onları düzeltmek imkânını vermektedir bize.

Dergimizin gecikmesini hemen düzelteceğimizi sanıyorduk ama bu 25 günlük gecikmenin bir sayıda kapatılacak bir ara olmadığını anladık. Ve şimdi daha gerçekci bir tutumla, gecikmenin ancak 2-3 sayı sonra giderilebileceğini söyleyebiliriz.

Bu sayıyı hazırlarken bazı zorluklarla karşılaştık. Dergimizin yeni içeriğine uygun yazıları sağlamak hayli güç oluyor. Elimizde birikmiş epey teknik makale var. Onları teknik dergi için ayırdık. Buna karşılık teknik haber niteliğinde pek az yazı bulabildik. Bunların çoğu da aktüalitelerini kaybetmiş durumda. İnşaat Yatırımlarını yurt çıkarları açısından inceleyen, eleştiren yazılara hiç rastlamadık. Bütün üyelerimizden her iki alanda da yazı bekliyoruz. Odamızdaki devrimci gelişimi bu yazılar pekiştirecek ve oluşturacaktır.

Dergimiz yayınlandıktan sonra yapılan eleştirilerin dar bir çevreden geldiğini gördük. Oysa 6000 üyeli bir kuruluşun yayın organıdır bu dergi. Bütün Üyelerimizin özellikle Şube ve Temsilciliklerimizin görüşlerini öğrenmeyi eleştirilerini duymayı çok isterdik. Bu konuda da ilgilerinizi bekliyoruz.

Mayıs ayında çıkacak olan teknik derginin hazırlıkları devam ediyor. Elde bulunan makaleler gözden geçirildi uygun görülenler ilgili oldukları bilim dallarında uzmanlaşmış üyelerimiz tarafından okunup değerlendiriliyor. Teknik Dergiye gelen makalelerin seçimi için çalışma tarzımız bundan sonra da böyle olacaktır.

Bu sayımızda teknik eleman miting ve yürüyüşü en önemli olay olarak yer alıyor. Bu miting teknik elemanların sosyal haklarını alma yolunda çok önemli bir aşamadır. Bu mitingin ortaya koyduğu önemli bir olgu vardır. Teknik elemanlar artık emperyalist oyunlara bilinçle karşı çıkmaktadırlar. Kanımızca mitingin getirdiği en büyük mesaj budur. Başkan Vekilimiz Uğur Kökden'in inşaat politikası üzerine bir yazısını bulacaksınız iç sayfalarda. Bu yazıyla yeni tartışmaların açılacağı umudundayız. Kardeş Maden Mühendisleri Odasının hazırladığı bir incelemeyi sizlere duyurmayı görev bildik. İngilizlerin Bor madeni yatakları üzerinde oynamak istedikleri oyunları açıklıyan çok önemli bir yazı. Bundan böyle diğer Odaların çalışmalarına da yer verebileceğiz dergimizde. Bu konudaki ölçümüz yazının anti-emperyalist bilinçlenmeye yapacağı katkı olacaktır.

Dergimizi geliştirecek olan en önemli unsurun yazılarınız ve ilginiz olduğunu tekrar hatırlatırız.

Saygılarımızla
T.M.H.

BAŞYAZI

TEKNİK ELEMAN MİTİNG ve YÜRÜYÜŞÜ

Sedat ÖZKOL

18 Nisan 1970 tarihinde Ankara'da yapılan Teknik Eleman Miting ve Yürüyüşü, tekniker, teknisyen, mühendis ve mimarıyla Türkiye Teknik Ordusunun kendi içindeki yapay çelişkileri, yapay çatışmaları ortadan kaldırarak dış ve iç sömürüye karşı bütünleşmekte, kaynaşmakta, güçlenmekte olduğunu kesinlikle belgeledi. Bu yürüyüşle Türk Halkına şu temel gerçekler duyuruldu :

1. Kamu kesimindeki teknik elemanlar yasa dışı kararnamelerle, her türlü sosyal güvenlikten yoksun olarak baskı altında çalıştırılmaktadırlar.

2. Teknik elemanların temel yurt yatırımları üzerindeki bilimsel ve de devrimci görüşlerini açıklamalarına izin verilmemekte, bu görüşler gizlenmekte, sunulan raporlar hasıraltı edilmektedir.

3. Bütün baskılara rağmen, halkımıza karşı olan sorumluluklarının gereğini yerine getiren teknik elemanların işlerine derhal son verilebilmektedir.

4. Memur mu yoksa işçi mi oldukları kasıtlı olarak bir türlü tescil edilmeyen teknik elemanlar, demokratik haklardan yoksun bir statü tescil edilmeyen teknik elemanlar, demokratik haklardan yoksun bir statü içinde çalıştırılmağa zorlanmaktadırlar.

5. Teknik elemanların, bütünleşmeleri, biraraya gelmeleri, devrimci bir güç oluşturmaları tehditlerle, korkutmalarla, kısır vaatlerle engellemek istenmektedir.

6. Yabancı Müşavir Firmaları, yabancı sözde uzmanlar ve de özel mühendis okullarıyla teknik elemanlarımızın, özellikle mühendis ve mimarlarımızın mesleki gelişme olanakları birer birer ortadan kaldırılmakta, yok edilmekte, bir kelimeyle Türkiye Teknik Ordusu kasıtlı ve bilinçli bir şekilde güdük bıraktırılmaktadır.

7. Boğaz köprüsü, arsa spekülâsyonu, gecekondulaşma, montaj sanayii ve bir bütün olarak emperyalist sömürü gibi temel yurt sorunlarının politikacıların tekelinde olduğu, bu konuların teknik elemanların uzmanlaştıkları dalların kesinlikle dışında kaldıkları yalancı gerekçe ve uyutmasıyla, Türkiye Teknik Ordusu dış sömürünün içimizdeki uzantıları tarafından sadece emir alan, her türlü bağımsız düşünceden yoksun, bilinçsiz, pasif ve iktidarsız bir kitle haline getirilmek istenmektedir.

8. Teknik elemanların Türkiye koşulları içinde çok yüksek ücretler aldıkları yalanı, en hayasız bir şekilde sık sık hortlatılarak, ezilen halkımızla devrimci Türk Teknik Ordusunun birbirine yabancılaştırılmasına gayret edilmekte, temel isteklerimizin daha fazla ücret sağlamaktan çok, sosyal güvenlik, toplu sözleşme ve grev gibi demokratik haklar olduğu kamu oyundan kasıtlı bir şekilde gizlenmektedir .

9. Halkımızın yararına karar verebilmek, temel yatırımları Türkiye'nin çıkarları açısından plânlıyabilmek ve de uygulayabilmek için Türkiye Teknik Ordusu'nun sosyal güvenliğine, toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olması şarttır. Ve Türkiye Teknik Ordusu bu en tabii haklarını mutlaka, ama mutlaka elde edecektir.

10. Temel sorumluluklarının bilincine varmış devrimci teknik elemanlar yurdumuzun ve de Türkiye Teknik Ordusu'nun bağımsızlığından yanadırlar, bu bağımsızlığı gerçekleştirebilmek için gereken direnim ve eylemlere katılmağa kararlıdırlar. Teknik Ordumuzun yurt yararına, halkımızın yararına olan haklı dilekleri dikkate alınmadığı taktirde Ankara miting ve yürüyüşünü, diğer şehirlerimizdeki miting ve yürüyüşler izleyecek, gerektiğinde yurt çapında bir teknik eleman boykotuna mutlaka gidilecektir.

18 Nisanda binlerce teknisyen, tekniker, mühendis ve mimar, Türkiye tarihinde ilk defa olmak üzere bilinçli bir ordu şeklinde yürüdü, bir yumruk gibi bütünleşti ve bir bütün halinde bir ağızdan haykırdı: Sosyal Güvenlik istiyoruz! Grev hakkı istiyoruz! Toplu sözleşme istiyoruz! Özgür teknisyen olmak istiyoruz! Bağımsız bir Türkiye istiyoruz!

Artık kesinkes saptanmıştır ki, masabaşı yarenliklerinin, salon gevezeliklerinin, tutarsız kişisel çıkışların, kısır şikâyetlerin, tevekkülle sömürüye ve baskıya boyun eğmenin, güdük, haysiyetsiz, güvensiz ve geri bırakılmayı hiç bir direnim göstermeksizin kabullenmenin devri kesinlikle geçmiş ve eylemde kaçınan bir tutumun belirlediği ürkekliğin sorumluluktan kaçınmanın defteri bir daha açılmamak üzere kapanmıştır. Şartlanmaların belirlediği pasifizm kalıplarını, pasifizm kabuklarını, pasifizm putlarını kırmamız gereken eylem günü gelip çatmıştır. Gerçekten özgür teknisyenler olmak, halkımızın ve yurdumuzun yararına bilim ile tekniğin belirlediği yolda çalışmak, işbirlikçilerin baskıları altında ezilip gitmemek sosyal güvenliğine sahip haysiyetli teknik elemanlar, devrimci Türkiye Teknik Ordusu olarak yurdumuzun gerçek kurtuluş ve kalkınmasına katkıda bulunmak istiyorsak, 18 Nisan Miting ve yürüyüşünün devrimci ruhunu, devrimci özünü benimseyelim, geliştirelim, yaşatalım ve bizi baskı altında tutmağa çalışanlara karşı açılan mücadeledeki yerimizi hiç çekinmeden, hiç tereddüt etmeden alalım artık. Türkiye Teknik Ordusu'nun daha fazla ücret için değil, kısa süreli ekonomik çıkarlardan çok demokratik hakları, sosyal güvenliği için mücadele ettiğini halkımıza duyuralım. Kamu kesiminde, en az teknik elemanlar kadar baskı altında ve çok kötü koşullarda çalıştırılan memur kardeşlerimizin demokratik mücadelelerini desteklediğimizi, daima yanlarında olduğumuzu devrimci eylemlerle, devrimci direnim ve tepkilerle kesinkes belgeleyelim. Tüm devrimci güçleri, tüm devrimci kuruluşları sözde bir personel kanunundan değil de emeğe göre ödeme ilkesini benimsemiş gerçek bir personel kanunundan yana olduğumuza inandıralım. Kabuklarımızı kıralım, gerektiğinde hesap cetvellerimizi bir yana koyup, elimize halkımızın ve devrimci Türk Teknik Ordusu'nun bağımsızlık, özgürlük özlemlerini dile getiren pankartlarını alalım ve yürüyelim, yürüyelim, yürüyelim!

Geçen sayımızda Gediz depremi ile ilgili yazıda adı geçen hastahâne binasının Sosyal Sigortalar Kurumuna ait olmadığı öğrenilmiştir. Okurlarımızdan ve Sosyal Sigortalar Kurumundan bağışlanmamızı dileriz. *TMH.*

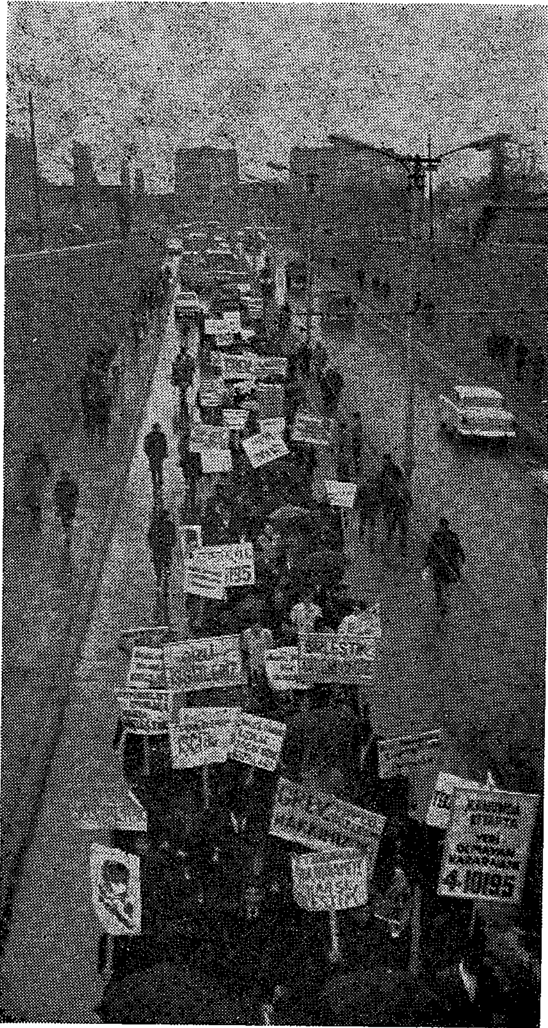

Teknik Eleman Mitingi

Aralarında Odamızın da bulunduğu dört meslek Odası ile altı Teknik Eleman Sendikasının düzenlediği Teknik Eleman Miting ve yürüyüşü 18 Nisan 1970 de yapıldı. Teknik Elemanların Ülkemiz yararına hizmet edebilmeleri için demokratik bir çalışma statüsü içinde sokulmalarını amaçlayan eylem her yönden başarılı oldu.

Bu yıl Elektrik Mühendisleri Odası, Maden Mühendisleri Odası, ve İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurullarına devrimcilerin seçilmesinden sonra, bunlar ve diğer teknik eleman kuruluşları arasında yoğunlaşan ilişkiler, giderek ülkemizin gerçekleri içinde teknik elemanın yeri konusunda bir görüş birliğine varılmasını sağladı.

Söz konusu kuruluşların temsilcilerinden oluşan Tertip Komitesi «Teknik Ordu» nun demokratik haklarını sağlamak yolunda yapılacak eylemlerden ilki olarak saptanan 18 Nisan 1970 deki Miting ve Yürüyüşün ha-

zırlıklarına girişti. Tertip Komitesi, üzerinde görüş birliğine varılan esasları bir bildiri ile kamu oyuna iletti. Bildiri özetle şöyle idi : «Ülkemiz sosyo-ekonomik yapısını dış ve ve iç sömürü güçlerinin belirlediği, millî sanayiini kuramamış geri bıraktırılmış bir ülkedir. Gerçekte bir Ülkenin gelişmesinin kaynağı olan yatırımlar ülkemizde genellikle ters biçimlerde ve bizi dışarı giderek daha bağımlı kılacak şekillerde gerçekleştirilmektedir. Yatırımların gerçekleşmesinin her safhasında büyük katkısı olan Teknisyenler yıllardan beri 4/10195 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre demokratik hakları çok kısıtlı bir statü içinde çalıştırılmışlar ve ülkemiz yararına çıkışları daima engellenmiştir. Bugüne kadar temelde toplum yararına olan isteklerimizi kamu oyuna yanlış yansıtan ve bizi suni olarak parçalamak ve bölmek suretiyle sömürü çıkarlarını söndürmek çabasındaki İşbirlikçilere karşı en güçlü bir şekilde birleştik. Teknikeri, Teknisyeni, Mimarı ve Mühendisi ile Tüm Teknik Elemanlar olarak Ülkemiz çıkarına hizmet görebilmek için grev hakkını da kapsayan demokratik bir çalışma statüsüne kavuşmak azmindeyiz. Miting ve onu takip edecek yürüyüşümüz mücademizi belgeleyecek ilk eylemimiz olacaktır». Bildirinin altında şu kuruluşların adı bulunuyordu : Elektrik Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Karayol - İş Sendikası, Maden Mühendisleri Odası, M.T.A. Teknik - İş Sendikası, Mimarlar Odası, Teknik - İş Sendikası, Teksen Sendikası, Türkiye Teknikerler Sendikası, Zonguldak E.K.İ. Teknik Elemanlar Sendikası. Bildiri çok sayıda basılarak her kuruluş tarafından üyelere iletildi ayrıca halka da dağıtıldı. Bu arada gazetelerde Miting ve yürüyüş ile ilgili ilânlar basıldı.

18 Nisan1970 günü saat 14.00 de Tandoğan Meydanında binlerce teknik eleman toplanmıştı. Daha önce teknik elemanların bu haklı davalarında onlarla birlik olduklarını bildiren Türkiye Öğretmenler Sendikasından ve çeşitli Öğrenci ve Gençlik Teşekküllerinden de katılanlar olduğu görülüyordu. Hafiften yağan yağmur altında topluluk milli sanayi ve teknik elemanların demokratik bir statü içinde çalışmaları özlemini dile getiren sloganları tekrarlıyordu. Yurdun dört bir yanından çeşitli teknik eleman kuruluşlarından veya gruplarından gelen başarı dileyen telgraflar okunuyor ve topluluk tarafından tezahüratla karşılanıyordu. Bu arada İstanbul Yüksek Tekniker Okulundan en az ikiyüz kişilik bir grubun toplu halde alana gelişleri büyük heyecan yarattı.

İstiklâl Marşının okunuşundan sonra Atatürk, Devrim Şehitleri ve yurda hizmet yolunda ölen teknik elemanlar için saygı du-

ruşunda bulunuldu. Sonra konuşmalara geçildi. Teknik - İş adına Fikri Kaya, Türkiye Teknikerler Sendikası adına Ali Dağhan, TÖS'den Mehmet Güner, ODTÜ öğrenci Birliği Başkanı Erhan Erdoğmuş, Karayol - İş Sendikası Başkanı Nevzat Köksal, Teksen Sendikası Genel Sekreteri Engin Günçe, İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı Sedat Özkol konuşmalarını yaptılar. Konuşmacıların tümü teknik elemanların emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadele azimli olduklarını belirttiler. Teknik elemanların memleketimiz yararına hizmet görebilmelerinin, ancak demokratik bir çalışma statüsü içinde mümkün olabileceğini belirten konuşmacılar 4/10195 sayılı Kararnameye de, memur statüsü içine sokulmaya da karşı olduklarını belirttiler.

Mitinge katılanların taşıdıkları yüzlerce pankartta da aynı düşünceler işlenmişti. Konuşmalar arasında montaj sanayiini yeren, millî sanayi, medenlerin ve petrolün millileştirilmesi isteklerini dile getiren sloganlar bütün topluluk tarafından dile getiriliyordu. Konuşmalardan sonra önde meslek Odalarının, Sendikaların, Teknik Okulların ve Gençlik örgütlerinin dövizleri olduğu halde yürüyüşe geçildi. Zaman zaman şiddetlenen yağmur altında yürüyen topluluk Tandoğan Meydanından İstasyon - Samanpazarı - Dikimevi yoluyla Cemal Gürsel alanına ulaştı. Yürütüş sırasında da aynı sloganlar sık sık tekrarlandı. Yürüyüşü halkımız da büyük bir ilgi ile izleyerek olumlu tezahüratta bulundu.

Miting'e Gelen Telgraflardan Bazıları

Teksen Sendikamız vasıtasıyla mücadeleniz ve yürüyüşünüzü mahrumiyet bölgelerinde çalışanların haklarını da düşüneceğinizden emin olarak destekler başarılar dileriz.

VAN CİVARI TEKNİK ELEMANLARI

Haklı davamızın dile getirilmesinde aranızda bulunamadığımızdan üzgünüz. Maddi ve manevi yönden ve her yönüyle sizlerle beraber aynı davanın savunucusu olduğumuzun kıvancı içerisindeyiz. Başarılarınızın devamını dileriz.

MERSİN ŞUBESİ İDARE HEYETİ ADINA
KEMAL TAŞKIN

Miting davetiyeleriniz alındı ve gereği yapıldı. Tertiplenen mitingin camiamıza ve bütün mühendislerin sorunlarını dile getireceğinden emin olarak başarılar dileriz. Saygılarımızla.

ELÂZIĞ ŞUBESİ BAŞKANI
SITKI DEMİR

İzmir Rafineri Mühendisleri olarak yanınızdayız. Üç temsilcimizi mitinge katılmak üzere Ankara'ya gönderiyoruz. Başarı dilekleriyle.

İZMİR RAFİNERİ MÜHENDİSLERİ

Antidemokratik Kararname ve yasalara karşı giriştiğiniz eylemleri bütün kalbimizle destekler, başarılar dileriz.

ÇANAKKALE YSE
TEKNİK ELEMANLARI

Haklı davanızda sizinle beraberiz. Başarılar dileğiyle saygılar.

KARAYOL - İŞ - İZMİR

Cumartesi günü saat 14.00 de verilecek mücadelenizi destekler başarılar dileriz.

KAYSERİ KARAYOL - İŞ SENDİKASI
YÜRÜTME KURULU

Teknik eleman mitingi ve yürüyüşünü des tekliyoruz. Bu eylem her şeyden önce hakları verilmeyen fakat bilinçlenme yolunma olan işçilere işçi haklarını vermekten korkanlar veya çıkarlarını bu yolda tehlikede görenlere son bir uyarmadır. Bugün Ülkemizde pek çok şeyde olduğu gibi işçi kavramı üzerinde bir anarşi mevcut bulunmaktadır. İşçileri fikir ve kol işçisi diye bölme çabaları demokratik hukuk anlayışı ile bağdaşmayan, mevzuatı dahi dejenere etme gayretinin bir ifadesinden başka bir şey değildir. 1961 Anayasasının işçilere tanıdığı insanca yaşama olanaklarına kavuşma yolundaki mücadele serbestisinden korkan veya çıkarlarının ellerinden gideceğini bilen çevreler uzun süredir bu oyunu oynayagelmektedir. 18.4.1970 günü yapılacak olan Teknik Elemanların Mitingini herşeyden önce bu çevrelere artık dur diyecek olan dinamik kitlelerin sesi olacaktır. İşçi tanımına anayasal açıdan açıklık verme ve bu çevrelerin oyununu bozma zamanı gelip de geçmiştir. Sosyal İş bu nedenlerle bu eylemi desteklediğini kamu oyuna duyurmayı ulusal bir görev bilir.

GENEL BAŞKAN, MUAMMER ERONAY
GENEL SEKRETER, ÖZCAN KESGEÇ

Haklı davamız için düzenlediğimiz yürüyüşü bütün kalbimizle destekler başarılar dilerim.

YALÇIN AĞRI

ÖNEMLİ DUYURU!

Odamız üyelerinden Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim üyesi Y. Prof. Dr. Çetin Soydemir'e Norveç Jeoteknik Enstitüsüne bağlı olarak kurulmuş «Terzaghi Kütüphanesi» tarafından bir araştırma bursu verilmiştir. Bilindiği gibi Zemin Mekaniği ve Temel Mühendisliği disiplinlerinin «baba» sı sayılan Prof. Terzaghi, bu disiplinlerin modern anlamda kurulmasına 1925 yılında yayınladığı ERDBAUMECHANIK (Zemin Mekaniği) adlı kitabı ile öncü olmuştur. Prof. Terzaghi'nin bu kitabında sunduğu yeni buluş ve görüşler kendisinin 1916 - 1918 yılları arası İstanbul Teknik Üniversitesinde ve 1919 - 1925 yılları arasında İstanbul Robert Kolej'de yaptığı temel araştırmaların sonucudur. Dr. Çetin Soydemir «Terzaghi Kütüphanesi» için «Terzaghi'nin Türkiye Devresi» konusunda araştırma yapacak ve bir rapor yayınlayacaktır. Kendisi, Türkiye'de bu konu ile ilgili mevcut bütün kaynaklarla temas etmek arzusunda olup, bu konuda bilgi döküman sahibi veya bir hatırası olan bütün meslektaşlarımızın yardımını istirham etmektedir.

Dr. Çetin Soydemir'in adresi şudur :
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
İnşaat Müh. Bölümü
ANKARA

Odamız Yabancı Mühendislik Firmalarının İptali İçin Danıştay'a Başvurdu

Son beş ay içinde yabancı sermayenin ortak olduğu dört müşavirlik mühendislik firması kurulmuştur. Bu firmaların çalışma alanları akla gelen bütün mühendislik hizmetlerini kapsamaktadır.

Birinci Firma : Bakanlar Kurulunun 30.12.1968 tarih ve 6/11165 sayılı kararnamesi ile kurulan TÜMAŞ firmasıdır. ARAMCO şirketinin geliştirdiği «Haldor topse» firması bu kuruluşta % 40 hisse sahibidir. Diğer ortaklar T.P.A.O., Azot sanayii T.A.Ş., Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. ve Şeker Sigorta T.A.Ş. gibi kuruluşlardır. Yabancı ortak 2.400.000 TL. lık hissesinin 1.800.000 TL. lık kısmını ayni olarak getirecektir. (Bir mühendislik bürosu için ayni sermaye herhalde masa sandalye ve hesap cetveli v.s. olsa gerek!).

Bu şirketin «maksat ve gayeleri ve iştigal sahaları» olarak belirtilen alan :

«Madde 3b — **Her türlü mühendislik** hizmetleri ifa etmek» olarak gayet geniş tutulmuştur. Çünkü yabancı sermaye bütün mühendislik alanlarını kontrol etmek niyetindedir. Çünkü emperyalizm geri bıraktırılmış ülkeleri iliğine kadar sömürmek istemektedir.

İkinci Firma Amerikan : «The Badger Company Inc.» firmasının petrol Ticaret Şirketi ve diğer yerli ortaklarla kurduğu şirkettir. Bakanlar Kurulunun 29.11.1969 tarih ve 6/12719 sayılı kararı ile kurulmuştur. Kuruluş Kararnamesinde şirketin bilhassa petrol ve kimya v.s. dallarında çalışacağı ve **her türlü mühendislik,** inşaat ve montaj hizmetleri ifa edeceği bildirilmektedir.

Üçüncü Firma : Foster Wheeler (% 39) Petkim (% 41) Tekfen İnşaatı A.Ş. (% 10) diğer ortakların (% 10) teşkil ettiği BİMAŞ Şirketidir. Bu firmanın çalışma alanı da **«her türlü mühendislik»** hizmetleri ifa etmek şeklinde geniş tutulmuştur.

Dördüncü Firma : Karabük demir ve çelik ve diğer yerli ortaklar ile Deutsche Industrieanlagen ve Friedrich Uhde isimli iki Alman Şirketinin kurdukları ortaklıktır. Bu ortaklığın çalışma alanında aynı şekilde **«genel mühendislik hizmetleri yapmak»** şeklindedir.

Bu firmaların piyasaya sürülmesi Türk Mühendisliğinin güdükleştirilmesi yolunda atılmış önemli bir adımdır. Devlet Dairelerindeki proje büroları yanlış ücret ve personel politikası ile kasıtlı olarak boşaltılmış ve boşaltma sonucu özel bürolar gelişmeye başlamıştır.

Bu dört firmanın kurulması ile özel sektörde olsa bile, Türklerin yürüttüğü mühendislik hizmetleri yabancı sermayeye teslim edilmek istenmektedir. Herbiri birkaç milyon sermayeye sahip olan ve çeşitli resmî, gayri resmî yatırımcı kurumları sinesinde toplayan bu şirketlerin proje mühendisliği alanında bir tekel yaratmaları rahatlıkla mümkündür. Bu şirketlerdeki yabancı sermaye oranı % 40 civarındadır. Yerli sermayenin büyük bir kısmı devlete ait kurumlarca karşılanmaktadır. Buradan şu sonuç çıkarılabilir. Artık Devlet eliyle özel sektörü geliştirme politikası da bırakılmış, yerine Devlet eliyle yabancı sermayeyi, geliştirme politikasının uygulanılmasına başlanılmıştır.

Türkiye'nin çıkarlarının ve Türk Mühendisliğinin aleyhine olduğuna inandığımız böylesi kuruluşlara karşı çıkmayı Odamız görev bilmektedir. Bu görev son Genel Kurulda kabul edilen Ana Sorunlar Komisyonu raporunda şöyle dile getirilmiştir : «Emperyalizmin geri bıraktırılmış Ülkeler üzerindeki sömürüsünü derinliğine kavramalıyız. Yatırımlarımızın, sanayileşmemizin dışa bağımlılığını önlememiz gerekir».

Bu görevin ilk çalışması yukarıda belirtilen yabancı ortaklara karşı iptal davası açmak şeklinde belirdi. Ve son iki firma aleyhine iptal davası açıldı. (Diğer ikisi zaman aşımına uğramıştır). Odamız Hukuk Müşavirinin hazırladığı dava dilekçesinde adı geçen kararnamelerin 6235 ve 3458 sayılı Mühendislik Odaları ve Mühendislik Hizmetleri ile ilgili kanunlara ve 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa aykırı olduğu bildirilmektedir.

Odamızı destekleme açısından yararlı olacağı düşüncesi ile birçok millî mühendislik bürosu davaya katılmışlardır. Bu şuurlu davranış Odamızdaki anti - emperyalist uyanışın kutlanmaya değer bir belgesidir.

Odamızda yabancı firmalar hakkında Komisyon çalışmaları devam etmektedir. Çalışmalar ilerledikçe bütün gelişimleri sizlere bildireceğiz.

TEBLİĞ İÇİN ÇAĞRI

İspanya zemin mekaniği ve temel inşaat örgütü tarafından 1972 Nisanında Madrid'de «Yanal kuvvetlere maruz yapılar» konusunda bir Avrupa konferansı tertip edilecektir.

GENEL KONULAR :

1. Genel olarak basınç teorileri (yer değiştirmeler ve zaman etkileri dahildir).
2. Rijid yapıların stabilitesi,
3. Esnek yapıların stabilitesi,
4. İnşaat problemleri ve ilginç vak'alar.

Tebliğ vermek isteyen ve/veya iştirâkı düşünenlerin daha fazla bilgi için aşağıdaki adrese başvurmaları duyurulur.

ADRES :
Sociaded Espanola de Mecanica del Suelo Y Cimentaciones Laboratorio del Transporte Y Mecânica del Suelo.
Alfonso XII, num. 3, Madrid - 7
İSPANYA

İş yerini İmroz'a taşıdığı nedenile Yönetim Kurulundan ayrılma zorunluğundan kalan Atagün Vardar yerine, İzmir Şubesi Yönetim Kuruluna Celâl Gündüz katılmıştır. Tebrik eder, başarılar dileriz.

Proje ve Hesap İhalesi :

TKİ Garp Linyitleri İşletmesi Müessesesi gönderdiği bir yazıda; Müesseselerin Seyitömer bölgesinde inşaasını düşündükleri Oto Tamir Atelyeleri ile Yıkama Yağlama binası Proje ve Hesaplarının serbest teklif almak suretiyle ve Odamıza da bir sureti iletilen Özel şartname, Teknik Şartname, gereğince yaptırılacağını bildirmiştir.

İlgilenecek üyelerimiz dosyayı Oda Merkezinde görebilirler.

TRT 1 adet İnşaat Yüksek Mühendisi veya Mühendisi arıyor.

Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü Odamıza göndermiş olduğu bir yazıda; Mudanya'ya takriben 20 km. mesafede bulunan İstanbul Radyosu verici ve lojmanlar inşaatında kontrol mühendisi olarak görevlendirilmek üzere 1 adet Yüksek İnşaat Mühendisi veya Mühendisine ihtiyaçları olduğunu bildirmiştir.

İstekli üyelerimizin TRT Genel Müdürlüğü Yapı İşleri Müdürlüğüne başvurmaları gerekmektedir.

VERGİ İADELERİ KONUSUNDA İZMİR İTİRAZ KOMİSYONU OLUMLU KARAR VERDİ.

4/10195 sayılı kararnameye ekli gündelikli Teknik Personel Yönetmeliğinin 10. maddesi uyarınca ödenmekte olan zamlara ait Gelir Vergisinin yeniden geri istenilmesi konusu vaki itiraz üzerine İzmir 1. numaralı Vergiler İtiraz Komisyonunca tartışılarak, evvelce teessüs etmiş bulunan müstakar işlemin iptal edilmesinde Hukuk ve Adalet kaidelerine uyarlık görülmediğinden, vaki itirazın kabulü ile anlaşmazlık konusu Verginin kaldırılmasına veya geri alınmış olanların iadesine karar vererek, Vergi Dairelerince yapılan geri isteme işlemini iptal etmiştir.

Bu konudaki 25.2.1970 gün ve 1969/3799 sayılı karar metni aşağıda çıkarılmış olup diğer itiraz komisyonlarının da aynı doğrultuda karar vermelerini temenni ederiz.

İTİRAZ KOMİSYONU KARARI

İşin gereği düşünüldü :

Hadisede mükellefin 15.4.1968 tarih ve 4/10195 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde çalıştırılacak yevmiyeli personel yönetmeliğinin 10. maddesinin a, b, c fıkralarında belirtilen şantiye ve arazi üzerinde geçen hizmetlerden dolayı, verilen zamlara müteallik gelir vergilerinin kesilmeyenlerle kesilip iade edilenlerin bu defa mutarizadan aranmış olması ihtilâfın esasını teşkil etmektedir.

İtiraz dilekçesi komisyonumuza 20.12.1969 tarihinde tevdi edilmiştir. Bu tarihe tekaddüm eden bir aylık süre içerisinde yukarıda yazılı sebeplerle muterizden aranmış vergilere şamil ve münhasır olmak üzere işin esası incelendi :

Evvelce Sayıştayca da derpiş edildiği veçhile, bu zamların zaruri masraf karşılığı niteliğinde görülmesi itibariyle, gelir vergisine tabi tutulmaması Maliye Bakanlığınca da kabul edilerek kesilen vergiler ilgili istihkak sahiplerine geri verildiği ve bazı aylarda da hiç kesinti yapılmadığı halde, bu defa sayıştay Genel kurulunun 8.10.1969 tarih ve E 1969/6 K 3400/1 sayılı içtihadı birleştirme kararına istinaden ihya yolu ile mükelleften arandığı anlaşılmıştır.

Belirli bir akitle hizmet kabul eden memurların aldığı paraya göre daimi surette vazifede kalmak veya kalmamak tercihi içinde bulundukları zahiridir. Bunun ölçüsü ve sınırı memurun eline geçen para ile kayıtlıdır.

Hadisede iade veya vergi kesilmemesi suretiyle memurun eline geçen safi miktar tayin edilmiş bulunduğuna göre, aradan seneler geçtikten sonra bunun ihlâline tevessül olunarak hizmet akdi icaplarının tek taraflı değiştirilmesi, zımnî bir mahiyet arz eden bu akdin esas ve ruhuna aykırı düşmektedir.

Bu sebeblere binaen, evvelce teessüs etmiş bulunan müstekar işlemin iptal edilmesinde Hukuk ve Adalet kaidelerine uyarlık görülmediğinden, vaki itirazın kabulü ile, ihtilâf konusu verginin terkinine veya geri alınmış olanların red ve iadesine 25.2.1970 tarihinde ittifakla karar verildi.

İstanbul Boğaz Köprüsü ve Çevre Yolları projesinin fizibilite etüdlerini «De leuw Cather Inc» firması yapmıştır. İhale evrakları «Freeman, Fox and Partners» firmasında hazırlanan İstanbul Boğaz Köprüsünün inşaat işi Alman - İngiliz grubu «Hoctief - Cleveland» firmalarına ihale edilmiştir.

Avrupa yatırım bankasının öncülük ettiği ve Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Japonyanın katıldığı beynelmilel bir komite söz konusu projenin finansmanının % 46 sını kredi olarak vermektedir.

İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulunun Son Deprem Olayları ile İlgili Bildirisi

Son deprem olayı dolayısı ile uğradığımız acı kayıpların üzüntüsü içindeyiz. Sayın halkımız büyük acısına iştirak eden, felaketzede ailelere başsağlığı dileriz.

özellikle deprem yönünden çok hassas olan bölgemizde sık sık uğradığımız can ve mal kayıplarına rağmen, Ülkemiz jeolojik yapısından başka yapı projeleri, malzemesi ile işçiliklerindeki kusurların ve ihmallerin de ilgililerce gözönüne alınmadığı ve önleyici tedbirlerin uygulanmasına geçilmediği kanısında olduğumuzu kamu oyuna açıklamayı uygun görüyoruz.

Memleketimizde, tabiî felaketleri müteakip kısa süreli sorumluluk eleştirileri, tedbirler, tavsiyeler ve politikacı ziyaret ve demeçlerine olağan davranışlar olarak alışmamız ve olayları sadece tabiî felaketler açısından görmemiz, sürekli olarak aldanmamıza ve her defasında daha büyük bir ihmal, daha büyük bir felaketle karşıkarşıya gelmemize sebep olmaktadır.

Felaketlerin ağır sonuçlarını kısa süre içinde unutmamız, ilgilerlerce gerekli tedbirlerin alınmayışı ve kamuyu uyarma yönünde cesur davranılmaması ve büyük sorunumuzdur.

Yapı tekniği bakımından 20. Yüzyıl uygarlığına örnekler veren Koca Sinan'ın eserleri ayakta iken, 10 - 20 yıllık binaların yerle bir oluşu ülkemizi yönetenlerin dikkatini çekmelidir. Büyük şehirlerimizde gerekli pekçok olanaklarımıza rağmen, yapı projelerinde Ülkemizin jeolojik durumu gözetilmemekte, ölçemler kayıp konusu gibi düşünülmekte ve yükümlü olmadıkça deprem hesapları ve ilgili yönetmeliğin şartları en küçük ölçülerle dahi uygulanmamaktadır. İlçe ve bucakların belediye hudutları dışında ve gecekondu semtlerinde teknik olanaklar azaldıkça yapılar ilkel barınaklar halini almaktadır. Hiç bir proje esasına dayanmayan, teknikten yoksun, malzeme ve işçilikleri kontrolsuz, kusurlu bu gibi yapıların tabii afetler karşısında vatandaşlarımıza barınak yerine mezar olduklarını görerek üzüntüye boğuluyoruz.

Köylerimizde ise durum daha da acıklıdır. Teknik yoksunluk dışında malzeme ve işçilik olanaklarıda kaybolan köylerimizde yapıların ayakta kalması tanrının Ulusumuza lutfudur.

Şehirlerde ve ilçelerde belediyelerin inşaat ruhsatı verilmeden evvel yapı projelerinin betonarme ve statik hesaplarının muhakkak inşaat mühendislerince hazırlanmış olmasını sağlaması, yapı sırasında malzeme ve işçilik kontrolları yapması gereklidir. İyi proje, kaliteli malzeme ve işçiliği sağlayamadığımız sürece kayıplarımız büyük olacaktır.

Bucaklarda, köylerde ve gecekondularda olanaklar Belediyelerin ve mühendisin gücü dışına çıkmakta, devlete malolmaktadır. En büyük hasarlar bu yerleşme merkezlerinde olduğuna göre aksamanın büyük sorumluluğu devlet hizmetlerinde kendini göstermektedir.

Köy ve gecekondulara oy kaygusu ile yaklaşan politikacıların, yapı tekniği bakımından dan en ufak bir ışık dahi tutmağa girişmediklerini yıllardır görmekteyiz. Nüfusun yoğun olduğu bu yerleşme merkezlerimize su, yol, elektrik, okul, sağlık merkezleri, getiren Hükümetlerin kurslar kurup elsanatlarını; tarımı, aracılığı, tavukçuluğu, hayvancılığı öğreten Bakanlıkların yapı tekniği yönünden hiçbir ölçem getirmemesi büyük eksikliktir. Bugün pek çok köylerimizde öğretmen, eğitmen, imam, ebe varolduğu ziraat teknisyeni, veterinerlerin uğradıkları görüldüğü halde yetiştirilmeleri çok daha kolay olan yapı ustaları bulunmamaktadır. Köylere ucuz yapı malzemeleri tanıtılmamış, imali öğretilmemiş, uzun ömürlü yapı örnekleri verilmemiştir. Muhtar ve ihtiyar heyetlerinde biten geniş otoritenin sağlam yapılar sağlanması konusundaki olanakları aranmamış ve işletilmemiştir.

Mamur ve mûreffeh Türkiye edebiyatının getireceği Bütçede şehirlerde, ilçelerde, bucak ve köylerde yapı tekniğinin en küçük ölçülerle uygulanabilmesi için Devletin yapmayı plânlayacağı harcamalara, yakın Gediz Depremi faciasını gören hiç bir parlamenterin itiraz etmiyeceğine eminiz. Bu şartlar altında gerekli olanakları sağlıyamayan ilgililerin tabiî afetlerde canlarını veren vatandaşlarımızın acılarından hiç bir ders almadıklarını, sorumsuz ve ilgisiz davranışlarına devam edeceklerini düşüneceğiz.

Dileğimiz, Gediz Depremi sonuçlarının son acımız olması ve ilgililerin gerekli ölçemleri bir an evvel alarak sağlam yapılar sağlanması konusunda gerekli hassasiyeti göstermelidir.

İngiliz bor tekeli, bu biricik sahaya sahip olduğu sürece, rekabet mücadelesini başarıya ulaştırmamız söz konusu bile edilemez.

V) Cumhuriyet gazetesinin verdiği haberde, konunun bir Amerikan firmasına devri de vardır. Eğer bu doğru ise, bu haber rekabet mücacelesine, Politik güçlerin daha aktif ve etken bir şekilde sokulmak istendiği anlamını taşır. Ticaret rakibimiz olan İngiliz uyruklu bor tekelinin yılda en az yüz milyonlarca dolar kârı hedef alan bu mücadeledede, güçlü bir ortağı, Kurulu bir ticaret düzenini ihmal ederek Türk borlarının üretim ve satışını kısa süre içinde geliştireceğini ummak safdillik olur. Bu büyük serveti uğraşsız bırakacağı hele bir rakip olarak başkalarının eline geçmesine göz yumacağı düşünülemez. Bu nedenle yerine gelecek Amerikan firmasının da Uyruk değiştirerek Politik güç kazanmış İngiliz tekeli olacağında zerre kadar kuşku olmamak gerekir.

Bu durum karşısında, Fransız'ların potas, demir ve kükürtlerinde, İngilizlerin de demir ve kömürlerinde yaptıkları gibi bor tuzlarımızı Devlet eliyle işletmeye derhal yönelmeliyiz.

Bu davranışımız, asla özel teşebbüsü feda ettiğimiz anlamına gelmez. Sadece ulusal bir görevi yerine getirmiş ve ekonomik gelişmemize büyük bir temel taşı koymuş oluruz. Bu yoldaki tedbirin gecikmiş olmasından doğacak sakıncaların da, tez davranarak büyümesine ve aşılamıyacak ölçülere varmasına da meydan vermemek gerekir.

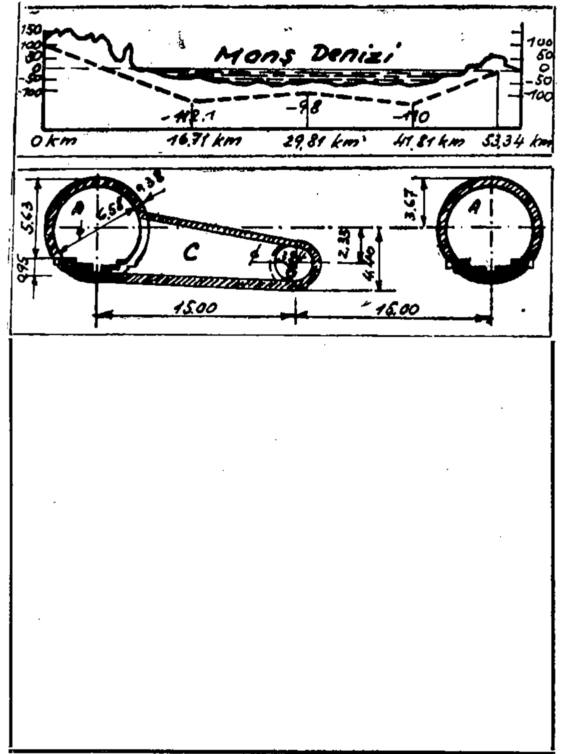
Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına «elbette Etibanka vereceğiz» şeklinde atfolunan beyan sevindiricidir. Amma, tatminkâr değildir. Çünkü tutulan yol, Hukuk Devleti olma haysiyetinde gedikler açmadan geçit verecek nitelikte değildir. Bu yüzden de kişisel ve Plâtonik bir temenni olarak kalmasından korkulmaktadır.

Bu temenni'nin Hukuk Devleti haysiyetini zedelemeden gerçekleştirilmesi yolu, bir tek maddelik Devletleştirme Kanunun Meclislerden geçirilmesiyle açılır.

Türk Maden Mühendisleri Odası olarak, bu görevi günümüz Politik iktidarı tarafından yerine getirilmesini dilemekte, başka çıkar yol bulunmadığını Üyelerimize ve Ulusumuza duyurmaya da kendimizi yükümlü görmekteyiz.

Bu konuda Odamız, yetenekli uzmanları görevlendirmiş ve ön çalışmalara başlamış bulunmaktadır.

Sonucu Kamu oyuna yakın zamanda sunacağımızı arzederiz.

MANŞ TÜNELİ

İngiliz ve Fransız hükümetleri manş denizi altından geçecek tünelin inşaasına başlama kararı almışlardır. Tünelin 500 milyon dolara mal olacak ve 1976 yılında bitirilerek işletmeye açılacaktır.

Tünelle ilgili kesitlerle genel bir bilgi vermeye çalışılmıştır. 38 kilometresi denizin altında olmak üzere 50 kilometre boyundadır.

Elekrikli tren işletilecek tünelde saatde 6000 motorlu vasıta taşınabilecektir.

İstatistikler 1985 yılına kadar tünelin karşıdan karşıya geçecek araçlara yeterli olduğunu göstermektedir.

Tünel üç gözlüdür. Ortadaki B küçük tüneli servis için kullanılacak ve her ikyüzelli metrede A ana tünelerine bağlantısı olacaktır. Dünyanın en uzun su tüneli yapı dünyamıza büyük ölçüde denemeler kazandıracaktır.

Yabancı Ülkelerde
TEKNİK HAREKETLER

İngiltere :

Mart 23 — 25 : **Loughborough**
«Yapı Dinamiği Sempozyumu»
«Symposium on Structural Dynamics»

The Institution of Civil Engineers - Great George Street S W 1. London - England

Nisan 8 — 9 : **Londra**
«Nükleer Gaz Türbinleri Konferasın»
«Conference on Nuclear Gas Turbines»

The Secretary BNES, The Institution of Civil Engineers, Great George Street, S W 1.

Mayıs 13 — 14 : **Nottingham**
«Beton Cemiyetinin Üçüncü Konferansı»
«Concrete Society's Third Convention»

The Concrete Society Ltd., Terminal House, Grosvenor Gardens, London S W 1.

Mayıs 26 — 29 : **Londra**
«Derz Hareketi Dizaynı ve Malzemeleri Milletlerarası Sempozyumu»
«International Symposium on First Movement Design and Materials»

Manufacturers' Conference, 9 Whitehall London S W 1. — England

Haziran 16 : **Londra**
«Zemin Mühendisliği Sempozyumu»
«A Symposium on Ground Engineering»

The Conference Office, The Institution of Civil Engineers, Great George Street, London S W 1. — England

Temmuz 6 — 9 : **Swansea - University of Wales**
«Dinamik Dalgalar»
«Dynamic Waves»

The Secretary (Dynamic Waves), The Institution of Civil Engineers, Great George Street S W 1. — England

Fransa :

Mayıs 21 — 31 : **Paris**
«Expomat» Bayındırlık İşleri ve Binaları Malzemesi için Milletlerarası Fuarı»
«Expomat» International Fair of Materials of Public Works and Buildings»

France

Çekoslavakya :

Mayıs 30 — Haziran 6 : **Prag**
«Milletlerarası Ön Gerilmeli Beton Federasyonu Smith Kongresi»
«Smith Congress of the Federation Internationale de la Precontrainte»

Hall and Technological University Prague, Chechoslavakia.

Macaristan :

Mayıs 22 — Haziran 1 : **Budapeşte**
«Milletlerarası Fuar»
«International Fair»

Hungexpo, Varosliget, Budapest — XIV, Hungary

İtalya :

Mayıs 9 — 19 : **Bari**
«Milletlerarası Makina ve Mühendislik Endüstrisi Sergisi»
«International exhibition of the Mechanical and Engineering Industry»

Anima, Fiera Internazionale Della Meccanica Vana ed Affire 20123 — Milano Pizza Diazz), Italy.

Güney Afrika :

Temmuz : **Johannesburg**
«Güney Afrika Tünelcilik Konferansı»
«South African Tunelling Conference» ...

The Organization Committee, Tuncon 70, P.O. Box 1183 Johannesburg, South Africa

Almanya :

Nisan 25 — Mayıs 3 : **Hannover**
«Hanover Fuarı»
«Hannover Fair»

Deutschemesse - und Ausstellungs -AG 0 - 3, Hannover - Messegelsande, West Germany.

Avusturya :

Haziran 1 — 5 : **Vienna**
«Mühendislik Haftası»
«Engineering Week»

Sam Black, The London Chamber of Commerce (Inc.) 69 Cannon St. London E. C. 4. England

Hollanda :

Haziran 10 — 11 : **Den Helder**
Su altı Teknolojisi Üzerine Milletlerarası Sempozyumu»
«International Symposium on Underwater Technology»

Symposium Committee, Koniklijik Institut voor Marine, Itet Nieure Diep 8, Den Helder, Netherland.

1999 sicil numaralı üyemiz Mahmut Ateş Odamızdan alınmış olduğu kimlik belgesini yitirmiştir. Yenisi düzenlenerek kendisine verilmiştir.

İlân olunur. (Mühendislik — 79)

4128 sicil numaralı üyemiz Enver Gökdemir Odamızdan almış olduğu kimlik belgesini yitirmiştir. Yenisi düzenlenerek kendisine verilmiştir.

İlân olunur. (Mühendislik — 80)

5690 sicil numaralı üyemiz Nihat Kömürcüoğlu Odamızdan almış olduğu kimlik belgesini yitirmiştir. Yenisi düzenlenerek kendisine verilmiştir.

İlân olunur. (Mühendislik — 81)

680 sicil numaralı üyemiz Rıza Bilsen Odamızdan almış olduğu kimlik belgesini yitirmiştir. Yenisi düzenlenerek kendisine verilmiştir.

İlân olunur. (Mühendislik — 82)

Mimarlar odasına geçtiği anlaşılan 4321 sicil numaralı üyemiz Ali Sevilmiş'in 30.4.1970 tarihinden geçerli olmak üzere Oda üyeliği kaldırılmış bulunmaktadır.

İlân olunur. (Mühendislik — 83)

4618 sicil numaralı üyemiz Bekir Zincir'in soyadı «Yıldırım» olarak değişmiştir. İlân olunur.

(Mühendislik — 84)

Oda'da (92) numara ile tescilli «Zeki Ekerbiçer Mühendislik Bürosu» nun adı «Su Yapıları Mühendislik ve Müşavirlik Bürosu» olarak değişmiş bulunmaktadır.

İlân olunur. (Mühendislik — 85)

Meslekî faaliyette bulunmama nedeniyle Oda üyeliğinin kaldırılması için istemde bulunan 2087 sicil numaralı üyemiz Fethi Aytaç'ın 31.3.1970 tarihinden geçerli olmak üzere oda üyeliği silinmiş bulunmaktadır.

İlân olunur.

5551 sicil numaralı üyemiz Tarık Pekin'in kendi hesabına yurt dışına çıkış nedeniyle oda üyeliği silinmiştir.

İlân olunur.

5138 sicil numaralı üyemiz Erhan Yürekli'nin kendi hesabına yurt dışına çıkış nedeniyle Oda üyeliği silinmiştir.

İlân olunur.

2864 sicil numaralı üyemiz Bedii Enistün'ün 22.4.1970 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz. / Bedii Enistün 1324 yılında İstip'de doğmuş, 1931 yılında Yüksek Mühendis Mektebini bitirmiştir. / Merhum çeşitli bayındırlık hizmetlerinde çalışmış ve bir süre Çanakkale Milletvekilliği yapmıştır./ İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet diler, kederli ailesine ve bütün meslektaşlarına taziyetlerini bildirir.

Sendikadan Haberler :

308 sayılı üyemiz

İnş. Y. Mühendisi Bedi ENÜSTÜN 22.4.1970 çarşamba günü hakkın rahmetine kavuşmuş ayni gün ikindi namazına müteakip asri mezarlıkta toprağa verilmiştir.

Bedii Enüstün, 1908 yılında İştip (Üsküp) kazasında doğmuştur. Kabataş lisesini bitirdikden sonra Y. Mühendis mektebine girmiş, 1931 yılında mezun olmuştur.

Bazı vilâyetlerin Nafia Müdürlüklerinde, Erzurum Genel Müfettişlik Müşavirliğinde, Nafia Vekâleti Enformasyon Dairesi Başkanlığında bulunmuş, 1954 - 1957 yıllarında Çanakkale'den D.P. Millet Vekili seçilerek B.M. Meclisine girmiştir.

1961 yılında Ankara Belediyesine giren merhum Yapı Kontrol Müdürü olarak çalıştığı sırada hastalanmıştır.

Mühendislik mesleğinde ciddiyeti ile tanınan merhum bilgili pek kıymetli bir Mühendisdi. Bir çok kitapları ve buluşları yanında yüzlerce talebe yetiştirmiş değerli bir «İNSAN»dı.

Cenaze merasimine bütün meslek ve mesai arkadaşları iştirak etmiş, 21 adet çelenk gönderilmiştir. Meclis Başkanlığı, İnşaat Mühendisleri Odası'nın çelenkleri yanında diğer Odalar, teşekküller ve şahsi arkadaşları tarafından gönderilen çelenklerin çokluğu O'nu sevenlerin çok olduğunu tebarüz ettirmektedir.

Cenazesi büyük bir kalabalığın elleri üstünde taşınmış, Belediye Başkanı Sayın Ekrem Barlas Belediye Binası Önünde bir nutuk söyliyerek BEDİİ ENÜSTÜN'ü «Yeri doldurulamayacak bir İNSAN» olarak tavsif etmiştir.

Bedii Enüstün'ün cenazesi asri mezarlığın 564 ada 115 parseline gömülmüştür.

Merhuma Tanrıdan rahmetler, kederli ailesine de mağfiret dileriz.

Türkiye İnşaat Y. Mühendis
ve Mühendisleri Sendikası
adına
Recep Bayrakdar

(TİMYAD)'dan Bildirilmiştir.

Derneğimiz 699 sicil sayılı üyemiz

Sayın Bedii Enüstün'ü 21/4/1970 günü kayıp eylediğimi üzülerek arz eder ve sayın eş ve meslekdaşlarına başsağlığı dileriz.

Merhum 1969 Temmuz ayında ve yalnızca ÜÇ taksit karşılığı OTUZ lira vererek derneğimize sekiz aydır üye olmuş bir meslekdaşımız idi.

22/3/1970 günü saat 9.30 da telefonla haber verilmesi üzerine 1 saat içinde, Yönetim kurulundan ödeme kararı alınmış Bankaya ödeme emri yazılmış ve Bankadan para tahsil edilerek saat 10.30 da sayın ailesine ödeme yapılmıştır.

(TİMYAD) 10 yıl içinde 27 ve bu yıl da (4) üyesinin eşine ONBİN lira vererek yardım elini uzatmıştır. On yıl içinde 100.000.000 lira civarında bir parayı toplayarak üyelerine dağıtmağı başarmış ve 1969 ve 1970 yıllarında da (10) üyesine (10.000.00) er lira ödemede bulunduğunu büyük bir sevinçle arz eder.

Bu derece yararlı ve en sıkışık anlarında üyelerine yardımcı olan **(TİMYAD)** a Mart/1970 yılı içinde kayıt sayısının (23) gibi çok küçük bir rakkama düşmesi sırf üyelerinin Derneğe ilgisizliğinden ileri geldiği kanısını bizlerde uyanmaktadır ve bu tempoyla gidildiği takdirde, bu yıl da (1000) üyeye kavuşamayacağımızın üzüntüsü içindeyiz.

Üyelerimizden, ayda (10) lirayla (10 bin) lira gelir sağlamanın hiç bir suretle kabil olamayacağını, çevrelerindeki dost ve arkadaşlarına duyurmalarını candan dileriz.

(TİMYAD) ın tüzüğünde Bankada her zaman üç taksidi karşılayacak kadar bir varlığın bulunması gerekmekte ise de (30) ve (31) taksitlerin bir ayın içinde olması üyelerimizi durumdan haberdar ederek ödemede bulunmalarını sağlamamıza imkan vermeyecek kadar dar bir zamanda olmuştur. Bu nedenle borçlu üyelerimizden bu iki taksite bir kaç taksit de fazlasiyle (50 - 100) lira halinde toptan ve ivedilikle Banka hesabımıza ödemede bulunmalarını rica ederiz.

Son olarak, bütün oda üyelerinden bu çok yararlı Derneğe üye olmalarını hatırlatarak meslekdaşlarımıza hayırlı işler ve bu işlerde sağlık içinde büyük başarılar dileriz.

Türk İnşaat Mühendisleri
YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

İstanbul Şubesi Yönetim Kurulundan sağlık durumu nedeniyle Orhan Pekin ve ayrıca Enver Altınok istifa etmişler, Yönetim Kuruluna yedekten Nusret Önen ve Cemal Ertek çağrılmışlardır.

Şube Yönetim Kurulu ayrılan üyelere hizmetlerinden dolayı yazıyla teşekkür etmiştir.

Yeni üyelere başarılar dileriz.

AŞAĞIDA SİCİL NUMARALARINI VE ADLARINI YAYINLADIĞIMIZ ÜYE ARKADAŞLARIN ADRESLERİ ODA'CA BİLİNMEMEKTEDİR.

ADRESLERİ DEĞİŞMİŞ OLAN BU ÜYELERİMİZİN YENİ ADRESLERİNİ BİLDİRMELERİNİ KENDİLERİNDEN VE KENDİLERİNİ TANIYAN ÜYELERİMİZDEN ÖNEMLE RİCA EDERİZ.

İ. M. O.

ADRESİ BİLİNMEYEN ÜYE LİSTESİ

SİCİL NO.	ADI SOYADI
45	REFET ARTUNER
58	EDVART ZARFCI
73	MAHİR KUTTAŞ
114	SUHA EREN
125	JİRAYİR İSTANBULLU
205	REŞAT GÜRKAN
259	M. KEMAL ESAT
286	BÜLENT ERENEL
323	FUAT DALAMAN
325	ALİ CEVAT TALUY
358	SADETTİN KAPTANOĞLU
372	ORHAN MERSİNLİ
407	BARKEF KARNİK
411	A. RİFAT BEREKET
465	H. AVNİ TURNAGÖL
473	TARIK BİLGİNER
484	TUĞRUL ÖZVEREN
495	ŞEVKEN GÜLOĞLU
497	CELÂL KÖLÜKSÜZ
533	TURAN BİLSEL
543	DİMİTRİ TOPRAKÇIOĞLU
551	HAYDAR KURT
557	YILDIZ TOLUN
566	N. MİTHAT RESNELİOĞLU
603	REZMİ GİRAY
622	FAHİMAN KAYLAN
624	OSMAN KÜSEOĞLU
633	CENGİZ YILMAZ
663	VAHRAM POLAD
665	RASİM AKKIRMAN
687	HAYATİ DOG
703	S. NECDET AKALIN
705	FERİT HAMAMİ
713	NEJAT AYKON
758	ŞÜKRÜ ÇİMEN
795	MAZHAR ORAY
806	VAMIK CİMİLLİ

SİCİL NO.	ADI SOYADI
814	NECATİ YILMAZ
834	ERTUĞRUL BARLA
848	SABRİ ÜNSAL
860	MEHMET ERBİL
863	AYHAN YASA
891	F. ŞEMİ İRİS
901	CEVAT CAMLIOĞLU
915	FUAT BARLAS
917	MUZAFFER YERLİKHAN
972	REFAEL ALGUADİŞ
973	AVRAM ANTREASYAN
993	ORHAN SERTER
1000	BESİM MEHMET TAN
1003	HİKMET ARUTAN
1021	M. NEJAT KALAYCIOĞLU
1080	NEZİH GÜRDAL
1035	KEMAL ÜLKÜMEN
1048	NECMİ ABAY
1086	ÇETİN ESİN
1114	SEDAT SUVERİR
1131	BÜLENT BAYRAKTAR
1206	SEBUH ŞAHİNOĞLU
1244	HAÇATUR ERMARKARYAN
1254	PRODROMOS KEŞİŞOĞLU
1255	YANİ LİVAS
1261	NÜZHET BUKAN
1262	İRFAN CİVİLİ
1271	SADETTİN ACAR
1273	S. SIRRI KIRIMLIOĞLU
1278	NACİ AKÇAL
1299	MUZAFFER ALANOCAK
1300	HÜSEYİN SEREL
1308	MANO ÖZPİRİNÇ
1310	NURHAN CEVER
1316	İSHAK KORKMAZ
1328	FUAT UYANIK
1377	NEJAT ARIT

TSE Yayınları

Aşağıda listesini sunduğumuz İnşaat Mühendisleriyle ilgili Türk Standartlar Enstitüsü kitapları Odamızca satılmaktadır. Ödemeli istenebilir, vezneden alınabilir.

TS. No :	İSİM	FİAT
456	Kurşun Boru ve Dirsekler	8.—TL.
537	Çimentolu Kerpiç Bloklar	4.—TL.
304	Mantar Isı Yalıtma Levhaları	6.—TL.
200	Mozaik Ahşap Parke	3.—TL.
46	Kontr Plaklar	4.—TL.
407	Tavanlar için boşluklu hafif bloklar ve plaklar	4.—TL.
213	Beton döşeme plakları	6.—TL.
707	Beton Agregaları (Kum - Çakıl) numune alma ve deney metodları	15.—TL.
61	Vida biçimleri (Formları)	23.—TL.
366	Basınçlı hela yıkayıcıları	4.—TL.
326	Kır döküm pis su boruları sifonları	7.—TL.
15	Su tesisatında kullanılan yalfler ve takılan parçalar	19.—TL.
6	Su tesisatında kullanılan musluklar	12.—TL.
292	Ahşap mobilya kilitleri	19.—TL.
705	Fabrika Tuğlaları (Duv. için)	7.—TL.
4	Kazmalar	14.—TL.
179	Bina kapı kilitleri	57.—TL.
5	Çelikten yapılmış çekiç varyoz, baskı, keski ve zımbalar	58.—TL.
347	Düz plaka cam	4.—TL.
562	Oluklu kiremit	7.—TL.
202	Karo fayans	9.—TL.
103	Asfaltlı çatı örgülerinde kullanılan astar	2.—TL.
452	Alçı duvar levhaları	4.—TL.
640	Uçucu külü çimento	3.—TL.
451	Dolu gövdeli alçı bölme blokları	4.—TL.
113	Çatı örtülerinde kullanılan koruyucu asfalt emülsiyonları	2.—TL.
112	Çatı örtülerinde kullanılan mastik asfalt	2.—TL.
111	Çatı örtülerinde kullanılan katranla yoğrulmuş keçe	2.—TL.
106	Çatı örtülerinde kullanılan kömür katranı zifti	2.—TL.
105	Çatı örtülerinde kullanılan asfalt	4.—TL.
107	Çatı örtülerinde kullanılan bitümle yoğrulmuş jüt kanaviçe	2.—TL.
108	Çatı örtülerinde kullanılan pamuk kanaviçe	2.—TL.
110	Çatı örtülerinde kullanılan asfaltla yoğrulmuş keçe	2.—TL.
114	Çatı örtülerinde kullanılan asfatla yoğrulmuş karton (Rüberiot)	2.—TL.
675	Prese kapı kanatları	31.—TL.
735	Yapı endüstrisinde modüller koordinasyon	7.—TL.
104	Kömür katranı zifti ile yapılan çatı örtüleri astarı	2.—TL.
73	Ahşap parkeler	5.—TL.
305	Ahşap rende talaşı levhalar	4.—TL.
88	Teknik resim	22.—TL.
539	Tablalı, camlı, tablalı ve camlı ahşap kapı kanatları	19.—TL.
538	Çakma kapı kanatları	9.—TL.
344	Yerüstü yapılarda ahşap koruma	6.—TL.
596	Prese kil drenaj künkleri	4.—TL.
605	Seramik ve dökme demir lavabolar	6.—TL.
506	Yazı kağıdı ve bazı basılı kağıtların hazır formaları	3.—TL.
504	Kağıtyapraklarının genişliği	2.—TL.
704	Harman tuğlası (Duv. için)	4.—TL.

TS. No :	İSİM	FİAT
406	Duvarlar için beton briketler	8.—TL.
102	Basınçlı sıvı ileten asbestli çimento boru ve boru özel parçaları	13.—TL.
24	Çimento teknik muayene metodları	11.—TL.
436	Beton bordür taşları	4.—TL.
437	Asbetli çimento basınçsız pis su ve yağmur suyu ile boru özel parçaları	17.—TL.
699	Doğal yapı taşları ve muayene deney esasları	6. TL.
698	Eviyeler	9.—TL.
369	Dilimli kalorifer radyatörleri	7.—TL.
30 - 33	İnşaat kireçleri, inşaat kireci numune alma metodları, inşaat kireci teknik muayene metodları, kum.	7.—TL.
25 - 29	Tras, traslı çimentolar, tras standardı - kireç tozu, tras numune alma metodları, tras teknik muayene metodları	6.—TL.
505	İşleme tabi tutulmamış yazı ve baskı kağıdı boyutlarının ve imal yönlerinin belirtilmesi	2.—TL.
499	Nervürlü çelik çubukların betonarme yapılarında kullanılma kuralları	2.—TL.
706	Beton agregaları (Kum, Çakıl)	4.—TL.
10	Kır döküm pis su boruları ve parçaları	29.—TL.

TSE de 1970/1971 Programı Toplantısı

30 Mart 1970 günü TSE de, Faruk Sunter'in Başkanlığında, hazırlık grupları Başkanlarıyla Hükümet, Ticaret ve Sanayi Odalar Birliği ve Mühendis Odaları temsilcilerinin katıldığı toplantıda Standart hazırlama gruplarına göre 1970 1971 Çalışma yılı programı üzerinde çalışılmıştır.

Odamızın, daha önce, İnşaat Grubu ile Mühendislik hizmetleri Standartları hazırlık grubuna verdiği yazılı görüş çerçevesinde, Oda temsilcisi tarafından önerilen istekleri genellikle uygun görülmüş, esasen İnşaat Grubu Tasarısının Odamızın bu önerisine uygun olarak toplantıya getirilmiş olduğu anlaşılmıştır.

Bu programa göre İnşaat hazırlık Grubunun 1970/1971 İş Programı, Odamız görüşüne uygun olarak şöyle saptanmıştır :

a) **Halen üzerinde Çalışılan Konular**

GRUP

A 1 — Alçı Bölmeleri
A 2 — Asbestli Çimentodan Yapılmış Oluklu Levhalar
A 3 — Basınçlı Temiz Su Beton Borular
A 4 — Beton Deneyleri
A 5 — Beton Direkler
A 6 — Derz Dolgu ve Derz Örtme Malzemeleri ve Bunlara ait Deney Metodları
A 7 — Döşeme Tuğlaları (Statik Çalışmaya Katılan)
A 8 — » » (» » Katılmayan)
A 9 — Duvar Hesap ve Yapım Kuralları
A 10 — Hafif Agrega ve Perlit Gevşek Dolgu İzolasyonu (HİMA)
A 11 — Hafif Beton Doğal Agregaları
A 12 — Metaller için Bitüm Bazlı Koruyucu Örtüleri ve Bunlara ait De- deney Metodları

A 13 — Yol İnşaatında Kullanılan Bitümlü Bağlayıcılar ve Bunlara ait deney Metodları

A 14 — Zemin Numuneleri Alma ve Sondaj Şekilleri

A 15 — Zemin Sınıflandırılması

b) 1970 - 1971 Döneminde Ele Alınacak Konular

GRUP

A 1 — Binalarda Kapı ve Pencere Açıklıkları ve Bunların Kaba Yapı Ölçüleri

A 2 — Ahşap Pencere Doğramaları

A 3 — Sıva, Malzemesi ve Yapımı

A 4 — Beton Kalıp İşleri

A 5 — Anormal Hava Şartlarında Beton Dökümü ve Bakım Kuralları

A 6 — Taşıyıcı Hafif Beton Karışım Hesapları

A 7 — Betonun Ölçülmesi, Karıştırılması, Taşınması ve Yetiştirilmesi Kuralları

A 8 — Betonarme Projelerinin Detaylandırma Kuralları

c) Halen Üzerinde Revizyon Çalışmaları Yapılan Konular

1 — TS 102 (Basınçlı Sıvı İleten Asbestli Çimento Boru ve Boru Özel Parçaları) Revizyonu

2 — TS 24 (Çimento Fiziksel Muayene Metodları) Revizyonu

3 — TS 30 (İnşaat Kireçleri), TS 31 (İnşaat Kireci Numune Alma Metodları) ve TS 32 (İnşaat Kireci Teknik Muayene Metodları) revizyonu

4 — TS 19 (Portland Çimentoları) Revizyonu

Mühendislik Hizmetleri Hazırlık Grubu iş programından bu yıl çıkarılmak istenen (Statik Proje Standart) ları, Odamızın isteği ile tekrar programa alındığı gibi, uygulama alanı gittikçe yaygınlaşan Çelik Kontrüksiyonla ilgili olarak, «Çelik detay Kuralları» «Ankraj boyut ve detay» Standartları, «Çelik Kaynaklama Kuralları» Standartlarının da programa alınması, ayrıca «Betonarme Yapım Kuralları TS - 500» ve «Çelik yapıların Hesap ve Yapım Kuralları TS - 648» in revizyonları önerilmiştir.

Şu varki, programa alınan Standart Konularının teknik Komitelerinin oluşturulması, Komitelerde çalışabilecek üyelerimizin varlığına ve istekliliğine bağlı bulunmaktadır. Özellikle, Statik Proje Standartlarının Programdan çıkarılmak istenmesinin nedenini çalışacak üyenin bulunmaması teşkil ettiği ileri sürülmüştür.

Maden Mühendisleri Odasından Boraks Hakkında Bildiri

2 Nisan 1970

Cumhuriyet gazetesinin 23.3.1970 tarihli nüshasında yer alan haber dolayısiyle Devletin yasama ve yürütme organları ile Kamu oyuna ışık tutulması için, çok büyük önemi olan boraks konusunun bir kez daha açıklanması zorunlu bulunmuştur.

I) Yurdumuzda yaklaşık olarak (1) milyar tonluk bir rezervle ileride 900 milyar TL. lık mamûl değerine ulaşabilecek bor cevherleri bulunduğu bir gerçektir. Bu kamusal varlık gerek nitelik ve nicelik, gerekse alıcı Pazarlarda rekabet hakimiyeti yönlerinden bütün dünyada eşsiz üstünlüğü olan bir hazinedir, bu hazinenin, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bütçesinin 30 katını aşan bir çapta olduğunu söylemek, önemini kabaca belirtmeğe yeter sanırız.

Amerikanın bilinen bor rezervleri, önem sırası bakımından Türk bor kaynaklarının ardında kalmıştır.

Bor bileşikleri, endüstrinin pek çok dalında kullanılır. Tüketimi de yıldan yıla artmaktadır. Bu maddenin ticareti ile önce İngilizler ilgilenmişler ve Hindistan kaynakları ile işe başlayıp Türk ve İtalyan kaynakları ile bu ticareti sürdürmüşlerdir. Amerikan bor yatakları ile de ilgilenen İngilizler, 1920 ler de Kaliforniya'da işletmeğe giriştikleri bir tabii boraks yatağı ile bu konudaki dünya ticaretini hakimiyetleri altına almışlardır. Bu hakimiyet, bor üretiminde % 80, bor endüstrisinde % 75 gibi oranlarla çok etken bir tekel karakterini kazanmıştır.

II) Türk borları, normal işleyen bir ekonomi düzeninde, rekabet alanını Avrupa bir yana, Amerikanın göbeğine kadar genişleterek bu hakimiyetin sınılarını daraltma imkânına sahiptir. Amerika'nın bor ihracatı ve İngiliz ticareti bu gerilemeden ancak; Türk bor kaynaklarına ve üretimine hakim olmak, Türk yönetimindeki bilgisizlik ve saplantılardan yararlanmak ve güçlü politik müdahaleler yapmak suretiyle kurtarılabilir.

III) Tek merkezde birleştirilip olağan üstü güçlendirilmiş dikkatli ve sürekli bir çalışma ile; malî imkânları ve örgütü, orta çaplı bir devletten de kudretli olan bu inhisarla başarılı bir rekabet mücadelesi yapmak ve Türk bor cevherine tabii satış alanını kazandırmak mümkündür. Bu takdirde Türk Ekonomisi her yıl en az 1 milyar liralık bir döviz gelirine kavuşabilir. Nitekim bu tehlikeyi önlemek için İngiliz uyruklu dünya bor tekeli, rekabetimizi saf dışı bırakmak üzere, ötedenberi bilgisizliğimizi istismar üzerine kurulu tedbirlerine ek olarak Politik güçlerden daha etken bir biçimde yararlanmayı denemiş ve Türk bor cevherlerine, doğu ülkeleri Pazarını (Stratejik madde) bahanesiyle uzun süre kapatmayı becermiştir. Ticaretimiz üzerine konan bu tıkaç, Türk Hükümetinin çalışmaları ile ancak 1963 yılında çıkarılabilmiştir.

Dünya bor tekeli, «cocom» engelinin uzun süre tesirli şekilde muhafaza edilemiyeceğini hesapladığı için Türkiye'deki öncü firmasına Türk Bor kaynaklarını ele geçirme direktifini de vererek, yoğun bir kampanya açmıştır. Yukarıda sözü edilen ve bir süre devam ettirilen bu politik engelleme yüzünden, mâli bakımdan yorgun düşmüş olan Türk üreticileri nin ellerindeki kaynakları çok ucuza kapatmak güç olmamıştır. Cevher yatağı bulunması muhtemel olan sahaları ise bedava kapatmaya Maden Kanunu imkân vermektedir. Bu şartlar altında kampanya kolaylıkla başarıya ulaşmıştır. Bu kampanya ile birlikte; geleneksel tedbir olarak yöneticilerimizin bilgisizlik ve saplantılardan yararlanma, alıcı pazarlara ciddi bir rakip olarak girmemizi engelleme ve geciktirme faaliyetleri de sürdürülmüştür.

IV) Tekel İngiliz firmasının bu stratejisi, şu anda dahi başarı yolundadır. Nitekim; Cumhuriyet gazetesinde verilen habere göre «6» saha üzerindeki haktan (5)i'nin iptal olunması suretiyle başarılı bir sonuca ulaşıldığı kanısı doğmaktadır. Halbuki gerçek böyle değildir.

Bu yolda emek harcayanlara büyük saygımız bulunmakla beraber, bu çok önemli hazinenin en büyük kısmını ihtiva eden bir sahanın, usul yönünden Kulp takılarak İngilizlerin elinden alınabilmesinin çok geç ve güç gerçekleştirilebileceği kanısındayız.

Geri alındı diye sevindiğimiz 5 saha da bu servetin ancak saçaklarıdır. Hem de kesinlik kazanan işlem (5) sahaya değil (2) sahaya aittir. Bu tek saha ve henüz iptali kesinleşmeyen diğer 3 saha üzerinde sürdülülebilecek ihtilâf, tekel firmasının kazanmak amacını güttüğü zamanı bol bol sağlayacak ve kapıldığımız sevinç, boğazımızda düğümlenip kalacaktır.

Yeni Yayınlar :

BETONARME HESAP ESASLARI
Çözümlü problemler, Tablolar ve Yönetmelikler
Yazan : İnş. Yük. Müh. AYTAÇ MERTOL
İnşaat Mühendisleri Odası yayını No. 20

İnş. Yük. Müh. Aytaç Mertol'un yazmış olduğu bu kitap; betonarme hesaplarda ve projelerin kontrolunda karşılaşılan her türlü Kolon, Kiriş, Döşeme, Temel, İstinat duvarları ile betonarme ayaklı depo, küresel kabuk gibi özel betonarme şekilerin hesap metodları ve tipik problemlerin çözümleri ile bunlarla ilgili tabloları ve bazı yönetmelikleri ihtiva etmektedir.

Kitap, 165 sayfa metin ile 226 sayfa Tablo ve Yönetmelik olmak üzere toplam 41 sayfadan ibarettir.

Yazar, kitabında, yukarıda bildirilen her konunun, kısaca formüllerini çıkararak ve ilgili yönetmelik kayıtlarını vermek suretiyle tatbiki problemlerle anlaşılmasını kolaylaştırmış olup ayrıca her problemin ayrı bir sorunun çözümü ve betonarte tatbikat projelerinde rastlanan problemler veya benzerleri olmasına çalışmış ve 180 sayfa tutarında, betonarme hesaplarda devamlı olarak kullanılan Statik ve Betonarmeye ait tablolar, pratik cetvel ve abaklar vermiştir. Bu suretle, hem betonarme hesaplarla uğraşan meslektaşlarımızın hem de Teknik Üniversiteler ve Teknik Okullarda okuyan öğrenci kardeşlerimizin bu alanda ihtiyaçlarını karşılayacak faydalı bir kitap daha kazanılmış olmaktadır.

Kitabın içindeki kısımlar özetle şöyledir :

A — METIN VE PROBLEM KISIMLARI

I. Basit basınca maruz elemanlar
II. Basit eğilme
III. Kesme kuvvetine göre hesap
IV. Bileşik eğilme
V. Burulma hesabı
VI. Plaklar, Döşemeler
VII. Kirişler
VIII. Temeller
IX. İstinad duvarları
X. Özel betonarme şekillerin hesabları (Küre kabuk hesabı, betonarme ayaklı depo, çok binaların rüzgâr hesabı)

B — TABLO VE YÖNETMELİKLER

I. Genel Konular (Yardımcı) tablolar (51 adet)
II. Statik hesablar için kullanılan tablolar (40 adet)
III. Betonarme hesablar için kullanılan tablolar (71 adet)

Y Ö N E T M E L İ K L E R

a) Yapı elemanlarının boyutlandırılmasında gözönüne alınacak yükler hakkında şartname
b) Binalara ait betonarme projeleri hakkında minimum standartlar yönetmeliği
c) Afet bölgelerinde yapılacak yapılar hakkında yönetmelik
d) Bina yapılacak arsalarda zemin tetkiki ve zemin emniyet gerilmesini tayini hakkında talimat

Kitabın bedeli : 42.50 liradır
Sipariş adresleri :
— İnşaat Mühendisleri Odası, Selanik Cad. 19/1 - ANKARA
— Aşağı ayrancı Tomurcuk Sokak No. 11/10 - ANKARA

MÜHENDİSLİKTE YÜKSEK MATEMATİK

Yazan: Yılmaz Koçak Makina Yüksek Mühendisi 199 sayfa 35.— TL.

İsteme adresi: P. K. 258 Yenişehir/Ankara.

Kitap Mühendislere ve Mühendis adaylarına matematiği hatırlatmak, problemlerin çözülmesinde yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

Kombinatorik hesap, seriler, belirsiz şekiller, kompleks sayılar, determinantlar, vektörler, transformasyonlar, kutupsal koordinatlar, polinomlar, diferansiyel ve integral hesap, çok katlı integraller ve diferansiyel denklemler kitapta örnekleriyle işlenmiştir.

Odanız üyelerine 25.— TL. olarak tenzilatlı satılır.

yönetmelikler

ODA YARDIMCI ORGANLARI (KOMİSYONLARI) YÖNETMELİĞİ

1 — Yönetmeliğin amacı :

Komisyonlar, Oda Yönetmeliğinin 6. maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğe göre kurulur ve çalışır.

2 — Yönetmeliğin Kapsamı:

Yönetmelik, sürekli ve geçici komisyonlar, bunlar arasında kurulan karma Komisyonlar gibi yardımcı organları kapsar.

3 — Komisyonların Görev ve Kuruluşları :

Kendilerine verilecek konuları inceleyip bir rapor düzenlemek üzere Genel Kurullar veya Oda Şube Yönetim Kurullarınca gerekli görülen hallerde sürekli yada geçici olarak komisyonlar kurulabilir.

Komisyon üye sayısı ihtiyaca göre kararlaştırılır. Bir konunun incelenmesi görevi icabında bir kişiyede verilebilir lüzum görülürse bu inceleme ayrıca komisyonlarda da tetkik ettirilebilir.

4 — Komisyonların Süreleri :

Süresi önceden tesbit edilmiyen komisyonlar bir çalışma dönemi için seçilir. Geçici komisyonlar kendiliğinden, diğerleri seçildikleri esasla uyularak kaldırılır.

5 — Komisyonların Çalışma Şekli :

Komisyonlar Genel Gurulun, Odanın, Şubenin çağrısı ile yapacakları ilk toplantıda bir başkan, bir raportör seçerler ve Odanın Toplantı yönetmeliği esasları içinde çalışırlar. Büyük ve görevleri çok olan Komisyonların bir de Başkan Yardımcısı seçmeleri mümkündür. Komisyonların aldıkları kararlar mümkün olduğu kadar gerekçesi ile özet halinde karar defterine yazılır ve hazır üyelerince imzalanır. Gelecek toplantı gün ve saati kararlaştırılır, ayrıca Odaca verilen formlar doldurulur.

Sürekli Komisyonlar, kendilerine verilen konular hakkında, Komisyon Kompozisyonu, incelenecek konunun gerekirse malî portesi inceleme için komisyonca istenilenler, Komisyon çalışmaları hakkında ilk düşünceler ve izlenecek yolları belirtecek şekilde hazırlayıcı bir ön raporu Yönetim Kuruluna vermesi ve uyumluluk sağlandıktan sonra çalışmasını sürdürmesi gereklidir.

6 — Toplantı ve Karar çoğunluğu :

Komisyonlar üye çoğunluğu ile toplanırlar. Kararlar, bulunanların çoğunluğu ile alınır. Ancak konunun tümü Komisyonun salt çoğunluğu ile bir karara bağlanır.

Bir toplantı belirli bir zamanda yapılmazsa komisyon başkanı veya Oda veya Şube Genel Sekreterinin yeniden belirteceği gün ve saat için çağrı yapılır.

İstifa suretiyle veya üst üste Üç normal toplantıya gelemeyen Üye istifa etmiş sayılacağından boşalacak Komisyon üyeliklerine yeni seçim yapılır.

Genel Kurullarca seçilen Komisyonlarda boşalma, yedekten sıra ile çağrı suretiyle doldurulur. Yedek yoksa ve komisyonun çalışması için gerekli ise boşalan yere Genel Kurula kadar, Yönetim Kurunca bir üye seçilir.

Komisyon üyelerinin toplantılara çağrılmasında ve toplantı için gerekli bilgilerin çoğaltılarak kendilerine gönderilmesinde, karar ve raporların tape edilmesinde, dosyalanmasında ve bu konuların gerektirdiği diğer işlemlerde raportör, genel sekreterlik yoluyla Odanın veya Şubenin olanaklarından yararlanır.

Genel Kurullarca kurulacak geçici Komisyonlarla ilgili uygulama «İnşaat Mühendisleri Odası Genel Kurul toplantısı Yönetmeliğine» göre yapılır.

7 — Malî Hükümler:

Komisyon üyelerine katıldıkları toplantılar için huzur hakkı verilir. Huzur hakkının miktarı her yıl bütçede gösterilir. Komisyonların Huzur Hakları ayda bir Komisyon Başkanlığınca düzenlenerek Genel Sekretere verilecek raporlarla tahakkuk ettirilir.

Komisyonlara çağrılan ve toplantının yapıldığı ilin dışından gelen üyelere Odaca, yürürlükte bulunan kurallara göre yolluk ödenir.

8 — Yürürlük Tarihi :

Bu yönetmeliğin XVI. Genel Kurulda kabul ve T.M.H. nın 182. sayısında yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile X. Genel Kurul toplantısı kararı ile verilen yetkiye dayanılarak Danışma Kurulunun 28.4.1964 günkü toplantısında onaylanmış ve yürürlüğe konmuş bulunan Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI KALİTE BELGESİ YÖNETMELİĞİ

1. Amaç:

M. 1 — Bu Yönetmeliğin amacı : Türkiye'de üretilen inşaat ham maddesi, yarı yapılmış ve yapılmış maddelerden kalitesi Türk veya Dünya Standartlarına veya teknik şartlara uygun olanlara belge verilmesi suretiyle bunların iyi niteliklerini tüketiciye ve İnşaat alanına tanıtmak ve bu yoldan iyi kaliteli üretim yapmaya özendirmektir.

II. 2 — Bu yönetmelik her çeşit yapılmış, yarı yapılmış İnşaat malzemeleriyle çeşitli ham maddelere ve inşaat Mühendisliği faaliyet alanına giren imalat ve donatıma kalite belgesi verilmesi işlemleriyle, hak ve yükümlülükleri kapsar.

III. Kalite Belgesi Verilmesi Şartları :

M. 3 — Kalite Belgesi, İnşaat Mühendisleri Odasınca verilir. Oda bu yetkisini, dilerse Şubelere de verebilir.

M. 4 — Kalite Belgesi; ait olduğu malın, belgenin verildiği tarihteki niteliklerini kaybetmemesi şartıyla bir yıl için geçerlidir.

M. 5 — Kalite belgesi almak isteğe bağlıdır.

M. 6 — Kalite belgesi 2 nci maddede yazılı yapılmış, seri halde üretilenlere ve 8. maddede yazılı inceleme sonunda hazırlanan rapor esaslarına göre uygun bulunanlara veiilir.

M. 7 — Kalite Belgesi ana komisyonu, kalite incelenmesi yapılması istenen yapılmış maddenin incelenmesine imkân veya lüzum görmediği takdirde isteği reddini Yönetim Kuruluna teklif eder .

M. 8 — Kalite belgesine dayanak olacak teknik esaslar ve şartnameler İnşaat Mühendisleri Odasınca tesbit edilir. Bu maksatla yapılan çalışmalarda, gerektiğinde konu ile ilgili diğer kuruluşlarla iş birliği yapılır.

M. 9 — Son inceleme raporunun onaylı bir sureti üreticiye verilir. Bu suret üzerinde son inceleme raporunu imzalayan kişilerin adları gösterilmez.

M. 10 — Kalite incelemesinin en kısa zamanda sonuçlandırılması için gerekli bütün tedbirler alınır. Ancak Oda süre konusunda yükümlülük altına girmez.

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ :

IV. Kalite Belgesi Alacakların Hak ve Yükümlülükleri :

M. 11 — Üretici, kalite belgesi aldığı malın üzerine İnşaat Mühendisleri Odası işaretini koyabilir., müşterilerine malın bu belgeye sahip olduğunu,mamulün kalitesinin İnşaat Mühendisleri Odasının kontrolu altında bulunduğunu bildirebilir. İnşaat Mühendisleri Odası işaretinin altında mamülüun yapıldığı yılın yazılması zorunludur.

M. 12 — Üretici, kalite belgesi alınan üretimin belgenin verilişine esas teşkil eden inceleme raporundaki niteliklerini geçerli süresi içinde düşürmemek zorundadır. Mamulün niteliğinde bir düşme tesbit edildiği takdirde kalite Belgesi Odaca iptal edilir ve bu halde üretici, mamulleri üzerinden İnşaat Mühendisleri Odası işaretini kaldırmak zorundadır.

M. 13 — Üretici, kalite inceleme özel komisyonunun inceleme sırasında isteyeceği bütün bilgileri, gerekirse yapım yerinde deney yapma iznini vermek ,seri yapım aracından, anbarından, mağazasından veya piyasadan standart veya şartnamede gösterilen miktarlarda numunesini ücret karşılığı olmaksızın vermek veya komisyonun göstereceği yerde hazır bulundurmak zorundadır.

M. 14 — Üretici, ürettiği malın kalitesini, belge süresinin sonuna kadar düşürmemek zorundadır. Kalitenin bozulduğu alıcı tarafından ihbar edilmek suretiyle veya bizzat Odaca tesbit edildiğinde, Odanın yazılı uyarması üzerine üretici, düşük nitelikte olup kişilere veya piyasaya sattığı malı islah veya geri almak zorundadır. Üretici, İnşaat Mühendisleri Odasının işaretini taşıyan malın bozuk olmasından dolayı üçüncü kişilerin uğrayacağı zararı ödemeyi kabul eder ve yükümlenir. Mamule kalite belgesi verilmiş olması üreticiye kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve diğer yasaların emrettiği teknik usul ve esaslara uymaktan doğacak sorumluluktan kurtarmaz.

V. İnşaat Mühendisleri Odasının Hak ve Yükümlülükleri :

M. 15 — Yönetim Kurulunun Kararına göre Oda, mamule kalite Belgesi verilip verilmeyeceğini imalatçıya yazılı olarak bildirir.

M. 16 — Kalite Belgesi geçerlik süresi sonunda imalatçı tarafından istenirse numune olarak verilen bütün yazı, resim, fotoğraf ve parçalar masrafı imalatçıya ait olmak üzere geri verilir.

M. 17 — Odaca Kalite Belgesinin iptalini müteakip üretici firma mamulünde ilân ve reklâmlarında İnşaat Mühendisleri Odasının işaretini kullanamaz. Daha önce çıkarılmış olanlar için zaruret halinde İnşaat Mühendisleri Odasınca uygun bir tasfiye süresi verilebilir. Aksine hareket edildiğinin Odaca tesbiti halinde duru-

mu her çeşit yayın vasıtası ile ilâna ve kanunî katlara başvurmaya Oda yetkilidir.

M. 18 — İnşaata Mühendisleri Odası, Kalite Belgesi verdiği mamulün, inceleme raporunda belirtilen nitelikleri düşürüp düşürmediğini, belgenin yürürlük süresi içinde en az iki defa, olmak üzere kalite belgesi ana komisyonunca lüzum görülen sayıda kontrol edebilir. İmalâtçı firma bu hususta İnşaat Mühendisleri Odasına eleman ve malzeme yardımı yapmaya ve her türlü kolaylığı göstermeye mecburdur.

M. 19 — Kalite belgesi almak için İnşaat Mühendisleri Odasından alınacak Formüllerde kalite Belgesi isteme Formüllerinden 2 kopya doldurularak Odaya verilir. (Ek. 2) İnceleme yapılabilmesi için formülerde, istenenlerin tam olarak cevaplandırılması şarttır.

M. 20 — Kalite Belgesini yenilemek için evvelce alınmış belgenin yürürlük süresinin bitiminden iki ay önce, İnşaat Mühendisleri Odasından alınacak (Ek 3)Kalite belgesi yenileme formülerinden iki kopya doldurularak odaya verilir.

M. 21 — İmalatçının Kalite Belgesi isteme yazısı ile kalite belgesini isteme Formülerini göndermesi üzerine, Her yıl Yönetim Kurulun kalite Belgesi Ana Komisyonu inceleme yapılmasını uygun gördüğü takdirde, konu üzerinde ihtisas sahibi elemanlardan kurulu en az üç kişilik bir (Kalite İnceleme Özel Komisyonu) kurar. Kalite İnceleme Komisyonu, çalışmasını aşağıda yazılı esaslara göre yapar.

a) Türk ve Yabancı standartlarla fenni şartnamelerde belirtilen inceleme ve deney usul ve esaslarının tesbiti,

b) Üreticinin işyerinin, işyeri sahası, Makina ve gereçler durumu eleman durumu bakımından incelenmesi,

c) Mamulü kullanan kuruluşların kullanma neticeleri hakkındaki yazılı beyanların incelenmesi,

d) Mamulün, (a) bendinde yazılı esaslara göre muayene ve deneylerinin yapılması,

e) Muayene ve deneyler kısmında, Standartlarda belirtilen değerlerle muayene ve deney sonucu elde edilen değerler gösterilmek suretiyle raporun yazılması,

, Kalite inceleme Özel Komisyonu, raporunu Kalite Belgesi Ana Komisyonuna verir. Kalite Belgesi Ana Komisyonu, yukarıda belirtilen esasları gözönünde tutarak raporu inceler ve vardığı sonuca göre Yönetim Kuruluna öneride bulunur.

Kalite Belgesi Ana Komisyonu önerisine mali hususlarla ilgili bilgiyi de ekler.

Kalite Belgesi Ana Komisyonu, raporda göreceği noksanların tamamlanmasını kalite İnceleme Özel Komisyonundan ister.

M. 22 — Kalite Belgesi incelemesi yapılabilmesi için (üreticiden Kalite Belgesi Ana Komisyonunca tesbit edilecek aşağıdaki hizmetler karşılığı belli bir ücret alınır.

, a) İnceleme ve deneyleri yapmak üzere gönderilecek elemanların yollukları (Yolluk hesabında Oda Genel Kurulunun veya yönetmeliklerin belli ettiği yevmiye ve araç ücretleri esas alınır.

b) Kalite İnceleme Özel Komisyonu ile Kalite Belgesi Ana Komisyonu huzur hakları,

c) Deneyler için laboratuvar ücretleri,

d) Senede en az iki kez yapılacak inceleme için gerekli her türlü masraf, ücret ve yolluklar,

e) Odaca yapılacak diğer harcamalar karşılığı ve Oda payı ayrıntılarını içine alan bir harcama avansı tesbit edilir. Yukarıda belirtilen harcama cinslerinden (c) bendini kapsayan laboratuvar masraflarının avansa ilave edilmemesi, deneylerin yaptırılacağı laboratuvara üretici tarafından ödenmesi mümkündür.

VII. Çeşitli Hükümler :

M. 23 — Kalite Belgesinin hesapları ayrı olarak muhasebelendirilir. Kalite Belgesi Ana Komisyonu huzur hakları ile Kalite İnceleme Özel Komisyonu İnceleme ücretleri bu hesaptan ödenir. Kalite İnceleme Ana Komisyonu Üyelerinin huzur hakları, İnşaat Mühendisleri Odası-Komisyon Çalışma Yönetmeliğindeki esaslara göre, Kalite İnceleme Özel Komisyonunun inceleme ücretleri ise, kalite Belgesi Ana Komisyonunun tesbit edeceği miktarda ödenir.

Kalite Belgesi Ana Komisyonunun noksanlık nedeniyle raporu iadesi halinde Kalite İnceleme Özel Komisyonunca yapılacak çalışmalar için ayrı veya ek ücret ödenmez.

M. 24 Kalite İnceleme Özel Komisyonunun son raporu kalite incelemesine esas teşkil eden ve açıklanmasında sakınca bulunan bilgileri taşıyan bütün belgeler gizliliğine azami dikkat sarfedilerek İnşaat Mühendisleri Odasınca saklanır ve üreticinin yazılı uyumluluğu alınmadıkça Kalite Belgesi Ana Komisyonu Başkan ve Raportöründen başkasına verilemez, dışarı çıkarılamaz, kopyası alınamaz.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI DANIŞMA KURULU YÖNETMELİĞİ TASARISININ GENEL KURULUNCA KURULAN YÖNETMELİKLER KOMİSYONUNCA KABUL EDİLEN METNİ

1 — YÖNETMELİĞİN AMACI :

Danışma Kurulu, Oda Yönetmeliğinin 6. maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğe göre kurulur ve çalışır.

2 — DANIŞMA KURULUNUN GÖREVLERİ :

Danışma Kurulu Odanın Yıllık Çalışma Programlarını ana çizgileri ile incelemek, Oda Politikasına ilişkin ana sorunlarda, Yönetmelik Tasarısında ve değişikliklerinde, Genel Kurula sunulacak yıllık çalışma raporları ve benzeri konularda Yönetim Kurullarına ışık tutmak, tavsiyelerde bulunmak yada Genel Kurulca kendisine verilecek işleri görmek üzere kurulmuştur. Genel Kurullar Yönetmelik ve değişiklikleri tasarılarının sonuca bağlanması yetkilerini Danışma Kurullarına verebilirler. Bu takdirde Genel Kurullarda konunun tümü üzerinde ve yalnız değişiklik teklifi yapılan maddelerde görüşme yapılabilir ve değişiklik yapılan maddelerle, tümü oylanmakla yetinilir.

3 — DANIŞMA KURULUNUN KURULUŞU:
Danışma Kurulu aşağıda yazılı gruplar ve kişilerden kurulur.

Birinci Grup :

Teknik Üniversitelerle, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri ve Resmî Mühendislik Okullarının İnşaat Mühendisliği Öğrenimi yapan fakülte ve bölümlerinden (bu Kurumlarca uygun görülecek bir yöntemle, her yıl önceden belli edecekleri) birer öğretim üyesi veya yardımcıları,

İkinci Gurup :

İnşaat Mühendisliği ile ilgili olan Bayındırlık, Enerji ve Tabiî Kaynaklar, İmar ve İskân Köy İşleri, Ulaştırma Bakanlıklarının üye Müsteşarları ile, Karayolları, Devlet Demiryolları, Devlet Su İşleri, Yol Su Elektrik gibi kuruluşların Genel Müdürleri (bu katlarda bulunanlardan üyemiz olmayanlar yerine bir alt kademedeki Oda üyeleri)

Birinci ve ikinci gruptaki üyeler ayrı ayrı yedişerden fazla olduğu takdirde her grup için Yönetim Kurulunca ad çekilir ve gruplardaki üye sayısı yediye indirilir.

Üçüncü Grup :

T.M.M.O.B. Yönetim Kurulundaki Oda Temsilcisi (katılmıyacaksa yerine sıra ile ikinci veya üçüncü temsilci) Oda Yönetim Kurulu ve Genel Sekreteri, Şube Yönetim Kurulu Başkanları ve varsa Genel Sekreterleri (Başkanın mazereti halinde Sekreter üye katılabilir.)

Dördüncü Grup :

Danışma Kuruluna seçilebilme niteliğini haiz adaylardan Oda Genel Kurullarınca seçilecek 15 Üye,

Beşinci Grup :

Görev başındaki Oda Yönetim Kurulundan bir ve iki önceki Oda Yönetim Kurulu Başkanları ile en az bir dönem görev yapmış olan Oda ve Şube Genel Sekreterleri,

4 — ADAYLIK VE SEÇİM

Danışma Kuruluna Disiplin Kurulunca kesinleşmiş cezası bulunmayan her üye aday olabilir

Her yıl, 15 üyelikten üçte biri Genel Kurulca yenilenir.

Yıl içinde boşalan üyelikler için, boşalan üyenin süresini tamamlamak üzere, ilk Genel Kurulda seçim yapılır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir.

5 — OY HAKKI :

Danışma Kurulunun 4. ve 5. grup üyeleri oy hakkına sahiptir :

Birden fazla grupta üye olanlar bir oy kullanabilirler.

6 — TOPLANTILAR :

Danışma Kurulu, birincisi Genel Kurulun yıllık toplantısından sonra iki ay içinde, ikincisi ertesi yılın Genel Kurul Toplantısından en çok iki ay önce olmak üzere yılda iki normal toplantı yapar. Yönetim kurulu, Danışma Kurulunu Olağanüstü toplantıya çağırabilir. Bir çalışma yılında iki normal toplantıya, her ne sebeple olursa olsun katılmıyan dördüncü grup üyesi bu görevinden çekilmiş sayılır. Üyeler toplantılara Oda Yönetim Kurulunca 15 gün önce yazılı olarak çağrılırlar. Bu çağrıya, Yönetim Kurulunca hazırlanan gündem teklifi de eklenir. Danışma Kurulu Gündemine hakim olup toplantı başında

Oda Yönetim Kurulunun düzenlediği gündemde ek veya çıkarma gibi her türlü değişikliği yapmağa yetkilidir. Her çalışma yılının ilk toplantısında o yıl için 4. ve 5. Grup Üyeleri arasından bir Başkan, bir Başkan Vekili, iki Raportör gizli oyla seçilir. Toplantılar Başkan veya Başkan Vekili, bunlarda bulunmazsa o oturum için geçici olarak seçilen bir Başkan tarafından yönetilir.

7 — KARARLARIN ALINMASI :

Toplantılar oy sahibi üyelerin yarısından bir fazlasının katılması ile açılır. Bu kadar üyenin toplantıya katılmaması halinde Yönetim Kurulunun teklifi ile Danışma Kuruluna katılan üyenin toplantıya katılmaması halinde Yönetim Kurulunun teklifi ile Danışma Kuruluna katılan üyelerle görüşmeler yapılabilir, ancak karar alınamaz.

Danışma Kurulu kararları, iştirak edenlerin oy çokluğu ile alınır. Oda Yönetim Kurulunca ilgili konularda bilgilerini açıklamak için çağrılan üyeler ise düşüncelerini bildirir, ancak oy kullanamazlar.

8 — MALİ HÜKÜMLER :

Danışma Kurulu Üyelerine katıldıkları toplantılar için (toplantı sonunda) huzur hakkı verilir. Huzur haklarının miktarı her yıl bütçede gösterilir.

Danışma Kuruluna çağrılan ve toplantının yapıldığı ilin dışından gelen üyelere odaca, yürürlükte bulunan kurallara göre yolluk ödenir.

GEÇİCİ MADDE :

Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesini takip eden ilk Genel Kurulda, eski üyelerin görevi sona ermiş sayılır ve 4. gruptaki 15 üyenin tümü yeniden seçilir. Bu seçimi takip eden Genel Kurulda, Danışma Kurulunun yıllık son toplantısında yapılacak ad çekme sonunda Üyelikleri düşen 5 üyenin yerine yeniden seçim yapılır. Daha sonraki Genel Kurulda ise, geri kalan 10 üye arasından aynı usulle tesbit edilen 5 üyenin yerine yeniden seçim yapılır. Üç yıllık değiştirme düzeni sağlandıktan sonra, sırası gelen 5 üyelik grubun seçimi her yıl yenilenir.

9 — YÜRÜRLÜK TARİHİ :

Bu Yönetmeliğin XVI. Genel Kurulda kabul ve 182 sayılı T.M.H. da yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile, X. Genel Kurul Toplantısı kararı ile verilen yetkiye dayanılarak Danışma Kurulunun 28.4.1964 günlü toplantısında onaylanmış ve yürürlüğe konmuş bulunan Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

AŞAĞIDA İSİM, ADRES VE SİCİL NUMARALARI GÖSTERİLEN MÜHENDİSLİK BÜROLARI ODAMIZCA TESCİL EDİLMİŞTİR

Sicil No :	Büro ismi	Adresi	Telefon
Ank. 171	Tarhan Proje ve Müş. Müh. Bürosu	Gazi Mustafa Kemal Bul. 67/15 Maltepe - ANKARA	
Ank. 172	AR - YAPI Müh. Müş. Bürosu	Ataç Sok. 41/15 Yenişehir - ANKARA	183999
Ank. 173	Yücel Eşkinat Etüd. Proje İnşaat taahhüt. Müş.	Selanik Cad. No : 6 Tokay işhanı Kat - 2 No : 17 Kızılay - ANKARA	176086
Ank. 174	Akçalı Müh. ve Mimarlık Bürosu	Ulus İş Hanı C blok No : 317 ANKARA	118371
Ank. 175	Gönençcan Müh. Müş. Müteahhitlik Bürosu	Necatibey Cad. 22 - 24/27 ANKARA	
Ank. 176	EDAG Mimarlık ve Müh. Bürosu	Kanatlı işhanı Kat - 1 No : 124 ESKİŞEHİR	4650
İzm. 7	Pİ Proje İnşaat Koll. Şti.	Birinci Beyler Sok. 22/301 - 302 İZMİR	33568
İzm. 8	Yapı Statik Mühendislik Bürosu	Birinci Beyler 847 Sok. Birlik Han 34 D 15 - İZMİR	35957
İst. 42	Balkar Müh. Bürosu	Tünel Meydanı ensiz sok. 10/1 Tünel - İSTANBUL	264511

basından

Teknik Eğitimin Sorunları

ŞİMDİ BİZ SINIFTA MI KALACAĞIZ?

Bu öğrenim yılı başında İ. T. Ü. İnşaat Fakültesine kaydımı yaptırdım. Fakat hemen sene başında başlıyan boykotlar yüzünden bu zamana kadar boş oturmaktayım. İ. T. Ü. de bu yıl birinci sınıflara uygulanan bir yönetmelik sorunu vardır. Üniversite Senatosu anlaşılmaz bir sessizlik içinde, öğrencilerin bu yönetmelikle ilgili olan isteklerine cevap vermemektedir.

Demokratik yollardan, sene başında yapılmış olan öğrenci isteklerini Senato. toplantı gündemine almamakla karşılık verdi Bunun üzerine boykot eylemini ise sona erdirecek hiçbir olumlu teşebbüste bulunmadı.

Bu yıl uygulanmakta olan yönetmelik — ki aynen K. T. Ü. I. sınıflarına da uygulanmaktadır — Amerikan yüksek okullarında uygulanmakta olan yönetmeliğin kötü bir kopyasıdır. Memleketimiz koşullarına uymamaktadır. Yurt sorunlarıyla üniversite öğrencisinin ilgisini kesmek istiyen bu yönetmeliğe karşı yapılan direnişe Senato cevap vermek durumuna düşmüştür.

Çünkü geçenlerde yayınlanan bir habere göre İ. T. Ü. Senatosu öğrencileri mezaretli saymazsa, bu yıl I. sınıf öğrencilerinin hepsi devamsızlık süresini doldurdukları için sınıfta kalacaklarmış. Hal böyle iken devamlı olarak susan Senato kesin bu karar verip bu kararını kamu oyuna duyurmak zorunluğundadır. Olumlu veya olumsuz... **Bir Öğrenci**

11 Nisan 1970
(Milliyet)

ÖZEL OKULLAR FAZLA ÜCRET ALMAYACAK

Türk özel ve yabancı okulların öğrencilerinden alacakları ücretlere zam yapıldığı ve bu zam listelerine göre velilerden para alınmaya başladığı ilgililerce tesbit edilmiştir.

Millî Eğitim Müdürlüğü bütün okullara bir tamim göndererek böyle bir ücret listesinin henüz hazırlanmadığı ve bugünkü ücretlere hiçbir zam yapılmadığı bildirilmiş, zamlı ücret talep eden okullar hakkında kanunî takibata geçileceği ilgililere hatırlatılmıştır. Bu durum üzerine fazla alınan paralar öğrenci velilerine iade edilecektir. Geçen seneki onaylanan tarifeden başka hiçbir şekilde ilâve ücret istenmeyecektir.

Bütün ücretli okulların yapmış oldukları zam talepleri Millî Eğitim Müdürlüğünde bulunmaktadır. İleride Millî Eğitim Bakanlığı ile temas edilerek gerekli direktifler alınacak ve ondan sonra İl'de toplanacak bir komisyon tarafından zam istekleri birer birer gözden geçirilecektir.

8 Nisan 1970
(Yeni Gazete)

İNŞAAT SORUNLARI

BAŞDÖNDÜRÜCÜ BİR GİDİŞ

Sorumlu mevkilerde bulunan kişilerin ve siyasî parti liderlerinin servetleri çevresinde dolaşan söylentiler ve karşılıklı iddialar son günlerde kamu oyunun ilgilendiği bir konudur. Gazeteler, bu yolda astronomik rakamlar yayınlamaktadırlar. Sözgelişi İsmet Paşa'nın yalnız Çankaya'daki «Pembe Köşk» ünün 40 milyon lira ettiği yazılmaktadır.

Herşeyden önce bu konuda yolsuzluk iddialarıyla zaman içinde giderek değer kazanan gayrimenkûlleri birbirinden ayırmak gerekir. Yolsuzluk, yürürlükteki yasalara aykırı davranışlardan doğar, İsmet Paşa'nın Çankaya'daki arsası ve bozuk düzendeki arsa fiyatlarının kırk yıl içinde başdöndürücü bir hızla artması yüzünden bugün astronomik bir değere ulaşmıştır. Kırk yıl önce 3.000 lira olan «Pembe Köşk»ün arsası bugünkü raciye göre 20 milyon lira değerine kavuşmuşsa toplum düzeninde büyük bir bozukluk var demektir. Uzmanların verdiği rakamlara bakılırsa Ankarada kent arsaları carî fiyatlarla 1924 den bu yana 1100 misli artmıştır.

Mimarlar Oda'sının bu konudaki açıklamalarına göre 1985 yılında ülkemiz nüfusu 55 milyonu aşacak, halkımızın yüzde 64'ü şehirlerde birikecektir. Bugünkü gecekondulaşma temposu ile 1985'te bütün kentlerin yüzde 75'i ve 55 milyonluk Türk halkının 27 milyonu gecekondularda barınmak zorunda kalacaktır. Kentlere akan insanların yerleşecekleri alanlarda 400 milyar değerinde yeni bir yağma önümüzdeki yirmi yıl sürecektir. İmâr plânları bu baskılar karşısında siyasî nüfusların oyuncağı olmaktadır. İstanbul'da Prous'un, Ankara'da Jensen'in, Bursa'da Piccinato'nun taşları çoktan kuşa benzetilmiştir.

Bu korkunç arsa ve apartman spekülâsyonu ortasında Sayın İsmet İnönü'nün Çankaya'daki köşkü'nün giderek 40 milyondan elliye ve oradan da yüz milyona yükselmesi hayret uyandırmamalıdır. Bozuk düzen devam ettikçe servetlerin olduğu yerde büyümesinin önüne geçilemez. Türkiye'de adam başına millî gelir 1938 yılı 100 sayılırsa, 1945'de 77, 1950'de 121, 1958'de 213, 1961'de 226'ya yükselmiştir; ve bu yavaşlık içindeki hızlı şehirleşmeye rağmen Türk ekonomisi hâla tarıma dayanan bir karakter taşımaktadır. Herhalde arsa ve apartıman spekülâsyonuyla başdöndürücü servetler kazananların toplumdaki olumsuz etkilerini engellemek yolunda gerekli köklü tedbirler almakta geç bile kalınmıştır.

11 Nisan 1970 (Cumhuriyet)

İNŞAAT DEMİRİ KARABORSASI YAYILIYOR

Yurdumuzda, özellikle İzmir gibi büyük şehirlerimizde inşaat demiri karaborsası gitgide yayılmakta ve büyümektedir. Karabük Demir ve Çelik Fabrikalarından alınan inşaat demirlerinin, bazı müteahhitler tarafından karaborsa fiyatına satılmakta olduğu öne sürülmektedir.

Kendileri ile görüştüğümüz ilgili kişilerin verdikleri bilgilere göre, inşaat demiri karaborsası özellikle şu şekilde yapılmaktadır :

«Çeşitli yapım işleri için istenen tahsis malı inşaat demirleri ihtiyaçtan çok fazla olarak bilbirilmektedir. Bu fazla demirler ise, normalin çok üzerindeki fahiş fiyatlarla asıl ihtiyaç sahiplerine satılmaktadır. Örneğin, Karabük'te 179 - 181 kuruş olan inşaat demirlerinin kilosu, İzmir'e 189,5 kuruşa mal olmaktadır. Ancak bu 189,5 kuruşa mal olan inşaat demirleri de, bazı karaborsacı müteahhitler tarafından kilosu 250 - 260 kuruşlardan demir tüccarlarına satılmaktadır. Demir tüccarları da, bu malları gerçek ihtiyaç sahiplerine 300 - 315 kuruşluk fiyatlarla intikal ettirmektedirler. Böylece Karabük Demir ve Çelik Fabrikalarından kilosu 179 kuruştan çıkan inşaat demirleri, gerçek ihtiyaç sahiplerinin eline 315 kuruştan geçmektedir. Bu inşaat demiri karaborsacılığı yoluyla bir çok kişiler, haksız bir şekilde zengin edilmektedirler.»

İnşaat demiri karaborsasının çok «tatlı kârlar» getirmesi nedeniyle, iktidarla yakın ilişkileri olan müteahhit ve tüccarların tahsis işlemlerinde özel işlemler görmek için çeşitli kombinezonlara girdikleri de öne sürülen iddialar arasındadır.

Bu iddialar ilgili makamlara da intikal ettirildiği halde her ne hikmetse gereken tedbirlerin alınması yoluna bir türlü gidilememektedir. Netekim Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanı Şinasi Ertan da bu durumu. «Ne yapalım, maalesef demir karaborsası işinde bu kabil durumlar oluyor. Bunlar için sıkı tedbirler almak gerekir. Zecri tedbirler alınmazsa bu durumlar önlenemez» şeklinde sözlerle doğrulamıştır.

7 Nisan 1970
(Ulus)

İSTANBUL'DA DEMİR TAMAMEN KARABORSANIN ELİNE GEÇTİ

Karabük Demir Çelik Fabrikaları İstanbul Satış Şubesi deposunda demir kalmamış ve yüzlerce ihtiyaç sahibi, inşaat demiri bulmak ümidi ile depo önünde nöbet tutarken demir tamamen karaborsaya intikal etmiştir. Fabrikaya yatırdıkları para makbuzlarına göre, aralarında demir almak için yedi ay bekleyenlerin de bulundu ğu inşaat sahipleri, fabrika ilgililerini tüccarın etkisinde kalmakla suçlamışlardır.

Dün sabah bu durumu protesto eden ihtiyaç sahipleri, depoyu her gün boş bulduklarını ve bu şekilde 1600 kişinin sıra beklediğini belirterek, parası peşin verilen 4 bin 800 ton inşaat demirinin halen dağıtılmadığını bildirmişlerdir.

Şube deposunun duvarlarına yapıştırılan listelere göre, 1969 Ağustos, Eylül aylarından beri sıra beklenmektedir. Talep sahipleri, haftalık ihtiyacın 350 ton olmasına karşılık, depoya ancak 60 ton demir geldiğini bunun böyle devam etmesi halinde sıra bekleyenlerin miktarının yakında 10 bini bulacağını ileri sürmüşlerdir. Dün sabah İstanbul Şubesi deposunda toplu olarak açıklamada bulunan ihtiyaç sahipleri karaborsa demir fiyatlarının astronomik rakkamlara ulaştığını söyleyerek sözlerine şunları eklemişlerdir:

«Tüccar fabrikadan demirin kütüğünü kilosu 140 kuruştan alır ve buna 30 kuruş işçilik ile kârını ekleyerek en çok iki liradan satar. Ancak, piyasada demir yok olunca, tüccar bu fiyatı 375 kuruşa kadar çıkarır. Milyonlarca lira çıkarın döndüğü ortamda tüccar yetkili makamları etkileyerek demirin piyasada yok olmasına yol açmaktadır. Kilosu 185 ile 195 kuruş arasında değişen demir de piyasada bulunmayınca, ihtiyaç sahipleri karaborsacının kapısını çalmak zorunda kalır.»

Öte yandan demir satış şubesi ilgilileri de, sıra bekleyenlerin çokluğunu ve Karabük'ten demir gelmemesi konusunda inşaat sahiplerinin sözlerini doğrulamışlar fakat suçun, Karabük'ten demir nakliyatı yapan müteahhitte olduğunu söylemişlerdir.

10 Nisan 1970
(Yeni Gazete)

İNŞAATLARIN KONTROLÜ NEDEN YAPILMAZ?

Sinan Abdurrahman

Vatandaşlarımız kapkaççı bir inşaat nizamı içinde müteahhitlerce devamlı olarak soyulmaktadır. Faraza 40 daireli bir apartmanda yalnız kalorifer tesisatından 40 bin lira çalan bir müteahhit aynı dolandırıcılığı asansör tesisatında da yapmakta 40 daire yaşayan insanları üç kişinin zor girebileceği bir asansörü kullanmaya mecbur etmektedirler.

Şehirlerde apartman inşaatının ortaya çıkardığı önemli konulara eğilmek lâzımdır.

Son zamanlarda beldelerimizde çeşitli ekonomik nedenlerle apartman inşaatı hızla devam etmektedir. Bilhassa büyük şehirlerde bu inşaatın kat maliklerini ne kadar üzdüğü de bir gerçektir. İmar kanunumuz 57 nci maddesi,bu kanunun tatbikatına dair nizamname ve şehir yapı talimatnamelerinin, kanunla birlikte tatbik edileceğini belirtmiştir. Bakanlığın tesbit etmiş olduğu tip şehir yapı talimatnamelerinde maalesef birçok açıkgöz ve sahtekâr müteahhitlerin vatandaşı rahatlıkla aldatabileceği bir ortam tam manasile mevcuttur. Bu talimatnamelerde inşaatın fenni olması bakımından ve sıhhî şartlar yönünden bir takım önemli hükümler getirilmiştir. Fakat bu hükümler birçok noktalarda açıkgözlerin halkı rahatlıkla soyacak şekilde kifayetsiz bir durumda olduğu da kolaylıkla görülmektedir.

Meselâ koskoca apartmanların inşaatına başlanıyor, belediyeler bu inşaatın kanal ve suyu ile elektriği konusunda birçok teknik meseleleri inşaat projelerine bağlı olarak incelemiyorlar. Çünkü düzenleyici kaideler içinde belediyeleri bu yönde görevli kılan hükümler henüz getirilmiş değildir. Fakat bu hükümleri getirmek bir kanunî mecburiyettir.

Bu konudaki düşüncelerimi bir misalle açıklamak istiyorum. Meselâ yeni inkişaf bölgesi olan ve keşif bir mesken yayılmasını gösteren Hatay caddesi ile civarında 40 ve 4 daireli apartmanların inşaatına başlanırken belediye sadece inşaat projesini tasdik ediyor. Fakat bu arada bu binanın 40 dairesinin lağım sularının nasıl ve nereden ana kanala bağlanacağı, yahut septik çukur mu yapılacağı konusunu bu binalarda şehir yapı talimatnamesine göre bırakılması gereken ve konması icap eden asansör boşluğu ile asansörün teknik hususiyetleri ve bu binanın içinde barındıracağı insan topluluğunun normal şartlar altında asansörden istifade edebilmesi için çeşitli önemli konuları şehir yapı talimatnameleri

maalesef bir mecburiyet halinde ihtiva etmiyor. Müteahhitler koskoca binalara iki üç kişinin zor sığacağı küçük ve teknik emniyeti olmayan rastgele yapılmış asansörleri monte ediyorlar. Keza binalar yapıldıktan sonra oturma raporu verileceği zaman bu binaların kanal projeleri çoğu zaman muallakta kalıyor ve kat malikleri oturma raporu alınmış apartmanın kanalını akıtacak ve bağlıyacak yol aramak zorunluğu ile karşı karşıya kalıyorlar. Keza 44 daireli apartmanlarda su deposu mecburiyeti bulunmadığından yarım ve bir inçlik borularla 44 dairenin su meselesinin haline çalışıyorlar. Bugün istanbul'da bile şehir yapı talimatnamesine göre muayyen daireli apartmanlarda konulacak su depolarının hacmi tesbit olunmuştur. Ve bu mecburiyete uyulduğunu bizzat müşahede ettim. O kadar ki bu depolara suyu basacak motorların bile müteahhitçe monte edilmesi şartı oturma raporu verilmesi sırasında aranıyor. İzmir belediyesi olarak son belediye meclisi içtimaında bu çok önemli konulara temas olunmuştur. Belediye olarak mutlaka (Şehir Yapı Talimatnamesine) her şeyden evvel yeni inşaatta proje tasdik edilirken mutlaka o inşaatın kanal projesi görülmeli, bu arada inşaatın su meselesinin halli için su deposu mecburiyeti binanın içinde barındıracağı insan topluluğuna göre kesin bir şekilde gösterilmelidir. Ayrıca asansör mecburiyetine ve bu mecburiyetin teknik hususiyetlerine göre mutlaka şehir yapı talimatnamelerinde kesin hükümler konulmalıdır. Müteahhitlerin oturma raporu almadan evvel kanal, su tesisatı, asansör mecburiyetine ve bu mecburiyetin teknik hususiyetlerine göre mutlaka şehir yapı ve talimatnamelerine kesin hükümler konulmalıdır. Müteahhitlerin oturma raporu almadan evvel kanal, su tesisatı, asansör mecburiyeti ile ilgili hususlar önemle araştırılmalı ve katiyen müsamaha edilmeden bu hükümler tatbik edilmelidir. Bu arada diğer bir önemli hususa da değinmek istiyorum. Büyük inşaatta kalorifer tesisatı da yapılmaktadır. Maalesef bu tesisat hakkında da belediye halkın soyulmasına mani olunacak tedbirleri henüz almamış bulunmaktadır. Şehir yapı talimatnamelerinde mutlaka bu ısıtma sistemi hakkında açık hükümler getirilmeli, denmelidir ki, (şu kadar daireyi ihtiva eden apartmanlarda müteahhitlerce alıcılara kalorifer konacağı hususu şart olarak koşulmuşsa bu takdirde ısıtma tekniğinin icaplarına göre mutlaka kalorifer projelerini de belediye tetkik ve tasdik etmeli) bunları oturma raporu safhasında mutlaka tatbik etmelidir. Geçenlerde kaloriferli bir apartmanın mevcut tesisatını kontrol eden bir ısıtma uzmanı müteahhidin her dairede en az bin lira çalmak suretile tesisatı teknik bakımdan yetersiz yaptığını ifade etmiştir.

Demek ki, vatandaşlarımız kapkaççı bir inşaat nizamı içinde müteahhitlerce devamlı olarak soyulmaktadır. Faraza 40 daireli bir apartmanda yalnız kalorifer tesisatından 40 bin lira çalan bir müteahhit ayni dolandırıcılığı asansör tesisatında da yapmakta 40 dairede yaşayan insanları üç kişinin zor girebileceği bir asansör içinde inip çıkmalarına mecbur bırakmaktadır. Bu hususlar su tesisatı ve elektrik tesisatı konusunda da aynen varittir. Bütün mesele biran evvel şehir yapı talimatnamelerine binaların kanal,su elektrik, kalorifer ve asansör ihtiyaçları konusunda çok kesin ve soyguna imkân bırakmıyacak düzenleyici kaideler konulmalı ve bu işlere dair projeler mutlaka binanın esas projesi ile birlikte tasdik edilmelidir. Tasdikten sonra inşaat sırasında bu tesisat kontrol edilmeli ve oturma raporu verilmeden önce bu hususlara da önemle dikkat edilmelidir. Yoksa iki üç kişilik bir teknik eleman heyetinin (tamamdır) ibaresiyle koskoca apartmanların oturma raporuna bağlanması vatandaşlarımızın insafsızca soyulmalarına mâni olamıyacaklatır. Bu hususların belediye meclislerince âcil tedbirlerle yönetmelikler içinde halledilmesi en kesin ve halk lehine bir hareket olacaktır.

8 Mart 1970
(Ege Ekspres)

Depremin Yankıları

FELÂKETZEDELER, YIKILAN BETON YAPILAR İÇİN MÜTAAHHİTLERİ SUÇLADI

Hikmet ÇETİNKAYA

GEDİZ — Yaşamanın katı sessizliği vuruyor korkunun göbeğinde halâ. İnsanın yazası gelmiyor. Kalemi kâğıdı bir kenara bırakıp, uzun uzun düşünesi, acı olayı derinliğine süzgeçten geçirip, «**İşte gerçek bu**» diyesi geliyor yetkililere.

Bir enkaz yığınının önünde karşılaştığımız jeoloğlar ve mimarlar yıkılan 3 katlı konutun kolonlarındaki tel kalınlığındaki demir çubukları inceliyorlar. Bu konutun hemen dibinde,

«Acı geceyi» hafif altlatan ahşap bir yapı var. Halâ ayakta.

Yıkılan konutun yapımında demir'i çimontoyu az kullanmış müteahhit. Gün gibi ortada, Mimarlar işin matematiğini yapıyorlar. Bir vatandaş yaklaşıyor yanlarına, yılgınlığın ve ezilmişliğin verdiği acıyla.

«Beş ölü çıktı buradan bey» diyor ağlamaklı. Susuyoruz. Sonra tutuk tutuk ekliyor : **«Bu evi yapan müteahhiti yakalayıp getireceksin Beyler.. Getireceksin ve sorgusuz suâlsis asacaksın bu moloz yığının önünde.. İsterlerse ben asayım kendi ellerimle.»**

ÇADIRDA ÇALIŞMA

Depremden az hasar görmüş köy ilkokulları 5 gün sonra tekrar açıldı. Siyah önlüklü beyaz yakalı öğrenciler açık havada öğrenim görüyorlar. Resmi Dairelerden bâzılarıyla Ziraat Bankası, Kızılay çadırlarında dünden itibaren çalışmalarına başladılar. Gediz'de beş gün önceki durgunluk az olsa kalktı, ama dağ köylerinin durumu inanın yürekler acısı.

PERİŞAN İNSANLAR

Yeteri kadar çadır. battaniye ve gıda maddelerinin gelmemesi, perişan etti bu insanları, İlgililer de herşeyin düzene sokulduğunu, işlerin tıkır tıkır yürüdüğünü söylüyorlar. Ancak, uzayan kuyruklar, halkın «**Açız**» demesi, bir ekmek uğruna yapılan kavgalar var ortada. Acaba buna ne demeli?

İlçede sivil savunma ve Kızılay çadırlarında yemek dağıtımı başladı. Ama kaç kişinin karnı doydu, orası bilinmez. Görev yapanları doyurmaktan sıra gelmiyor felâketzedelere.

Ordu birlikleri pazar sabahından beri yoğun bir çalışma içindeler halâ. Başlarında subay, assubay bulunan erler, durmadan yorulmadan gece - gündüz çalışıyorlar. Askerî birlikler yakın köylerde yıkılan ilkokulların yerine barakalardan okullar kuruyorlar.

MİNİ ETEK VE DEPREM

Din görevlileri adlı bir Derneğe mensup grup, felâketzedelerin arasına girip depremin nedenini anlatıyorlar. Efendim, büyük şehirlerdeki, ahlâksızlık, açık saçık gezmeler ve mini etek depremin ana nedeni din görevlilerince. Gelen haberlere göre, özellikle köylerde bu tür söylentileri yapıyor din görevlileri.

3 Nisan 1970
(Cumhuriyet)

DEPREM BÖLGESİ

Kemal Bisalman

GEDİZ depremin 4'üncü ve 5'inci günü bölgeye giderek tetkikte bulunan Türkiye İşçi Partisi heyeti, elde ettiği bilgileri bir kısmını bize de göndermiş..

Gazete haberlerinden değişik olarak, yörenin toplu bir manzarası niteleğini taşıdığı için bâzı ilginç bölümleri aktarıyorum :

«Gediz'den başlamak üzere Akçaalan, Akkaya, İğdiş, Sanlısu, Kaya, Çayçenk, Dere köyleri ve Emet'te felâkete uğramış insanlarla görüştük, dertlerini dinledik.

Genel olarak açıkta kalan çadırsız, örtüsüz attâ aç kalan insanların gayreti, ıirenişi akla durgunluk vericidir.

Organizasyon diye bir şey yok demektir. Bir keşmekeştir gidiyor. Felâketzedelerin çoğu açıkta, ya da 8 - 10 kişi bir çadırda barınmaya çalışıyorlar. Battaniye alamadıklarından, ya da 10 kişiye bir örtü düştüğünü yana yakıla anlatıyorlar.

Depremin 4. gününde hâla çadır, battaniye alabilmek için yardım komitelerine başvuran, çaresizlik içinde sayısız insanlar var. Her rastladıkları kişiden medet uman bu insanlar ve bir türlü envanteri yapılamamış yığınla battaniye, çadır ayrı bir alanda bekleşip duruyorlar.

Gediz yardım komitesinden «sırayla herkese verilecektir» cevabını alanlar, neyin sırasını bekleyeceğiz; soğuk, yağmur, kar, gece sıra beklenir mi, bu nasıl iş diyorlar.

Gönüllü yardıma koşan çeşitli illerin plâkaları bulunan minibüs, otobüslerle gelmiş şahıs ve gruplar ve başkaca özel kaynaklar yiyecek, giyecek yardımlarını zamanında karşılamışlar. Onlar olmasa açlıktan ölürdük diyorlar.

İşte organizasyon bu âlemde. Halk, felâketzede kendi işini kendi yapıyor.

Enkaz altından yaralısını, ölüsünü kendi çıkarıp, kendi gömüyor. Birbirlerine yardım ediyorlar, hepsi perişan.

Hükümet kayıp, nerede, ortada yok, diyorlar.

Herkes kendi başının çaresine bakıyor. Akçaalan'da yangın bir evde çıkmış, bu söndürülseydi, felâket böylesine olmazdı. Biz ne yapar eder, sağlam enkaz altından sağ çıkardık, diye yanan ölülerine ağlıyorlar. Yıkıntıların altından, bizi kurtarın, iniltilerini duya duya yangın söndürmeye ne gücümüz vardı, ne de aklımız yetti. Yoksa biz yangını da söndürürdük diyorlar. Çoğu, yanan, yıkılan evlerinin etrafında sesler gelir diye bekleşiyor.

Kaya köyünde yangın çok zarar yapmış. Evbark kalmamış. Hepsi perişandı. Yardım gidememiş!

Sanlısu köyünde geçen sene İmar - İskân mühendisinin kontrolünde 65 ev yapılmış, hepsi de yıkılmış; sevinilecek tek şey, henüz içine girmemişler. Köyün kendi evlerinde hasar kısmen az olmuş.

Dere köyü ve Akkaya köyüne yardım kendi imkânlarıyla sağlanmış.

Akkaya öğretmeni ve bir Akkaya'lı hava eri kendi köylerinin ihtiyacını gidip merkezden temin etmiş ve köye getirmişler. Yolda da Kaya köyüne de biraz bırakmışlar.

Dere köyünden olup İzmir'de Toprak- Su'da çalışan biri, kendi gayretiyle köyüne yardım ulaştırmış.

Bütün bunlardan, yardımların kişisel gayretlerle yapıldığını; depremden zarar gören yerler için her çeşit yardım tesbiti ve ulaşımı temininde bir ekip çalışması olmadığını açıkça görüyoruz.

Hâlâ hiçbir kimsenin gitmediği köyler var. Örneğin Evren köyü, yola 3 - 5 km. mesafede. Fakat aradan bir ırmak akmaktadır. Irmağın üzerine gereken tedbir alınıp köye ulaşmak, vatandaşa yardım eli uzatmak bu kadar zor mudur?

Deprem bölgesinde çalışan gazetecilerle görüştük. Yardımlaşma tesbiti yapmak için Almanya'dan deprem bölgesine gelen bir general, İmar - İskân Bakanıyla görüşmüş. Gneralin «İlaç yardımı ister misiniz?» teklifine, küçük çadırlara itibar ederek, büyük hastane çadırı, 30 - 40 kişilik çadır teklifine «**hayır**» diyen Bakan, biraz sonra «**sizde klor var mı?**» demiş ve bir süre sonra, «**yara merhemi verebilir misiniz?**» demiştir. Kadın ayakkabısı teklifini reddederken, «**100 bin tane kürk yakalı ceket**» ihtiyacını belirtmiştir.

Rahatı kaçmış bir insan, âniden yapılan tekliflere böyle cevaplar verebilir. Oysa ki derhal bir ekip kurulup ihtiyaç listeleri hazırlanmış olsaydı, Sayın Bakan elindeki listeye göre gereği gibi cevaplar verir, sayın yabancı generali de şaşırtmazdı.»

Yukarıda satırlara ilâve edecek kelime bulamamakla beraber, özellikle iki noktaya dikkatinizi çekmek isteriz.

Birincisi; depremin üstünden 4 - 5 gün geçtiği halde halkın «**Hükümet kayıp, nerede, ortada yok**» deyişi!.

İkincisi ise; Sanlısu köyünde, köylünün kendi yaptığı evler az hasar gördüğü halde, İmar İskân Bakanlığı mühendisinin kontrolunda yapılmış henüz bir yıllık 65 evin yıkılışıdır!.

Deprem bölgesinde aynı Bakanlık tarafından yeni evlerin yaptırılacağı düşünülürse, içine gireceklere «**Tanrı korusun**» demekten başka çaremiz yoktur!

8 Nisan 1970
(Milliyet)

GEDİZ FACİASINDAN ALACAĞIMIZ DERS

Gediz depremi binden fazla vatandaşın ölümüne ve tahminlere göre yarım milyar liraya yaklaşık millî servetin kaybına yol açtı. **Acımız büyüktür. Bu acının karşısında** «Ne yapalım, kader!» **diye boyun bükmeye alışık bir toplumuz.**

Ne var ki, Türkiye İnşaat Mühendisleri Odası'nın bu konuda hazırlattığı bir raporu okuduktan sonra Gediz faciasının kaderle bir ilişkisi olmadığını anlıyoruz. İnşaat Mühendisleri Odası, deprem bölgesine, incelemeler yapmakla görevlendirdiği bir kurul yollamıştır. Görevli uzmanların açıkladıklarına göre durum düşündüğümüzden daha acıdır. Kandilli Rasathanesinin önceden 10 derece olarak bildirdiği deprem şiddetinin 7,5-8 olduğu daha sonra saptanmıştır. Bu şiddette bir depremin bu kadar büyük bir hasar yaratmasına normal şartlar altında imkân yoktur. Nitekim :

1 — İnceleme Kurulu'nun tespit ettiğine göre, «Betonarme binalar»da hasar yoktur. Gediz Ortaokul binasında önemsiz bir kaç çatlak görülmüştür. Yeni Kurtuluş İlkokulunun yalnız bacası yıkılmıştır. Ziraat Bankası üç katlıdır, ama sağlamdır. Orman Müdürlüğü binası da olduğu gibi kalmıştır.

2 — «Yığma binalar» dan hükûmet konağında yalnız bacalarda hasar görülmüştür. Orman Müdürlüğü de yığma usulüyle yapılmış bir binadır. Ancak, «**afet bölgelerinde yapılacak binalar hakkındaki yönetmeliğe aykırı**» yanları olduğu için bina ciddi biçimde hasar görmüştür. Kurulun incelemesi sonunda usulüne uygun olarak yapılan yığma binaların da depreme dayandıkları meydana çıkmıştır.

3 — Yerel geleneklere göre inşa edilen ve «Hımış» adı verilen binalar büyük hasar görmüş ve yıkılmışlardır. Bu yapılar. «Ahşap yatay dikey ve çapraz elemanların arası taş ya da kerpiç doldurularak» inşa edilmektedirler. Hem depreme, hem yangına karşı mukavemetsizdirler. Nitekim Gediz'de bir koca mahalle ve Akçaalan köyü bu yüzden tamamen harap olmuş ve yanmıştır.

Görülüyor ki, Gediz depreminde «Ne yapalım kader böyle» deyip olayı sineye çekmek olanağı yoktur. İnşaat Mühendisleri Odası'nın ayrıntılı raporundan anlaşıldığına göre, yapıların kötülüğü, can ve mal kaybının birinci nedenidir.

Teknik açıdan bu sonuca varan İnşaat Odası uzmanları millî bir konut politikası isteyerek lüks inşaat ve kâr gayesi peşindeki apartmancı-

lığın toplumun zararına olduğunu söylemektedirler. Bunca can ve mal kaybı ile öğrendiğimiz şu acı gerçekten de ders almaz ve aynı yolda yürümeye devam edersek, bundan sonraki muhtemel depremlerde uğrayacağımız felâketler karşısında «Ne yapalım kader?» diyecek halimiz de kalmayacaktır.

10 Nisan 1970
(Cumhuriyet)

GEDİZ DEPREMİ SON UYARMA OLMALIDIR

«Nüfusunun % 66'sı, millî sermayesinin ve yatırımlarının tamamına yakın bir kısmı deprem âfetinin tehdidi altında bulunan Türkiye, başta devlet ve teknik öğretim kurumları olmak üzere bütün müesseseleriyle bu konuya gereken önemi vermelidir...»

İnsanlık tarihi boyunca insanoğlunu en çok dehşete düşüren, canına ve malına en büyük zararları veren tabiat âfeti, şüphesiz depremlerdir.

Deprem, arz derinliklerindeki bir noktanın âni değişiminden doğan titreşimlerin arz kabuğunu aşarak, yeryüzüne ulaşması ve yer kabuğunu, üzerindekilerle birlikte titreştirmesidir.

Depremin büyük âfetler haline gelmesi; insanoğlunun bu titreşimleri önlemesinin ve ne zaman vukubulacağını kesin olarak tahmin etmesinin, bugünkü teknik bilgi ve yeteneklerinin dışında kalmasından ileri gelmektedir. Bu iki özellik dışında, çağdaş bilim, asırlar boyu depremlerden edindiği tecrübeler ve araştırmalarla artık depremle ilgili çok şey bilmektedir. Örneğin : Deprem bölgeleri, sebepleri, neticeleri ve neticelerin nedenleri; deprem ilmi dediğimiz «Sismoloji» disiplininin açıkça çözümleyebildiği konulardır. (1)

Depremlerin tesiri, doğrudan doğruya yapılara yönelmiştir. Zeminin titreşmesiyle yapı, denge konumundan ayrılır. Elemanlarında iç kuvvetler doğar. Bu kuvvetlerin tesirinde sistem atalet kazanarak denge konumu etrafında salınır. Salınımın şeklini ve şiddetini, yapının öz bünyesi (geometrik boyutları, malzeme cinsi ve kitlesi) olduğu kadar oturduğu zeminin titreşim karakteri de tâyin eder.

Yapı, eğer bu salınım hareketinden doğan iç kuvvetlere dayanacak şekilde inşa edilmemişse, hasara uğrar veya tamamen yıkılır. Bilindiği gibi bu hasarlar sadece mal kaybına değil, daha kötüsü büyük ölçüde can kayıplarına da sebep olmaktadırlar.

Özet olarak; deprem, yapıları ve inşa edenleri hatâ affetmeksizin sınayan insafsız bir imtihandır.

DEPREM TEHDİDİ ALTINDA YAŞIYORUZ

Yeryüzünün en faal iki ana deprem kuşağından birinin üzerinde bulunan Anadolu, bugüne kadar binlerce kere sarsılmış ve bu imtihanlardan maalesef çok acı sonuçlarla çıkmıştır. O kadar ki, sadece son otuz yıl içindeki depremler, 50.000'i aşan insan ve milyarlarca liralık millî servet kaybına sebep olmuştur.

Bundan önce olduğu gibi bundan sonra da yeni depremlerin ve yeni felâketlerin olacağını bugünden söylemek bir kehanet değildir. Çünkü, Türkiye'nin deprem bölgelerine, nüfus dağılımına, ekonomik yapısına ve konut stoklarına ait dokümanlar birlikte incelenirse, aşağıdaki önemli gerçekler elde edilir :

- Deprem bölgeleri, topraklarımızın % 56'sını kapsamakta, bu miktarın % 53'ü ise, birinci derece deprem bölgesini teşkil etmektedir.
- Türkiye'de her 100 kişide, 66 kişi deprem bölgelerinde yaşamaktadır.
- 67 ilimizin, 47 tanesi deprem bölgeleri içinde kalmaktadır.
- Toplam millî sermayenin % 91'i deprem bölgelerinde toplanmıştır.
- Toplam millî yatırımların % 96'sı deprem bölgelerine yapılmıştır.
- Millî endüstrimizin % 89'u deprem bölgelerindedir.
- 4.200.000 konut ünitesi deprem tehdidi altındadır. Bunların 3,5 milyona yaklaşan kısmı köy konutlarıdır. Deprem bölgelerindeki tüm konutların % 80'ine yakın kısmı tasarlama (Projesiz veya kötü proje), malzeme (kalitesiz ve bilgisiz kullanma) ve işçilik (geliştirilmemiş ve dejenere edilmiş kötü yapı gelenekleri) yönünden muhtemel orta şiddetli depremlere bile mukavim değildir.

Bu gerçekler göstermektedir ki, nüfusunun % 66'sı, endüstrisinin, millî sermayesinin ve yatırımlarının tamamına yakın bir kısmı deprem âfetinin tehdidi altında bulunan Türkiye, başta Devlet ve teknik öğretim kurumları olmak üzere bütün müesseseleriyle bu konuya gereken ehemmiyeti vermelidir. (2), (3).

Hal böyle iken memleketimizde konu ile ilgili bâzı müesseselerin durumu şöyledir :

- Öğretim ve Araştırma Kurumları : Deprem ve deprem mühendisliğiyle ilgili yeterli se-

viyede ve sayıda literatür yoktur. Araştırmalar azdır.

Üniversitelerimizde bu konuya memleket gerçeklerinin gerektirdiği ağırlıkta önem verilmemektedir.

● Devlet : Mahallî yapı geleneklerimizi geliştirerek, depreme dayanıklı yapı sistemlerinin araştırılması yapılmamaktadır. Bu husus deprem bölgelerinde Devlet eliyle önceden inşa edilecek **«Test Yapılar»** üzerindeki çalışmalarla gerçekleştirilebilir.

DEPREM YÖNETMELİĞİ HATAYA YOL AÇIYOR

Mevcut deprem yönetmeliğimiz de bir çok yönleriyle yetersizdir. Özellikle, aktif deprem kuşakları üzerinde yer alan ülkeler, inşaatlarını tanzim ettikleri bir yönetmeliğin kayıtlarına göre yaparlar. Yönetmeliklerin gayesi, deprem bölgelerinde inşa edilecek yapıların depreme yeter derecede dayanıklı olmasını sağlamaktır. Ocak 1968'de tâdilen yürürlüğe giren «Âfet Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında»ki yönetmeliğimiz eskisine nisbetle bâzı yenilikler ihtiva etmesine rağmen; kanaatımızca, aşağıda değineceğimiz hususlar yönünden tekrar gözden geçirilerek gerekli değişikliklerin ve ilâvelerin yapılması şarttır :

a) Yönetmelik, betonarme ve çelik taşıyıcılı inşaatların dışında kalan yapı türleri için deprem yönünden herhangi bir hesap istememektedir. İkinci gruba giren yapı türleri için verilen konstrüktif tavsiyeler de yeterli ve aydınlatıcı değildir.

b) Betonarme ve çelik karkaslı yapılar için vaz edilen yeni hesap metodu eski yönetmeliğe nazaran daha moderndir. Fakat yapının deprem tesirlerine karşı davranışından en etken rolü oynayan «Yapı Hâkim Peryodu»nun hesabı için verilen amprik formül memleketimiz şartlarında inşa edilen yapılarda çoğu kere % 100 hatâlar vermektedir. Zira bu formül 1949 Los Angles şehri Deprem Yönetmeliği'nden aynen alınmıştır. Bu yüzden yapıyı projelendiren mühendisin, deprem hasarlarında en büyük rolü oynayan zemin peryodu ile yapı peryodu arasındaki ilişkiyi yanlış şekilde kurmasına sebep olmakta ve böylece yapının deprem vukuunda hasar rizikosunun artmasına sebep olmaktadır. (4)

c) Diğer taraftan depreme dayanıklı yapı inşasında esas unsur olan zemin hâkim titreşim peryotlarından ve yapı titreşim peryodu ile olan ilişkisini nazarı dikkate alarak vermiş hiç bir tavsiye bulunmamaktadır. Zemin katsayıları yetersizdir.

Netice : Kısaca değindiğimiz bu noktalarıyla mevcut yönetmelik bütün kayıtlarına harfiyen riayet edilmesi halinde dahi yapılarımızda istenen dayanıklılık ve dinamik stabiliteyi sağlayamamaktadır.

KİM DENETLEYECEK

● Teknik Eleman Durumu : Bu yönetmelik en ideal hale getirilse bile (ki çok kolaydır). Onu uygulamakla görevli Belediyelerimizin % 56'sında teknik eleman bulunmamaktadır.

Diğer taraftan teknik elemanı olan Belediyenin imar işleri ve yapı kontrolu ile ilgili kadrosunda bulunanların öğrenim durumu aşağıdadır :

% 8'inin tahsil durumubilinmemekte,
% 7'si hiç tahsil görmemiş,
% 15'i ilkokul mezunu,
% 6'sı ortaokul mezunu,
% 7'si lise mezunu,
% 16'sı kurs mezunu,
% 31'i yapı ve sanat okulu mezunu,
% 4'ü kadastro okulu mezunu,
% 6'sı ise, yüksek okul ve üniversite mezunudur.

Görülüyor ki, Belediyelerimizin % 44'ünde mevcut görünen teknik elemanların ancak % 6'sı Yüksek Teknik Okullar'dan veya Üniversiteler'den mezun olmuşlardır.

Kaldı ki, önceki hafta bu sütunlarda yayınlanan «Düşüncelerin Forumu»nda açıkça ifade edildiği gibi, mimarlarımızın tümü, mühendislerimizin yarısı gerçek anlamıyla deprem eğitimi görmemektedir.

KALİTESİZ MALZEME BİLGİSİZ UYGULAMA

● Halk : Ötedenberi, büyük şehirlerimizde yapılan, kontrollü inşaatlar ve Devlet eliyle yaptırılan resmî inşaatlar haricinde kalan inşaatlar halkın iç güdüsüne bırakılmaktadır. Halk ise, depreme bir **«Alın Yazısı»** olarak bakmakta, mevcut sosyo - ekonomik şartlar nedeniyle dejenere hale gelmiş kötü bir yapı geleneğini sürdürmektedir. Kalitesiz malzemenin gerekli teknik nosyondan uzak, kötü bir işçilikle uygulanması depremlerde can ve mal kaybını arttımaktadır.

● Şehirleşme : Asırlar boyu Anadolu'daki şehirleşmelerin her hangi bir deprem endişesinden uzak (Jeolojik alt yapı, topoğrafik şartlar, zemin karakteristikleri, fay doğrultuları ve zemin tipine uygun yapı sistemi araştırılmaksızın) olarak

meydana gelmesi, bugün deprem problemindeki rizikoyu arttıran en büyük unsurlardan biridir.

Gediz depreminin neticeleri, yukarıda yazı hacmi nisbetinde bâzılarına kısaca değinebildiğimiz gerçeklerin ışığında değerlendirilirse bir sürpriz olmaktan çıkar. Aslında, Gediz depremi bu ölçüde hasar ve can kaybına sebep olacak şiddette bir deprem değildi.

Yerinde yaptığımız tetkikler şunu göstermiştir ki; hasarların en büyük nedeni : Gediz'in 15 km yakınına kadar sokulan fay manzumelerinin mevcudiyetine rağmen, her tür yapıda (Yeni yapılan betonarme yapılar da dahil) zemin yapı ilişkilerinin dinamik stabilite yönünden gözönüne alınmamış olmasıdır. Şehirleşmenin % 90'ı kötü topoğrafik şartlar altındaki dolgu zemin üzerindedir. (Dolgu zeminlerin hâkim peryotları uzun olup, geniş spektrumludur. Bu özelliğiyle; başta titreşim peryodu uzun olan ahşap yapılar olmak üzere, her türlü yapıyı rezonans hâdisesiyle tehdit eder). Diğer taraftan, yapıların çoğunun ahşap ve ömürlerini doldurmuş; Yenilerin ise, projesiz, kötü malzeme ve işçilikle, herhangi bir teknik kontroldan uzak inşa edilmiş olmaları hasar ve can kaybını daha da artıran faktörlerdir. (5)

Gediz, asırlar boyunca süregelen bu konudaki hatâların ve bilgisizliğin bugün ödenen tipik ve ağır bir faturasıdır.

Gediz depreminin son uyarma olmasını diliyoruz...

(1) IMAMURA, A. «**Theoretical and Applied Sesismology**» 1937 Tokyo.
(2) İSTATİSTİKLER. «**T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları**» 1955 - 1968. Ankara.
(3) SANAYİ İSTATİSTİKLERİ. «**Türkiye Ticaret Odaları - Sanayi Odaları - Ticaret Borsaları Birliği**» 1968. Ankara.
(4) ARIOĞLU Ersin. «**Çerçeve Temel Titreşim Peryodu Hesabı için Yaklaşık Bir Formül Teklifi**» T. İnşaat Mühendisleri Odası IV Teknik Kongresi'nde Tebliğ 1968. Ankara.
(5) ARIOĞLU, Ersin, ANADOL, Köksal. «**1967 Akyazı Depreminde Hasar Gören Sakarya Vilâyet Binası'nın Onarım ve Takviye Projesi**» 1968. İstanbul Yapı Merkezi Arşivi.

15 Nisan 1970
(Milliyet)

ŞEHRİMİZDE TİCARİ MAKSATLA YAPILAN BİNALAR KONTROLSÜZ..

ŞEHRİMİZDE BİR SARSINTI GEÇİRDİĞİ TAKDİRDE MEYDANA GELECEK NETİCE KORKUNÇ OLABİLİR

Gediz felâketi bütün acısı ile yüreklerimizde.. Gözyaşı, harabe ve cesetler...

Vatan matem içinde.. Ancak bu olayların bir değil, iki değil, üç değil süregeldiği Türkiye'mizde bazı tedbirlerin alınmasının öteden beri gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Zelzele kuşağı üzerinde bulunan bütün şehir, kasaba ve köylerdeki binaların programlı bir şekilde islâhı ve buna süratle alâka gösterilmesi kaçınılmaz bir mecburiyettir. Dünyanın zelzele bölgesi olan memleketlerinde depremin getireceği felâketleri önleyen tedbirler alınmıştır. Bunlar meydandadır. Depreme göre inşaat sisteminin uygulanması lâzımdır.

Allah esirgesin İstanbul Gediz'in geçirdiği gibi bir sarsıntıya maruz kalsa zelzele tarihinin en büyük faciası meydana gelebilir. Sefer tası gibi ve zelzele hesaplarıyla hiçbir alâkası olmayan ve Belediyenin hiçbir kontrolu bulunmayan kürdan gibi kolonlarla meydana getirilen apartmanların böyle bir sarsıntı sonunda ne hale geleceğini düşünmek bile insanın tüylerini ürpertiyor.

Şehrimizin her tarafında terlik imalâtı gibi yapılan ve ticarî maksatlarla kâr hırsıyla malzemesi % 40 - 50 nisbetinde esirgenerek dikilen binaların hiçbir kontrolu yoktur. Belediye İmar işleri Teşkilâtı büro faaliyetinden başka hiçbir işe bakmadığı için tabii bir âfetin neticesinde meydana gelecek korkunç facianın mesuliyeti altında ezilecektir.

İstanbul Belediye Reisi Gediz faciası karşısında acaba maddî ve manevî mesuliyetini taşıdığı şehrimiz için ne düşünmüştür bilmiyoruz. Fakat temenni ediyoruz ki Gediz faciası Belediyenin alâkalı teşkilâtlarıyla sayın reisini bir parça olsun gafletten sıyırıp hareket geçirmiş olsun Bugüne kadar yapılmış olanlar bir tarafa bugünden sonra yapılanlar hiç olmazsa sıkı bir kontrol altına alınsın. Ne kurtarabilirsek büyük bir fayda olacaktır kanaatindeyiz.

Teknik Elemanlarının Hukuki Durumu

Doç. Dr. Seyfullah EDİS
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Bugün, devlet ve ona bağlı daire ve müesseselerde çalışan ve adına teknik eleman denilen kimseler ikiye ayrılabilir. Bunlardan bir kısmı, **barem** kanunlarına göre aylık veya ücret alanlardır. Bu gibilerin kamu hukuk kurallarına göre durumları düzenlendiği cihetle, kanunî (statutaire) durumlu oldukları, bunun sonucu olarak da **memur** niteliği taşıdıkları şüpheden uzaktır. Bu şekilde memur statüsü içerisinde çalışan teknik elemanların sayısı artık parmakla gösterilecek kadar azdır.

Buna karşılık, ikinci kategoriye dahil olanlar bakımından durum farklıdır. Gerçekten, 4/10195 sayılı kararnameye bağlı "muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde çalıştırılacak Yevmiyeli Personel Yönetmeliği" adı verilen idarî bir tasarruf ile çalıştırılan teknik elemanların idare ile olan hukukî ilişkileri birinci kategoriye girenler kadar kolaylıkla tesbit edilememektedir.

Uygulamada "teknik eleman" veya "meslek sınıfı personeli" yahut, ücret bordrolarında yapıldığı gibi, "mütahassıs işçi" denilen kimselerin idare ile ilişkilerinin hukukî niteliği konusunda birbirine zıd iki görüş ortaya çıkmıştır.

Bir görüşe göre (1), teknik elemanlarla bunları çalıştıran idare arasındaki ilişki, bir "hizmet akdi" (iş akdi) ilişkisi değildir; zira yönetmelik tek taraflı düzenleyici hükümler getirmektedir: pazarlık olanağı yoktur. Bu görüşü savunanların, hizmet akdine göre çalışmadığını öne sürdükleri teknik personelin ne olduğunu cevaplandırmaktan kaçındıklarını şimdiden belirtebiliriz.

İkinci bir görüşe göre ise (2), idare ile teknik elemanlar arasındaki hukukî ilişki, niteliği bakımından, bir **"özel hukuk ilişkisi"** dir. Bu bakımdan, yönetmelik hükümleri borçlar hukukunda sözü edilen bir "icabadavet" teşkil eder (3).

Bu görüşlerden hangisinin tercih edilmesi gerektiğini tesbit edebilmek için, ilk önce, yönetmelik adı verilen 4/10195 sayılı kararnameye bağlı idarî tasarrufun hukukî niteliğinin belirtilmesi ve ondan sonra teknik elemanların hukukî durumlarının ne olabileceği üzerinde durulması gerekir. İncelememizi bu yolda geliştirmeye çalışacağız.

I — YEVMİYELİ PERSONEL YÖNETMELİĞİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

1958 yılında 4/10195 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan ve şimdiye kadar en az 11 defa değişikliğe uğramış olan "Muayyen ve Muvakkat Müddetli Hizmetlerde Çalıştırılacak Yevmiyeli Personel Yönetmeliği" nin özellikle hükümleri karşısındaki durumu incelendiğinde şu hususlar hemen göze çarpacaktır:

1. Yönetmelik Anayasa m. 6 ve 113'e aykırıdir.

Anayasa'nın 113'üncü maddesinde, yönetmeliklerin çıkarılmasında gözetilmesi gerekli ilkeler gösterilmiştir. Buna göre, "Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanun veya tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarılabilirler."

Anayasa'nın bu açık hükmünden, yönetmeliklerin çıkarılabilmesi için, mutlaka, bakanlık veya kamu tüzel kişilerinin görev alanlarını ilgilendiren kanun veya tüzüklerin uygulanmasının sağlanması amacının güdülmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Gerek doktrin ve gerek yargı yerlerince de bu prensibin kabul edildiği müşahede edildiği gibi (4), Anayasa'nın 113'üncü

(1) KÖSEOĞLU, H.: Ank. Bar. Der. 1969, Sayı: 3, s. 469; KÖYMEN, N. Ank. Bar. Der. 1968, Sayı: 4, s. 696 vd; Yarg. HGK. 19.3.1969, E. 67 - 9/534, K. 181 (RKD. 1969, s. 241).

(2) ÖZYÖRÜK, M.; 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelik ve bu yönetmeliğe göre çalıştırılanların hukukî durumu hakkında hukukî mütalâa, Ankara, 1969, s. 27 vd; ESENER, T.: İşçi - Memur ayırımı konulu seminer, Ankara 1969, s. 8; OĞUZMAN Kemal: İşçi - Memur ayırımı konulu seminer s. 24 vd.; ÇENBERCİ Mustafa: 4/10195 sayılı kararname ile yürürlüğe konulmuş yönetmeliğe göre çalıştırılanların hukukî durumu, Adalet Der. 1969, Sayı: 12, s. 779 vd.; REİSOĞLU, Safa: 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelik hakkında seminer, s. 23 vd.; GÜRDOĞAN Burhan: Yevmiyeli personel yönetmeliğine göre çalıştırılanlar Devlet memuru mudur? İşçimidir? Türkiye Mühendislik haberleri, Sayı 166, s. XXVII vd.

maddesinin gerekçesinde de "... **idarenin müstakil bir yönetmelik sahası ve yetkisi olmadığı...**" açık ve seçik olarak belirtilmiştir.

Bundan başka, Anayasa'nın 113'üncü maddesinden çıkarılan bu sonuç, yine Anayasa'nın 6'ıncı maddesi ile bu maddenin gerekçesinde belirtilen fikirlerle de doğrulanmaktadır. Nitekim, Anayasa'nın 6'ıncı maddesine göre, **"yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde... yerine getirilir"**. Demek ki, idare kanun olmayan yerde düzenleme yetkisine sahip değildir. **"Yürütme sadece, kanunların uygulanması demektir. Kanun olmayan yerde Türk Hukukuna göre, yürütme de yoktur. Yürütme organı, kaynağını kanundan almıyan bir tasarrufta bulunamaz"**.

Anayasa'nın 6'ıncı maddesinin gerekçesinde açık ve seçik olarak yer almış bu hüküm karşısında 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelik ne durumdadır? Yönetmeliğin birinci maddesinde teknik elemanların 3656, 3659, 3661 ve 2847 sayılı kanunlara tabi daire ve teşekküllerle bunlara bağlı müesseselerde yalnız muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde yatırım ve masraf tertiplerinden yevmiye verilmek suretiyle teknik eleman çalıştırılabileceği öngörülmektedir. Ancak, anılan bu kanunların hiçbirisinde böyle gündelikle, personel çalıştırılabileceğine dair bir hüküm yoktur. Esasen, anılan kanunlar, yönetmeliğe göre çalıştırılan kimselerin bu kanunlara tabi olduğunu göstermek için değil, yevmiye ile muayyen ve muvakkat müddetli hizmetlerde personel çalıştıracak daire ve teşekküllerle bunlara bağlı müesseselere işaret etmek için yönetmelikte zikredilmişlerdir.

Bütçe kanunlarında 1962 yılından itibaren (R) formülünde açıklama yapılmış olması yönetmeliğin kanunî dayanağı olabilir mi? İdare, özellikle bütçeye bağlı (R) formülünde teknik elemanlarla ilgili olarak yapılan açıklamayı ve 6772 sayılı yasanın öngördüğü ek ödemenin bunlara verilmeyeceğine dair kaydı yönetmeliğe mesnet göstermek istemektedir. Bununla birlikte, bu açıklamanın bütçenin kanun kısmında değil, cetveller kısmında yer alması; cetvellerin kanun sayılmaması; sadece harcamanın nasıl yapılacağını göstermesi bakımından kanunî mesnet olmıyacağına şüphe yoktur. Öte yandan, bütçe kanunun mu yönetmeliğe mesnet teşkil ettiği, yoksa, yönetmeliğin mi bütçe kanunun (R) formülündeki açıklamaya mesnet teşkil ettiği hususu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Nitekim, bütçe kanunun (R) formülünde, "işçi" oldukları tartışma konusu olmayan kimseler hakkında da açıklama vardır. Bu açıklamaya dayanarak işçilerle idarenin yaptığı sözleşmelerin kanunî bir duruma yer verdiği iddia edilebilir mi? Bu soruya, çelişmeye düşmeksizin olumlu cevap verilmeyeceğine göre, teknik elemanlarla ilgili açıklamayı da kanunî mesnet olarak öne sürmek mümkün olamamak gerekir. Kaldı ki, Bütçe'ye konulan böyle bir açıklama, yönetmeliğe kanunî mesnet teşkil ettiği kabul edilecek olursa, aynı zamanda personel statüsü tesis etme sayılacağından, bütçeye "bütçe ile ilgili olmayan hükümler konamıyacağı" hakkındaki Anayasa'nın 126. maddesinin son fıkrası hükmü ihlâl edilmiş olacaktır (5).

2. Yönetmelik temel hak ve hürriyetleri sınırlamaktadır.

Anayasa'nın 11'inci maddesine göre "Temel hak ve hürriyetler, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir". Yönetmelik, tek taraflı düzenleyici hükümler getiren bir tasarruf sayıldığı zaman, Anayasa'nın temel hak ve hürriyetlerden saydığı birçok hak ve hürriyet kanun olmaksızın bu yönetmelikle sınırlanmış olacaktır. Gerçekten, aşağıda ayrıca açıklanacağı üzere, teknik elemanlar ne teknik anlamda **"memur"** durlar; ne de 3656 ve 3659 sayılı yasaların öngördüğü müteferrik hizmetlilerden olup hakları 7244 sayılı kanunun 5'inci maddesi ile düzenlenenlerdendirler.

Memur ve müteferrik hizmetli olmadıkları halde, kanun olmaksızın teknik elemanların şu temel hak ve hürriyetleri sınırlanmaktadır:

a) Sendika kurma temel hak ve hürriyeti :

Anayasa'nın 46'ıncı maddesinde, çalışanların önceden izin almaksızın sendika kurmak ve sendikalara serbestçe üye olmak ve üyelikten ayrılmak hakkına sahip oldukları açıkça belirtilmiştir. Teknik elemanlar, 624 sayılı yasanın öngürdüğü nitelikte "işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlerinden sayılmadıkları" için devlet personeli sendikalarına üye olmak hakkından yoksundur. Buna karşılık, yönetmelik dolayısiyle "hizmet akdi" ne göre çalışmadık-

---

(3) ESENER, T. : İş Hukuku, C. I, s. 101; özellikle s. 102.

(4) ÖZYÖRÜK, agm. s. 23; Danıştay genel kurulu tarafından tasvip edilen Danıştay ikinci dairesinin 2.10.1953 günlü 53/2614 sayılı mütalaasında (Kararlar dergisi, 62 - 63, s. 3) şöyle denilmektedir : "...idarî makamların fertlerin ana hakları üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri için kanunun sarih metnine dayanan selâhiyeti haiz olmaları iktiza eder... Bu gibi kanunî selâhiyet dışında alınmış olan kararların iptali lâzım gelir".

(5) Bütçe kanunun (R) formülünde yapılan Açıklamanın yönetmeliğe kanunî mesnet olamıyacağı hakkında fazla bilgi için bak. ÖZTÖRÜK, M. : agm. s. 24, 25 ve 26.

ları kabul edilecek olursa, 274 sayılı işçi sendikaları kanununa göre kurulmuş sendikalara da üye olmıyacaklardır.

b) Toplu sözleşme ve grev hakkı :

Anayasa'nın 47'nci maddesinde işçiler için toplu sözleşmeden yararlanma ve toplu pazarlıkla ilgili olarak grev yapabilme hakkı tanındığından, kanunî bir yasaklayıcı hüküm olmadığı hallerde herkesin, çalışanlar grubuna girmesi şartıyla toplu sözleşme ve grev haklarından **yararlanması gerektiği halde, yönetmelik bu durumu ile Anayasa'nın 47'nci maddesinde** tanınan hakkı kanunî dayanağı olmaksızın sınırlamaktadır.

c) Dinlenme hakkı :

Anayasa'nın 44'üncü maddesinde "Her çalışan, dinlenme hakkına sahiptir. Ücretli hafta ve bayram tatili ve ücretli yıllık izin hakkı kanunla düzenlenir" hükmü yer almıştır. Yönetmelik ise idarenin keyfine ve indî düşünüşüne tâbi olarak bu temel hakkı da düzenlemek istemektedir.

ç) Çalışma hak ve hürriyeti :

Anayasa'nın 42'nci maddesinde "çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi" olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrada "Angarya yasaktır" hükmü konulmuştur. Yönetmelik ise çeşitli maddelerinde fazla çalışma yapıldığı zaman ücret ödenmeyeceği, ücretli hafta tatili ücreti ödenmiyeceği, gibi hükümler ihtiva etmektedir. Çalışma zorunluğu olduğu halde, karşılığının verilmemesi angarya olacağına göre, yönetmelik bu hükümleriyle Anayasa'nın 42'nci maddesini ihlâl etmektedir.

Bu söylenilerden anlaşılacağı üzere, 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelik, aslında yasama organı tarafından kullanılması gereken yetkililerin bizzat Bakanlar Kurulu kararnameleri ile kullanılması anlamı taşımaktadır. Böyle durumlarda **"yetki gasbı"**ndan söz edilmekte dir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi yasama ve düzenleme yetkilileri arasındaki ilişkiyi belirtmek üzere şu görüşü benimsemiştir :

"Şüphesiz, yasama organının, sınırları belli edilen konularda yürütme organına düzenleme görevi verebilmesi hususu doktrinde caiz görüldüğü bilinmekle beraber bu müsaadenin, kanun koyucuya belli konuların bir kanun ile düzenlenmesi görevinin Anayasa ile tahsisen verilmiş olduğu hallerine kadar uzatılması mümkün görülmektedir" (6).

Anayasa Mahkemesinin görüşüne göre, bu yukarda saydığımız hususlar için olduğu gibi, bizzat kanun koyucu tarafından düzenlenmesi gereken noktalara ilişkin olarak idarenin düzenleme görevi yoktur. Görev söz konusu olmadığı halde idarenin tesis ettiği idarî tasarrufun niteliğinin ne olacağı da Danıştay Genel Kurulu'nun Birinci Dairece alınmış bir kararını tasvip etmekle benimsediği şu açıklamada görülmektedir (7):

"İdare hukuku esaslarına göre, hukukî bir tasarrufun yok sayılması, o tasarrufun devlet adına irade izhar etmek yetkisi olmayan bir makam tarafından yapılması (yani yetkinin gasbı) veya yapan organın fonksiyonu dışında bulunması veyahut maddî varlığı muayyen bir şekle bağlanmış tasarrufların o şekilde yapılmaması hallerine münhasırdır."

Bu durum muvacehesinde, dokrinde de haklı olarak ileri sürüldüğü gibi (8), 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmeliğin **keenlemyekûn** sayılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Doktrince benimsenen bu görüşün doğruluğu kanısını biz de paylaşmaktayız. Yönetmeliğin idare hukuku ilkelerine göre yok sayılması idare ile buna göre çalışanların hukukî ilişkilerinin ne olabileceği konusunda bize yardımcı olacaktır.

II — TEKNİK ELEMANLARIN NE OLMADIKLARI MESELESİ

4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmeliğin **yoklukla malûl** olduğu yukardaki açıklamalarla belirtilmeye çalışıldı. Şimdi, teknik elemanların ne olmadıkları meselesini incelemekte yarar vardır. Bu konudaki açıklamalarımızı, teknik elemanların **memur** ve hiç değilse **müteferrik** hizmetli (yani müstahdem) olmadıklarını göstermek yönünde olacaktır.

1. Teknik elemanlar "memur" değildir :

Devlet memurları ile ilgili kurallar, Anayasa'nın 17'inci maddesinde ve 657 sayılı Devlet Memurları kanununda yer almıştır. Bu kurallara göre bir kimsenin "Devlet Memuru" sayılması için şu unsurların gerçekleşmesi gereklidir (9).

a) Aslî ve sürekli kamu hizmeti görmek,

---

(6) 4.2.1966 günlü ve 66/3 sayılı Anayasa mahkemesi kararı (Resmi Gazete 8.6.1966).

(7) Danıştay Birinci Dairesi, 15.3.1947 E. 8. K. 9 (Kararlar Dergisi Sayı : 36 - 37, s. 5).

(8) ÖZYÖRÜK, s. 26 - 27, REİSOĞLU, Safa : ags. s. 23 ve 24.

(9) Fazla bilgi için bak. ÇENBERCİ Mustafa : s. 788 vd.

b) Bu hizmetin kanunla tesbit edilmiş kadro konusu olması,

c) Hizmetin genel idare esaslarına göre Devletin yürütmekle yükümlü olduğu hizmet olması (yani kamu kudretinin kullanılmasının söz konusu olması),

ç) Aylık alınması.

Bu unsurların 4/10195 sayılı kararnameye bağlı yönetmelik uyarınca çalıştırılan kimselere uygun olup olmadığı yönetmelik hükümlerinin şöyle dikkatli bir incelenmesinden kolaylıkla anlaşılacaktır.

Nitekim, teknik elemanların "muayyen ve muvakkat müddetli hizmetler" için işe alınmış olmaları "Devlet Memuru" sayılmak için aranan aslî ve sürekli kamu hizmeti görmek üzere atanma unsurunun yokluğunu göstermektedir (10). Teknik elemanlar, zaruret hallerinde dahi daimî hizmetlerde istihdam edilemezler. Bu husus, yönetmeliğin 6/9789 sayılı ve 21. 3. 1968 günlü kararname ile getirilen hükmün hemen kısa bir zaman sonra kaldırılmış olmasından anlaşılmaktadır. Esasen, bu kararname ile getirilen değişikliğe kadar teknik elemanların konusu kadro olan daimi hizmetlerde çalıştırılamıyacakları bizzat yönetmelikle hükme bağlanmıştır.

Teknik elemanların gördükleri hizmetlerin kanunla öngörülmüş kadroların konusu olmadığı da açıktır. Oysa, bir kimsenin "memur" sayılması için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 33 ve 35'inci maddelerinde öngörüldüğü üzere kanunla tesbit edilmiş kadroların konusu olan hizmetlerin görülmesi gerekir (11). Barem kanunlarına karşı hile teşkil edecek şekilde bazı bakanlık müşteşarlığı ve bazı kamu-tüzel kişilerin genel müdürlük görevlerinin teknik elemanlara gördürülmesi durumu değiştiremez.

Yine, devlet memuru olmak için Anayasa'nın 117'inci maddesinde öngörülen ve 657 sayılı yasanın 4'üncü maddesinde yer almayan "genel idare esaslarına göre devletin yürütmekle yükümlü olduğu hizmet" kıstası da teknik elemanlar bakımından gerçekleşmemektedir. Bizzat yönetmeliğin "muayyen ve muvakkat müddetli iş" olarak nitelediği bir hizmetin kamu kudretinin kullanılması müncer olabileceğini tasavvur etmek mümkün değildir (12).

Hele **"aylık"** alma unsurunun ise teknik elemanlarla hiç ilgisi yoktur. Teknik elemanlar "gündelikle" istihdam edilirler Hukukumuzda memurların gündelikle istihdam edileceklerine dair herhangi bir hükme rastlamak da mümkün değildir.

Bütün bunlardan teknik eleman dediğimiz kişilerin Anayasa'nın 117'nci maddesinde ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4'üncü maddesinde tanımı yapılan **"memur"** niteliğini taşımadığı ortaya çıkmaktadır.

2. Teknik elemanlar müteferrik hizmetli değildir.

3656 sayılı kanunun 19 ve 3659 sayılı Kanunun 10'uncu maddelerinde sözü edilip de kanunî durumları (statüleri) 7244 sayılı kanunun beşinci maddesiyle belirtilmiş bulunan **müteferrik** hizmetli (müstahdem) lerle teknik elemanların bir yakınlığı var mıdır?

788 sayılı devlet memurları hakkındaki kanunun öngördüğü üzere müteferrik hizmetlilerin hak ve mükellefiyetleri bakımından "mukavelelerince" muamele yapılmakta idi. Bazı sapmaları önlemek üzere, 7244 sayılı kanunla müteferrik hizmetli adı verilen ve yukarıda anılan 3656 sayılı yasanın 19'uncu ve 3659 sayılı yasanın 10'uncu maddelerinde bu kanunlara tabi olmadıkları belirtilen kimselerin hukukî durumları bir esasa bağlanmıştır. Kanun koyucu, 7244 sayılı yasanın 5'inci maddesinin dışında müteferrik hizmetli kalmamasını temin etmek bakımından gerekli düzenlemeyi yapmıştır.

Bir kimsenin müteferrik hizmetli sayılması için hak ve mükellefiyetlerinin 7244 sayılı yasanın 5'inci maddesinde düzenlenmiş olması ve daimî bir hizmet görmesi gereklidir. Bu ölçüleri teknik elemanlara uyguladığımız zaman, ne hak ve mükellefiyetlerinin 7244 sayılı yasada düzenlendiği ve ne de daimî bir hizmet görmek üzere görevlendirildikleri söylenebilir. Öte yandan 3656 sayılı yasanın 19'uncu maddesinde sözü edilenlerin bütçeye bağlı (D) cetveli kadrolarından ücret alması gerektiği cihetle, teknik elemanlar da bu cetvelde gösterilen kadrolardan ücret almadıklarından "müteferrik hizmetli" sayılmalarına esasen imkân kalmamaktadır.

III — TEKNİK ELEMANLARIN NE OLDUĞU MESELESİ

Hukukumuzda, **"çalışanlar"** terimi teknik anlamda memurlarla, müteferrik hizmetlileri ve nihayet hizmet akdine göre başkasının işini yapanları kapsar. Bunun dışında, bir kategorinin

(10) ÇENBERCİ, s. 796 vd.
(11) Genel idare esasları kıstası hakkında fazla bilgi için bak. ÇENBERCİ, s. 789 ve orada anılan yazarlar.

varlığını gösteren mevzuatta her hangi bir hükme rastlanmamaktadır. Teknik elemanların, açıklanan hususlar nedeniyle, **memur** veya **müstahdem** (müteferrik hizmetli) sayılmalarına imkân olmadığına göre geriye "hizmet akdi" ne göre çalışan kimseler olduğunun kabul edilmesi zorunluluğu kalmaktadır.

Teknik elemanların "hizmet akdi" ne göre çalıştıklarını desteklemek üzere 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 2'inci maddesi hükmünden yararlanılabilecektir. Nitekim, bu maddeye göre **"Bir hizmet akdine dayanarak** bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan bu kanuna göre **sigortalı** sayılırlar".

931 sayılı yeni iş kanunu da birinci maddesinde işçiyi şu şekilde tanımlamaktadır: **"Bir hizmet akdine dayanarak, herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişiye** ...işçi denir".

Maddeler arasında kullanılan deyimler bakımından benzerlik açıktır. Her ikisinde de işçi sayılmanın veya sigortalı sayılmanın kıstası, "bir hizmet akdine dayanarak çalışmaktadır". Bundan, 931 sayılı İş Kanununa göre "hizmet akdine göre çalışanların 506 sayılı kanun anlamında sigortalı sayılmamaları ve 506 sayılı kanuna göre sigortalı sayılanların da 931 sayılı kanun anlamında hizmet akdine göre çalışmadıkları gerekçesiyle işçi sayılmamaları yolunda bir iddianın öne sürülemeyeceği sonucu çıkmaktadır (13).

Teknik elemanlar, halen, yönetmelik hükmü gereğince Sosyal Sigortalar Kurumunca sigortalı sayılmaktadırlar. Bunları çalıştıran idareler, "hizmet akdine dayanarak" teknik elemanları çalıştırdığını zımmen kabul ettiği için, işverene terettüp eden primi ödemekte ve çalıştırılan teknik elemanlardan da ücretlerinden işşiye terettüp eden pirimi kesmektedirler. Bu durum karşısında teknik elemanların hizmet akdine göre çalışmadıklarını kabul etmek, çelişmeye düşmeksizin izah edilemez.

SONUÇ

1 — 4/10195 Sayılı Kararname, niteliği bakımından yoklukla malûl bir idarî tasarrufu yürürlüğe koymuş bulunmaktadır.

2 — 4/10195 Sayılı Kararnameye bağlı yönetmelik, barem kanunlarına karşı bir hile teşkil ettiği gibi, personel statüsünün ancak kamu kanunlarıyla tesis edilebileceği hakkındaki idare hukuku prenbine aykırıdır.

3 — Bu yönetmeliğe tabi kişiler, ne memur ve ne de müteferrik hizmetlidirler.

4 — Bunun sonucu olarak da yönetmelik, "çalışanlar" teriminin kapsamı içinde kalan "hizmet akdi" ne dayanarak çalışanlar zümresine yer verebilmektedir. Bu niteliği ile yönetmelik bir "icaba davet" sayılabilir.

(13) Teknik elemanların "işçi" sayılmamasının Sosyal Sigorta hakları bakımından sakıncaları hak. bak. EDİŞ, Noterlik Dergisi, Sayı, 8. 1969 s, 65 vd.

Malî Hukuk
Sayı: 1 Mart 1970

ODA KİTAPLIĞINA GELEN PERİYODİK YAYINLARIN LİSTESİ AŞAĞIDADIR. İLGİLENEN ÜYELERİMİZİN DİKKATİNE SUNULUR.

T. M.H.

AIA Journal
Beton und Stahlbeton
Bulletin D'ınformation Techique
DSİ Teknik Bülteni
DSİ Bülteni
Elektrik Mühendisliği
Hoch Tiefbau L'Entreprise İlCapomastro
İş Bülteni
Journal A. W. W. A.
Karayolları Teknik Bülteni
Kimya Mühendisliği
La Houılle Blanche
Mühendis ve Makina
Mimarlık
Nato Brife
Orman Mühendisliği
Proceeding
Public Roads
Petkim Dergisi
Sciences techniques
Standart
Sağlık Dergisi
Technical New Bulletin
The Journal of Engineers Australia
Unido
Ziraat Mühendisliği

1970 Programı ve İnşaat Politikası

UĞUR KÖKDEN
İnş. Yük. Müh.

İnşaat bileşeninin toplam yatırım içinde % 60 ile 70 arasında, yani üçte iki gibi önemli ve yüksek bir yer tuttuğu geri kalmış Türkiye'de, inşaat kesimindeki uygulama, iktidarların izlediği genel ekonomi politikasıyla sıkı sıkıya ilgilidir. İnşaat sektöründeki üretimin öteki sektörlerde yapılan yatırımların bir fonksiyonu olduğu da bilindiğine göre, inşaat politikasını genel ekonomi politikasından ayırarak soyut bir şekilde düşünmek, ve böylece bir değerlendirmeye gitmek, bilimsellikten uzak bir davranış olur. Gerçeklere uymaz. Bu nedenle, burada, ikisini bir arada incelemek, inşaat kesiminin sorunlarını ve, - eğer varsa - bu kesimle ilgili politikayı öbürünün açısından ele almak istiyoruz.

Türkiye ekonomisi, yeni bir onyılın başladığı şu döneme yapısal güçlüklerini gene çözememiş olarak giriyor. Üstelik, benimsediği kalkınma mantığının doğal sonucu olarak, uzun yıllardan beri sürüklenmekte olduğu dar boğazların bugün artık tam anlamıyla içindedir. Ekonomik yetersizlik ve başıboşluğun yarattığı güçlükler, ayrıca, sosyal direnişleri çalışanların her kesimine yaymış, ve bir kez daha etkenleştirmiş bulunuyor. Dolayısıyla, gerek emeğiyle çalışan, gerek özel büro sahibi ve gerekse müteahhit inşaat mühendisi Oda üyelerimizin, Türk toplumunun ve ekonomisinin ulaştığı bu tehlikeli dönemeç noktası önünde, ilgisiz ve yurt sorunlarının dışında kaldıkları söylenemez. Sorumsuzlukları düşünülemez. Nitekim, İMO (İnşaat Mühendisler Odası)'nın son Genel Kurulu'nca kabul edilen «Ana Sorunlar Raporu»nda, bu nokta özellikle belirtilmiştir: «... toplum sorunlarımızın oluştuğu sosyal yapımızın ana çelişkilerini kavramak ve üyelerimizin bu oluş içindeki stratejik yerini belirlemek gerekmektedir. Ancak bu oranda, sosyal güçler dengesinde, yoksul ve ezilen halkımızın ve Odamızın çıkarları korunmuş olur (1)».

Beş Yıllık Kalkınma Planlarının da dile getirdiği gibi, ekonomimiz esas olarak tarıma dayanmaktadır. Yalnız hafif sanayiden oluşan sanayi sektörü, ise, büyük ölçüde ithalâtla ayakta duruyor. Ekonomiye üretken sektörler yerine tüketim malları üreten sektörler egemen, İhracat yönünden dış pazar yasalarıyla sınırlı, dış krediler ve ödemeler yönünden dışa bağımlı Türk sanayii plan hedeflerinden büyük ölçüde geri kalırken, inşaat sektörü planın öngördüğü rakamı çok aşmakta, bir çeşit gelişmeye öncülük eden «kesim» seviyesine yükselmektedir:

TABLO I

	Büyüme hızı	
	Plan	**1969**
İnşaat	7,3	9,1

GSMH'ye oranı

1967	**1968**	**1969**
5,2	5,4	5,5

(İkinci Beş Yıllık Plan, 1970 Programı, Syf. 22).

Buradan da kolayca görülüyor ki, tüm az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi kolay ve çabuk «tatlı kazanç» sağlayan inşaat sektöründeki büyüme hızı plan hedeflerini aşmış, buna karşılık GSMH'ya katkısı son derece az (% 5,5) olmuştur. Başka bir deyişle, bu kesimde saptanan gelişme kalkınmamızı gerçekleştirecek olan sanayileşme yönünde değildir. Nitekim, ayni durum, Başbakan'ın son basın toplantısında verdiği rakamlarla daha açık seçik olarak ortaya çıkıyor: Belediye ruhsatlarına göre yapılan yatırımların toplam değeri 5,1 milyar, oysa sınaî yapılara ait yatırımların toplam değeri ise 956 milyon TL dır (2). Demek ki, birinciler ikincinin beş katından daha çok. Bu örnek bile, «emredici» olmak yerine «yol gösterici» plan anlayışının ve özel sektöre öncelik tanıyan bir ekonomi politikasının kalkınmamızı engelleyen sonuçlarını göstermeye yeter. Bu durumun bir başka zararlı yanı da, inşaat yatırımlarının malzemeyi pahalılaştırması, dolayısıyla imalât sanayiinin makina alanındaki gelişmesini geciktirmesidir.

İş Bankası'nın Ekim Ayı Aylık Raporu'nda, «inşaat kesiminde yatırım faaliyetinin ge-

çen yıldan daha yüksek bir seviyede olduğu, inşaat ruhsatlarının arttığı, ve bu artışla birlikte inşaat malzemesi ithalat ve satışlarının da geçen yıla göre arttığı» belirtilmektedir. Gerçekten, 1968 ve 1969 yıllarının ocak - eylül dönemleri karşılaştırıldığında, konut inşaatında % 24, ticarî yapı inşaatında % 31 oranında bir yükselme görülür. Buna karşılık, ayni dönemde, sınaî yapı inşaatı değer olarak % 61 oranında gerilemiştir. İthalat açısından sorun ele alınacak olursa, ayni katı gerçek bir kez daha kendini ortaya koyuyor : yukarda sözü edilen dönem içinde, inşaat malzemesi ithalatı % 46 oranında yükselirken makina - teçhizat ithalâtı % 7 gerilemiştir. Bu çarpıcı sonuç sanayi kesiminde belirli bir ilerlemeden çok, ithalâtta, yatırım mallarının tüketim maddeleriyle yer değiştirmiş olduğunu göstermektedir. Bunu, nitekim, İBYP da dile getiriyor : «İnşaat sektöründe 3,5 milyar değerinde yatırım yapılacağı tahmin edilmektedir. Bu miktarın 2,3 milyarlık payının ithalât ile karşılanacağı hesaplanmıştır (3).»

Bir tarım ülkesi olmaktan kurtulamayan yurdumuzda, genel ekonomik durum, iklim şartlarına bağlı olarak dalgalanan tarımsal üretimin sonuçlarından etkilenmektedir. İhracat tıkanıklığı süregelmektedir. Ödemeler Dengesi açığı ayni şekilde. Üstelik enflasyonist bir gidişin içinde çırpınan Türkiye, geri kalmış bir ülke olarak, şiddetli fiyat artışlarının tehdidiyle karşı karşıya. Her an beklenen devalüasyonun baskısı altında, fiyatların yükselişi ve yükseleceği inancı, taşınmaz malı çekici hale getirmekte, normalin üstündeki talep ise, özellikle inşaat kesimiyle ilgili fiyatlarda yeni artışlara yol açmaktadır. Örneğin, 1969 sonunda yayımlanan «Türkiye Tüccar ve Sanayiciler Derneği Piyasa Raporu»na göre, boru piyasası hariç, inşaat malzemelerinin tümünde (demir, cam, kereste, çivi, sentetik boya, vb.) en az % 15 olmak üzere bir fiyat artışı görülmektedir. Yakın geçmişte daha çarpıcı örnekler de var : gerçekten, bundan birkaç yıl önce, İstanbul'da, Mimarlar Odası, Yapı İşçileri Sendikası ve İstanbul İnşaat Müteahhitleri Derneği'nin birlikte düzenlediği basın toplantısında, son yirmi sekiz yıl içerisinde çimento fiyatlarının % 1200 arttığı ifade edilmişti (4). Bu sözler henüz unutulmadı.

Bayındırlık Bakanlığınca yayımlanan rayiçlere bakılırsa, 1968'e oranla, 1969 ve 1970 yıllarında inşaat malzemelerinde % 3 (evet, sadece yüzde üç!) bir artış olmuştur. Oysa, gerçekten, piyasada yapılan araştırmalar sonunda, ayni dönem içinde, ortalama artış, aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi, % 24 - 25 civarındadır :

TABLO — II

İnşaat Malzemesi Cinsi	**Piyasa ortalama rayici** 1968	1969	**Ortalama artış** %
Yuvarlak ince demir (Kg)	250 kr.	360 kr.	44
Yuvarlak kalın demir (Kg)	215 »	280 »	30
Çivi (Kg)	275 »	500 »	80
Çimento (ton)	240 L.	180 L.	30 (düşme)
Kereste - birinci derece (m³)	900 »	1100 »	20
Kereste - ikinci derece (m³)	700 »	850 »	20
Kum - çakıl (m³)	12 »	14 »	10
Fayans (adet)	85 - 100 »	110 - 160 »	30 - 60
Cam (m²)	33 »	35 »	7
Buzlu cam (m²)	32 »	65 »	100
Harman tuğlası (adet)	16 kr.	18 kr.	18
Kiremit (adet)	76 »	85 »	11
Eternit (m²)	31 L.	32 L.	10
Kireç (Kg)	20 kr.	22 kr.	10
Ortalama yüzde			23 - 25

(Tercüman)

Sanayi kesiminde, özellikle imalât sanayii ürünlerinde, Devlet Planlama Teşkilâtınca yapılan bir eğilim soruşturması sonucu, temmuz bitimine kadar yeni artışların olacağı ortaya çıkmış bulunuyor. Cam ve cam mamülleri ile kimyevî boyaların bu arada sözü edilebilir. Dolayısıyla, sanayide görülen fiyat artışı eğiliminin inşaat malzemelerine de yansıyacağını, ve yıl ortasına doğru fiyatlarda yeni yükselmeler görüleceğini söyliyebiliriz.

Fiyat artışlarının yanı sıra, kimi ana inşaat malzemeleri, örneğin demir, cam, ya karaborsa değeri üstünden işlem görmekte yahut piyasada hiç bulunmamaktadır. 1970 yılında, dışardan ithal edilecek inşaat demiri için, yabancı ülkelere 67 milyon dolar civarında döviz ödeneceği yetkililerce ifade edilmiştir. Bu da şaşkınlığa yer yer bırakmayan doğal bir sonuçtur. Çünkü, Millet Meclisi'nde, Demir - Çelik İşletmeleriyle ilgili görüşmelerde belirtildiği gibi, Türkiye'nin çelik üretimi fert başına 21 kg. dır, ve dünya'da sondan üçüncü sırayı tutmaktadır. Ayrıca, üretim, tüketimi de karşılamaktan çok uzak bir düzeydedir. İnşaat yatırımlarının, daha yukarda, herhangi bir ekonomik gem tanımaksızın, nasıl Plan'da öngörülenden daha hızlı bir tempoyla arttığını kaydettik. Zaten, bizzat Sanayi Bakanı'nın verdiği rakamlar da bu gerçeği dile getiriyor : İhtiyaç artışı % 10 civarında tahmin edilirken % 20'yi aşmış bulunmaktadır. Bakan'a göre, sıkıntı, demir tüketen sektörün gelişmesi ve dünyadaki demir bunalımından ileri gelmektedir Bu yargıda, plancı bir öngörüşten ve dinamizmden yoksun, elikolu bağlı kaderci bir anlayışın ifadesi göze çarpmaktadır.

Oysa, bir adım daha atılınca, ayni resmî dili paylaşan Bakanlık uzmanlarının, Türkiye'de demir sıkıntısını yaratan nedenler olarak şunları ileri sürdüğü görülüyor :

1) Ekonomik gelişmeye paralel olarak, demir üretiminde gerekli kapasite artışı sağlanamamıştır.

2) Üretici fabrika ve öteki kuruluşlar arasında işbirliği yokluğu nedeniyle birçok işletme tam kapasiteyle çalışmamaktadır.

3) Cevher aramalarında ve değerlendirmede çalışmalar yavaşlamıştır.

4) İstanbul ve öteki bölgelerdeki haddehaneler daha çok hadde ürünü ile çalışmakta, fakat pik üretimine önem vermemektedir (Bu yüzden, 1970'de, 160.000 ton pik ithal edilecektir).

5) Son olarak bütün bunların yanı sıra, bir de, 1968 yılında, yarı mamul üretim kuruluşlarında, gerekli verimlilik artırıcı tedbirlere baş vurulmamıştır.

Kısaca, tek çıkar yol ithalâttır. Ve, uluslararası kapitalizmin oyunlarına uyularak, cevherden de kömürden de uzak bir bölgede, İskenderun'da kurulan Üçüncü Demir - Çelik Kuruluşu üretime geçinceye kadar, Türkiye, her yıl dışardan demir ithal etmek zorunda kalacaktır. Hattâ, yukarıda sözü edilen nedenle, gelecek yılların ürünü demirin dünya fiyatlarının üstünde malolocağını şimdiden söylemek bir abartma sayılamaz.

Özel sektör siyasetinin uygulayıcısı bir iktidarın yetkili ağızlarından üstte sıraladığımız nedenlerden daha başkasını beklemek aşırı iyimserlik olurdu. Gene de, son iki madde, 4 ve 5, iktidarın özel kesimde saptanan ölçü dışı kazanç tutkusu ve verim anarşisinden doğmuş şikâyetlerinden başka nedir? Bununla beraber, yaranın kaynağını dağlamak yerine, onun dış belirtileri üstünde durmak yolu seçilmiş bulunmaktadır.

Oysa, demir sıkıntısından doğan yakınmaların başına aracı sınıfın tutumunu oturtmak gerekir. Üretim açısından asalak bu sınıf, yani demir tüccarları, kimi istif;i müteahhitler, yükselen fiyatların tatlı kazancından yararlanmak için, tahsis edilen demiri elde tutmakta, sunî mal yokluğu ve fiyat artışları yaratmaktadırlar. Örneğin, 1970 Ocak sonu itibariyle, demirin fabrika (devlet rayici) fiyatı ile piyasa fiyatı arasındaki farklar şöyle gösterilebilir :

TABLO III

Demirin Türü (Kg.)				F. Fiatı	P. Fiyatı	Fark (%)
İnşaan demiri		6	mm.	—	3 50 Kr.	—
»	»	8	»	1 86 Kr.	3 20 »	70
»	»	10	»	1 81 »	3 00 »	67
»	»	12	»	1 78 »	2 90 »	63
»	»	14	»	1 77 »	2 80 »	58
Köşebent	»			2 01 »	4 50 »	125
Profiller	»			2 01 »	4 00 - 4 50 »	1 00 - 1 25

Reklâm 2.2.1970 S. 1

Gerçekte, karaborsa oyunu, pervasızca devletin gözü önünde oynanıyor. İstifçi tüccar, karaborsacı aracı takım adına, bir yandan İktisadî Devlet Kuruluşları, öbür yandan asıl ihtiyaç sahipleri kurban edilmektedir. Bu denli kazançla yetinmeyen üretim dışı aracılar, buldukları umduklarının altına düşünce, iktidarı suçlamaktan çekinmemişlerdir. Demir Tacirleri Derneği, yaptığı açıklamada, iktidarla arasındaki ekonomik işbirliğini kamu oyuna duyurmak pahasına, demir darlığı konusunda bütün sorumluluğun zamanında tedbir almadığı için Sanayi Bakanlığı'nda olduğunu, ellerinde bol miktarda demir bulunmadığını söylemiş, ve özel imalâthanelerin zarar edişinin suçlusu olarak iktidarı göstermişdir. Öte yandan, zarar ettiklerini ileri süren bu asalak sınıfın örneğin Karabük'teki temsilcilerinin, 12 bankası olan kentte, 13. bankayı kurmaya giriştiklerini biliyoruz. Böylece, aracıların giderek mesleklerini özel kredi örgütünün paravanası arkasında pekiştirip tefecilikle birleştirmelerine tanık olmaktayız. Buna karşılık özel haddehanelerin durumu nedir?

Doğrudan doğruya üretime katılmayan, karaborsa manevralarına elverişli, hem devlet hem inşaat sahipleri yönünden yarı - asalak bir ekonomik varlık sürdüren bu işletmeler, tamamiyle denetimden uzak çalışmaktadırlar: haddelenen demirler çapaklı çıkmakta (düşük yakut geniş kesit), çap değişmeleri yüzünden birim boy ağır çekmekte ve burulmuş demirlerin çapaklı kısımlarında mukavemet yönünden zayıflama görülmektedir.

Demir ithalâtçılarına gelince, mevcut ekonomi politikası ve onun doğal sonucu kötü uygulama, elbette, yalnız aracı demir tüccarını, özel haddehane sahiplerini değil, ayni zamanda ithalâtçıyı da semirtip, onun da halk sırtından zenginleşmesi mekanizmasına seyirci kalacaktır. Nitekim, Ereğli Demir - Çelik Kuruluşu'nda görülen grev, çıkarların karmaşıklığıyla, burjuvazinin alt ve üst kesimlerinde görülen karşılıklı ve geçici tavizlerle, sözü edilen gerçeğin şaşırtıcı bir örneğini veriyor. Erdemir çeliğinde üretim maliyeti ve fiyatlar yüksektir, kalite düşük (yabancı çeliğe oranla), ürünler «standart» tiptedir. Oysa, Fiat arabalarının yapımı yüzünden ve öteki nedenlerle, Koç tröstüne bağlı sanayi kuruluşlarına gerekli ucuz, yüksek kalite ve standart dışı çeşitlikte çelik ancak dışardan getirtilebilir. Bunun için çelik ithalinin tamamiyle serbest bırakılması ve bunu sağlayacak ön şartların yaratılması gerekmektedir. İşte, Erdemir grevi, bu planlamanın işçilerin yüzeysel isteklerinin ötesine geçen derindeki nedenidir. Yalnız. oyuna, o zamanki Sanayi Bakanı, hükümet adına ve Anadolu tüccarının iradesini yansıtarak girmiş, grev, Erdemir'de % 33 payı olan uluslararası çelik tröstösü Koppers'in de desteğiyle durdurulmuştur. Ama, kısa bir süre sonra, ithalât - ihracatçı tüccarla montaj sanayii (yani ticaret ve sanayii burjuvazisi) önünde boyun eğilerek ithal kararı alınmıştı.r

Türkiye gerçeği böyle iken, dünyada, 1969 yılında, çelik üretimi yönünden gelişmiş kapipitalist ülkelerde — ABD, Japonya ve Ortak Pazar ülkeleri — büyük gelişmeler olmuş, çelik talebinin yükselişi sonunda, çelik üreticisi ülkeler (daima olduğu gibi, tek yanlı ve geri kalmışlar zararına) fiyatları artırmışlar, ve aşırı kazançlar elde etmeyi başarmışlardır.

Türkiye, bu yıl içinde ithal edeceği 600 000 ton demirden 350 000 ton kütük demiri, kleiring anlaşması uyarında, Macaristan Halk Cumhuriyeti'nden alacaktır (Macaristan'da millî gelir : 700 dolar/kişi, Türkiye'de : 320).

Çözüm bekleyen sorunlarla dolu çimento sanayii, yatırımın mallarının bir ara malı olarak, yurdumuzda en gelişmiş sanayi dallarından biridir. Daha çok özel sektörün etkenlik gösterdiği inşaat kesiminde, yahut halk ağzında «apartmancılık» adını almış faaliyetlerin artmasında büyük rol oynayan çimento üretimi, son yirmi yıl içinde özellikle şaşırtıcı bir gelişme göstermiştir :

TABLO IV

Yıllar	Üretim (ton)
1930	175 000
1950	395 000
1960	2 000 000
1970	8 200 000

TABLO V

Yıllar	Artış Oranı
1930 - 50	% 125
1950 - 60	% 400
1960 - 70	% 300

Bir yatırım malı yerine bir ara malının üretim grafiğinde görülen artış yüzdesi ayni zamanda, geri kalmışlığın keskin bir belgesi olarak nitelenebilir. Plan'a göre tüketim artışının % 10 olması gerekirken, Türkiye, fiilî çimento tüketimindeki artış yüksekliğiyle, İspanya'dan (% 13,5) ve Yunanistan'dan (% 12,9) daha önde gelmektedir : % 14.

Bu sonuç, bir anlamda, 1950'den beri sürekli olarak izlenen ekonomi politikasının olumsuz sayılabilecek bir ürünüdür. Şu anda,, yurt yüzeyi, sermayesinin egemen bölüğü devletten çıkan, fakat özel sektör tarafından kurulmuş, «karma kuruluş» adını

taşıyan çimento fabrikalarıyla mantar gibi kaplanmış bulunuyorlar bilimsel bir anlayış ve gerçek bir planlamanın zorunlu sonuçları değil, belirli bir «devlet eliyle zenginleştirme siyaseti» nin yer yer yükselen eserleridir. O kadar ki, BBYP, «çimento fabrikalarının hem kapasiteleri hem birbirlerine uzaklıkları bakımından ekonomik olacak şekilde kurulmadıkları» nı söylemekten çekinmiyor. Ayrıca, fiyatları doğrudan doğruya etkileyen «maliyet yüksekliği de bu fabrikaların kuluş kapasitelerinin düşük seçilmesinden ileri gelmektedir.»

Yeni kurulan ÇİMHOL (Çimento Holding),yukarıdaki anlayışın taze bir örneğini veriyor. Bu kuruş, çimento ve yan sanayii ürünleri imal etmek için, **halka açık**, 20 milyon TL. sermayeli, ve sermayesinin en büyük kısmı T. Çimento A.Ş.'ne ait olan bir holding niteliği taşımaktadır. Çimhol'ün özellikle, çimento ve beton alanında teknoloji transferine hizmet edeceği ileri sürülüyor. Fakat, çimento teknolojisi ile ekonomisindeki gelişmeleri araştıracak, ulaşılan sonuçları uygulamaya aktaracak araştırma laboratuvar ve enstitüleri kurulmadan yukarda sözü edilen «hizmet» gerçekleşebilir mi? Buna inanmıyoruz.

«Karma Kuruluşlar» devlet sermayesiyle, «halka açık kuruluşlar» ise — paranın sürekli değerinin düşmesi karşısında, bunlar halka bir çeşit ekonomik can kurtaran simidi gibi görünmektedir— yığınların küçük ekonomileriyle beslenen, ancak bir takım kent varlıklılarının varlığını biraz daha artırmaya yarayan girişimlerdir. Böyle sonuçlar doğuran bir siyaset, gerçekte, halk yararlarıyla iktidarların uyguladıkları ekonomik görüşler arasındaki önemli ve kökleri derinde bir çelişkinin varlığına işarettir.

Çimento alanında görülen başka bir karanlık nokta, çimento gümrük vergisinde göze çarpıyor : vergi oranı, bu yıl, % 25'den % 15'e indirilmiştir. Oysa 1970 için, talep ve üretim tahminleri şöyledir.

TABLO VI

Üretim	Tüketim	Fark
8 200 000	7 200 000	1 000 000 ton.

Bu farkın yarısı ihracata ayrılmıştır. Şu anda, çimento üretici ve ihracatçılarını içeren **Çimento İhracat Komitesi**'nin önünde, Fransa, Batı Almanya ve Suudî Arabistan'dan gelmiş ithalât isteği mektupları bulunmaktadır. (Bununla beraber, Plan'da, çimento ihracatı için Yakın Doğu ve Kuzey Afrika öngörülüyordu). İhracat yapılması düşünülen bir dönemde, yani 1970'de, gümrük vergisi oranında uygulanacak indirimin anlamı nedir? Acaba, bir milyon ton üretim fazlası olmakla beraber, ölçü tanımayan tüketim dalgalanışı yüzünden yıl sonuna doğru ufka yine bir ithalat gölgesi mi düşecek? Böyle bir perspektif olağan sayılabilir. Çünkü, İBYP'nın «yurt içi talebini karşılayabilecek yeterlikte üretim kapasitesi yaratılmış olacağından İkinci Plan döneminde ithalât beklenmemektedir» demesine, 1970 Programı'nda «çimento ithalâtının millî ekonomiye maliyeti oldukça yüksek» bulunmasına rağmen 1970'e dek her yıl ithalât yapılmıştır.

Çimento sanayiinde, fiyat sistemi, özellikle tüketimin inşaat mevsimine yığılmasının doğurduğu önlenemiyen aşırı artışlar, dağıtım örgütü, ve kamu sektörü ile özel sektör kuruluşları arasında maliyet yapısında görülen ayrılıklar gibi sorunlar gene çözülmemiş olarak kalmaktadır. Bunlardan başka, ekonomik kuruluş yeri, optimal kapasite, ucuz ve pratik taşıma yöntemleri, geçen Beş Yıllık Plan'ın dilele getirdiği güçlükler arasında varlığını sürdürmektedir.

Cam konusuna gelince, orada da durum değişik değil. Oysa Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikasının ikinci fırını da çalışmaya başladı.

Şişe, cam eşya (züccaciye) ve pencere camı olmak üzere üç bölümden meydana gelen bu sanayi dalı, sonuncu ürünüyle inşaat kesimini etkilemektedir. Pencere camında görülen talep tahminleri, Birinci Plan döneminde aşağıdaki şekilde artmaktadır.

TABLO VII

Yıllar	(Bin ton)
1963	28,2
1964	30,3
1965	32,4
1966	35,0
1967	37,5
1972	52,9

(BBYP ve İBYP)

BBYP döneminde, pencere camı yıllık artışı yüzde 11,5 olarak saptanmışken, İBYP döneminde üretim artışı düşmekte, ve artış yüzdesi 6,8'e inmektedir. Öngürülen üretim

hedeflerinin yerli özel sermaye yatırımları ile gerçekleştirileceği bildirilen cam sanayiinde, Plan'ın istediği ihracata gitmek bir yana, cam tüketiminde ithalâtın payı % 10'da kalmakla beraber, şimdiye dek ithalât yapmak zorunluluğu hep duyulagelmiştir.

Türkiye'nin 1970 yılı cam ihtiyacı 65 000 tondur. Üretim ise bu ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Bu nedenle, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden, 1970'de, (telli ve emprime) cam ithal edilecektir. Telli camın tutarı 250 000 dolara, öbürünün ise 415 000 dolara ulaşmaktadır.

Üretimle tüketim arasında birinci zararına denge bozukluğu devam ederken, öte yandan yanlış dağıtım sistemi, dolayısıyla karaborsa, üretimin olduğu gibi gerçek ihtiyaç sahiplerinin eline geçmesini engellemektedir. Bundan başka, fabrikaların piyasada aranan boyutlara uygun cam imal etmeyişi yüzünden, yılda 10 000 - 14 000 ton camın kesilip atıldığı ilgililerce ifade edilmektedir.

★

İBYP'nın 1970 yılı programından, Plan'ın tamamlanmasına iki yıl kala, inşaat sektörüne ilişkin bellibaşlı sorunların daha çözülememiş olduğunu öğreniyoruz. Bunları birkaç maddede özetliyerek şöyle sıralıyabiliriz :

a) Arsa spekülasyonu. Tarımdaki kapitalistleşmenin topraksız ya da az topraklı köylüleri köyden kente doğru yönelttiği iç göçün hızına ve gereklerine uygun bir arsa ve konut siyaseti oluşturulmamıştır. Siyasal iktidar, bugüne dek, vurgun alanlarını cezalandırıcı tedbirler getirerek, kötü kullanılan ya da hiç el değmemiş kaynakların sanayileşmeye daha büyük hızla akmasını sağlamamıştır. Ancak yüz metrekarenin üstündeki konutları vergilendirmek, etken olmakla beraber yeterli sayılamaz. Temelde kesinlikle gerekli olan, özel sektör yatırımlarının lüks konut yapılmadan sanayi kesimine öteki verimli alanlara kaydırılması zorunluluğudur.

b) İşin niteliğini, zamanında bitirilmesini, en uygun müteahhidin seçimini ve müteahhit lerle kamu idaresi arasındaki ilişkileri düzenleyen 2490 ve 1050 sayılı yasalar henüz değiştirilmemiştir. Bu konuda, gerçekten, tam bir kaos ve çaresizlik egemendir. İşler hiç bir zaman belirli bir tarihte bitmez, hakedişler zamanında ödenmez, devlet - müteahhit anlaşmazlıkları yıllar boyu mahkemeleri meşgul eder; gereksiz olarak zaman, enerji ve para kaybına, devlet kurumlarına karşı güvensizliğe yol açar. Bunda, inşaatın çeşitli konularını kapsayan belgelerin kalkınma ilkelerine uygun, modern yapı tekniğini yansıtan ve karışıklıktan uzak bir biçimde hazırlanıp henüz ortaya çıkarılmamış oluşunun da büyük payı vardır. Örneğin, genel şartname, analizler ve birim fiat cetvelleri bir arada sayılabilir.

c) İnşaatçı kamu kuruluşlarının, ekonomik dışa bağımlılık (dış kredilerin şartları, bütün bütüne kesilmesi, dış borçlar) ve buğüne dek gerçekleşmiş bilgi ve görgü birikimi hesaba katılarak, ulusal plan'da, ve Türkiye'nin kendi öz kaynaklarına dönüş yollarını araması yönünde, yeni baştan örgütlendirilmesi gerekmektedir. Oysa, siyasal iktidar, bunu yapmak yerine, «kamu kesiminde, inşaatçı kuruluşların yapısında gereksiz büyümelerin olduğuna» ve «kamu kuruluşlarının ellerindeki inşaat makinası parkı fazlasını özel sektöre devretmek yoluna gitmesi gerektiği»ne inanmaktadır (5). Bundan başka, İBYP'nın 1969 programında, inşaat kesiminde alınacak tedbirler arasında, iktidar, «... yapı malzemesi tesislerinin kurulması ve mevcutların kapasitelerinin attırılması için özel sektöre gereken yardım ve teşviğin yapılması»nı öngürmektedir.

Bütün bu ve benzeri uygulamalar, öteki örneklerde de görüldüğü gibi, kalkınma değil, dar gelirli ve yoksul halk yığınlarının zararına özel sektörü kalkındırma siyasetinin açık ve kesin belirtilerinden başka bir şey değildir. Toplum yararına belirli bir inşaat politikasından yoksun, sorumsuz, günübirlik bir tutumdur. İşte, bu noktada, İnşaat Mühendisleri Odası'nın görevi kamu oyunu aydınlatarak ve uyararak, böyle bir gidişe karşı, yurt çıkarları yönünde, ortak bir bilinç ve direniş cephesinin yaratılmasını hazırlamaktır.

---

(1) T.M.H. Dergisi, Sayı 180, Syf. VI
(2) Başkanın 16. Basın toplantısı, Syf. 21.
(3) İBYP, Syf. 552.
(4) Cumhuriyet, 22.5.1967, Syf. 1.
(5) İBYP, 1970 Programı, Syf. 367, 368.
BBYP : Birinci Beş Yıllık Plan
İBYP : İkinci » » »

ÜLKEMİZDEKİ İNŞAAT ÇALIŞMALARINDAN BAZI İLGİNÇ RAKAMLAR

Derleyen : **Erman TAMUR**

GENEL

— Ülkemizde 1965 yılındaki çalışabilir insan sayısı 13.205.000 idi Bunun 382.000 kişisi inşaat sektöründe çalışıyordu.

— Ülkemizdeki tüm yatırımların % 65 i inşaat çalışmalarına gitmektedir.

— Birinci plân döneminde konut sektörü yatırımları (% 98 i özel sektöre ait olmak üzere) toplam yatırımların % 21 ini (G.S.M.H. nın % 3.6 sını) bulmuştur.

— Karabük Demir Çelik fabrikalarının ürettiği çubuk demir Almanyadakinin 1.61 katına, profil 1.88, ray 1.53 ve pik 1.68 katlarına mal olmaktadır. Ereğli tesislerinde üretilen çelik levha Almanyadakinin 3.38 katına, sıcak hadde saç 1.72, soğuk hadde saç 2.06 ve külçe çelik pik 1.68 katına malolmaktadır.

ARSA SPEKÜLASYONU

— Önümüzdeki 20 yıl içinde 20 milyondan fazla insan şehirlere yerleşecektir.

— 1924 yılından bu yana Ankara'da arsa değerleri ortalama olarak 1200 misli artmıştır.

— Bugün, Anakara'da Kızılayda bazı arsaların m^2 sinin fiatı 45.000.— - Tl. dir.

— Ankara'da şehir merkezinde 17 yıl içinde 900 hektar arazi üzerinde 30 milyar Tl. lık süpekülasyon yapılmıştır.

— İstanbul Boğaz köprüsü ve çevre yolları projesi en muhafazakar bir tahminle 60 milyar Tl. lik (Türkiye bütçesinin 2 katı) bir arsa - arazi süpekülasyona sebep olacaktır.

BOĞAZ KÖPRÜSÜ

— İstanbul Boğaz Köprüsü ve çevre yolları projesi toplam bedeli 1.5 milyar Tl. sıdır.

— Bu para ile 1 milyon ton yıllık kapasiteli demir çelik tesisleri kurulabilir, veya 600.000 insan konuta kavuşturulabilir, yada Türkiyenin bütün köylerine içme suyu getirilebilirdi.

— 1967 yılında T.C.K.'ınca hazırlanan, hazırlatanların ve hazırlayanların işlerine son verilmelerine sebeb olan raporda, Karayollarının söz konusu olabilen projeleri arasındaki öncelik sıralamasında, Boğaz Köprüsü projesi 178. sırayı işgal etmekteydi.

— Söz konusu proje için, Avrupa Yatırım Bankasının liderlik ettiği ve Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Japonya'nın katıldığı beynelmilel bir komite 75.9 milyon dolar kredi vermektedir.

ÖZEL YÜKSEK OKULLAR

— Türkiye'de ilk özel yüksek okul 1962 yılında öğretime başlamıştır. Bugün 48 özel yüksek okul mevcuttur.

— 1971 - 1972 ders yılında yalnız 19 özel yüksek okuldaki toplam öğrenci sayısı 60.000 e ulaşacaktır.

— Özel Yüksek Okul öğrencileri yılda 2500 - 6000 Tl. okul taksidi öderler.

— Teknik öğretim yapan devlet yüksek okul ve üniversitelerinde ortalama 12 öğrenciye 1 öğretim üyesi düşer. Özel Yüksek Okullarda ortalama 26 öğrenciye 1 öğretim üyesi düşmektedir.

— Teknik öğretim yapan özel yüksek okulların kamu Standardına ulaşabilmeleri için bina yatırımlarını 2.5 misli, teçhizat yatırımlarını 11 misli, cari harcamalarını 3 misli artırmaları gerekmektedir.

— Çoğu özel yüksek okulda öğrenci başına düşen servis alanı 1 m^2 yi dahi bulmamaktadır.

— Ankara'da 1968 yılında ögretime başlayan bir özel yüksek okulun, 1969 - 1970 döneminde, yalnızca inşaat bölümü akşam kısmında 1. ve 2. sınıflarda 932 öğrenci okumaktadır. 1956 yılında öğretime başlayan O.D.T.Ü. nde İnşaat Bölümünün 1. ve 2. sınıflarında okuyan öğrenci sayısı 400 kadardır.

TEKNİK PERSONEL SENDİKASI
ÜYE GİRİŞ BİLDİRGESİ

Sendika Sicil No. : ....

Adı ve Soyadı : ....

Baba Adı : ....

Doğum yeri ve tarihi : ....

Ünvanı ve İhtisası : ....

Görevi : ....

Bitiıdiği Okul veya Fakülte : ....

Bitirme tarihi : ....

İş adresi (ve Tel. No.) : ....

....

Konut adresi (ve Telf. No.) : ....

....

4/10195 kararnamesine göre çalıştığı yerler ve süreler (yaklaşık olabilir) : ....

....

....

3 adet fotoğrafınızın arkasına ad ve soyadınızı yazarak ekleyiniz.

Sendikanın tüzüğünü okudum ve hükümlerini kabul ettim.
Üye yazılmam için gerekli işlemin yapılmasını rica ederim.

....../....../......
İmza

TEKNİK PERSONEL SENDİKASI
ÜYE GİRİŞ BİLDİRGESİ

Sendika Sicil No. : ....

Adı ve Soyadı : ....

Baba Adı : ....

Doğum yeri ve tarihi : ....

Ünvanı ve İhtisası : ....

Görevi : ....

Bitiıdiği Okul veya Fakülte : ....

Bitirme tarihi : ....

İş adresi (ve Tel. No.) : ....

....

Konut adresi (ve Telf. No.) : ....

....

4/10195 kararnamesine göre çalıştığı yerler ve süreler (yaklaşık olabilir) : ....

....

....

3 adet fotoğrafınızın arkasına ad ve soyadınızı yazarak ekleyiniz.

Sendikanın tüzüğünü okudum ve hükümlerini kabul ettim.
Üye yazılmam için gerekli işlemin yapılmasını rica ederim.

....../....../......
İmza

Sayın Üyemiz,

Özellikle Kamu sektöründe 4/10195 sayılı Kararname hükümlerine uygun olarak çalışan Teknik Personelin, gerçekte emeğiyle geçinen bütün vatandaşlarımızın hakkı olan, emeklilik hakkında sosyal güvenlikten yoksun olduğu hukuk bilginlerimiz tarafından kesinlikle saptanmış ve pratikte de bu gerçeğin acı sonuçları birer birer ortaya çıkmağa başlamıştır. Uzun yıllar çalışarak, büyük maddi ve manevi fedakarlıklarla yaptığımız teknik eğitimi, bugün yurt çıkarlarının gerektiği şekilde kullanamamak, toplumumuzun gelişimi ile çelişen yatırım kararlarına bilim ve tekniğin belirlediği bir biçimde tepki gösterememek, haklarımızı ve düşüncelerimizi açıkça savunamamak durumundayız. Görüşlerimizin yurt yararını amaçlayan kararlarımızın üzerinde baskı yapıldığında, haklılığımızı' belgeleyecek, haklılığımızı gereken makam ve kuruluşlara kabul ettirecek gerçek bir güçten yoksunuz.

İşte kendi sosyal güvenliğimizi, iş güvenliğimizi koruyabilmek ve emeklilik hakkımızı elde edebilmek, ayrıca bilim ve tekniğin ışığında vardığımız kararlar yüzünden bize gösterilebilecek bütün tepkileri boşa çıkartabilmek amaçlarıyla, yurdumuzdaki bütün teknik personeli kapsamına alan Teknik Personel Sendikası, «TEKSEN» kuruşmuştur. Bu sendika, Odamızın yayın organında da belirtildiği şekilde, hepimizin sendikasıdır. İster Kamu, ister özel sektörde çalışalım, bu sendikayı güçlendirmek, bu sendikaya katılmak ve de üye kazandırmak hepimizin görevidir.

Birleşmeyen, anlaşmayan, bir araya gelmeyen kişilerin kendi haklarını tek başlarına savunmaları imkânsızdır. Gerçek güç ancak birlikten doğar. Bu nedenle, yeni Personel Kanunu teknik personel için yeni hükümler getirse bile, birleşmemiz, biraraya gelmemiz, bir kelimeyle TEKSEN'e katılmamız şarttır. Bütün üye orkadaşlarımı TEKSEN'i desteklemeğe, en kısa zamanda TEKSEN'in bir parçası olmağa davet ederim.

Sevgi ve Saygılarımla

S. Özkol

Sedat ÖZKOL

NOT:

İlişikteki giriş bildirgesi doldurduktan sonra üyemizin en yakın bulunduğu Oda Şube veya Merkezine gönderilebilir.